ਗਿਆਨ-ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਚਿੰਤਨ ਦੀ ਆਵਾਜ਼

ਤਰਕਸ਼ੀਲ

TARKSHEEL

ਜੁਲਾਈ-ਅਗਸਤ 2015

Brainpedia fails to prove its claim in contest

TRIBUNE NEWS SERVICE

JALANDHAR, JUNE 17
In a unique competition, Brainpedia, an organisation that has been claiming that humans can read by using the olfactory sense, lost the challenge set by Taraksheel Society, Punjab, here today. After losing the challenge, Brainpedia forfeited Rs ...,000, which it had deposited with the Taraksheel Society.

...ਰਨ ਪੰਡਿਆ ਦੇ ਸੁਘਣ ਸ਼ਕਤੀ
...ਲ ਪੜਨ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਹੋਏ ਖੋਖਲੇ

असफल रहा सूंघकर पढ़ने...

एक दिलचस्प प्रयोग तर्कशील सोसायटी की देख...

20/-

ਅੰਤਰ ਝਾਤ

☆ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਬਾਜ਼ਾਰ (2)
☆ ਵਿਗਿਆਨ ਬਨਾਮ ਧਰਮ (19)
☆ ਧਰਮ ਦੇ ਸਾਏ ਹੇਠ (9)
☆ ਕਸਰ ਦਾ 'ਰਾਜ਼' (29)

ਚਮਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ ਅਤੇ ਪੜਤਾਲ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਡਰਪੋਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

'ਆਜ਼ਾਦੀ'

ਕਿਉਂ ਬਈ ਨਿਹਾਲਿਆ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਹੀਂ ਵੇਖੀ?
'ਨਾ ਬਈ ਭਰਾਵਾ, ਨਾ ਖਾਧੀ ਨਾ ਵੇਖੀ।'
ਮੈਂ ਜੱਗੂ ਤੋਂ ਸੁਣਿਆ, ਅੰਬਾਲੇ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ,
ਬੜੀ ਭੀੜ ਉਸਦੇ, ਉਦਾਲੇ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ।
ਬਿਰਲੇ ਦੇ ਘਰ ਵੱਲ, ਅਗਾੜੀ ਸੀ ਉਸਦੀ,
ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵੱਲ ਪਛਾੜੀ ਸੀ ਉਸਦੀ।
ਆਈ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ 'ਤੀਆ' ਸਾਲ ਬੀਤਾ,
ਅਸੀਂ ਤੇ ਅੱਜ ਤੱਕ, ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਸਰਦੀ ਦੀ ਰੁੱਤੇ,
ਤੇ ਹਾੜਾਂ ਨੂੰ ਰਹਿੰਦੀ, ਪਹਾੜਾਂ ਦੇ ਉੱਤੇ।
ਗਰੀਬਾਂ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ, ਲੜੀ ਹੋਈ ਆ ਖ਼ਬਰੇ,
ਤੇ ਅਮੀਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥੀਂ, ਚੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਆ ਖ਼ਬਰੇ।
ਅਖਬਾਰਾਂ 'ਚੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਜਰਵਾਣੀ ਜਹੀ ਏ,
ਕੋਈ ਸੋਹਣੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਐਵੇਂ ਕਾਣੀ ਜਿਹੀ ਏ।

ਜੇ ਮੰਨੇ ਉਹ ਕਹਿਣਾ, ਅਸੀਂ ਵੀ ਮੰਗਾਈਏ,
ਛੰਨਾਂ ਤੇ ਢਾਰਿਆਂ 'ਚ ਭੁੰਜੇ ਸੁਆਈਏ।
ਪਰ ਏਨਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਕੀ ਖਾਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਏ!
ਕਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਤੋਂ ਦਿਲ, ਚੁਰਾਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਏ!
ਸ਼ਿਮਲੇ ਤਾਂ ਉਸ ਅੱਗੇ ਆਂਡੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ,
ਬਈ ਸਾਡੀ ਤਾਂ ਖੁਰਲੀ 'ਚ ਟਾਂਡੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।

ਗੁਰਦਾਸ ਰਾਮ ਆਲਮ

ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਲਿਖੀ ਕਵਿਤਾ ਅੱਜ ਵੀ ਓਨੀ ਹੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ

ਠੱਗੇ ਜਾਣ ਦੀ 'ਸ਼ਰਮ' ਤੋਂ...

17 ਜੂਨ ਨੂੰ ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ ਸੁੰਘਣ ਰਾਹੀਂ ਪੜ੍ਹ ਸਕਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਖੋਖਲਾ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਮੈਨੂੰ ਬਠਿੰਡੇ ਤੋਂ ਇੱਕ ਜਾਣਕਾਰ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ ਜਿਸ ਦਾ ਬੱਚਾ ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ 17 ਹੋਰਨਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਦਿਮਾਗੀ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਸੱਜਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰਾ ਬੱਚਾ ਅੱਖਾਂ 'ਤੇ ਪੱਟੀ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ।ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਟੈਸਟ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕਦੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਵਾਂ।" ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੱਟੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਂਗਲਾਂ ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਟੈਸਟ ਖੁਦ ਹੀ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਮੁੜ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਬੱਚਾ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਟੈਸਟ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਮੈਂ ਉਸ ਸੱਜਣ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਪੈਸੇ ਵਾਪਸ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਆਖਿਆ। ਦੋ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਗੁਪਤ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ 12000 ਰੁਪਏ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਧੰਦੇ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਲੋਕ ਖੁਦ ਟੈਸਟ ਕਰਨ ਲੱਗਣ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਰਾਜਿੰਦਰ ਭਦੌੜ (ਮੋਬਾ. 98728-74620)

ਸੱਚੀਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿਮਾਗ ਪੱਖੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।
...ਅਲਿਗਜ਼ੈਂਡਰ ਲੋਟਸਿਸ

ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ

ਬਲਬੀਰ ਚੰਦ ਲੌਂਗੋਵਾਲ
98153-17028
balbirchand1966@gmail.com

ਸੰਪਾਦਕੀ ਮੰਡਲ

ਹੇਮ ਰਾਜ ਸਟੈਨੋ
98769 53561
tarksheeloffice@gmail.com

ਰਾਮ ਸਵਰਨ ਲੱਖੇਵਾਲੀ
94173-62085
ramswarn@gmail.com

ਜਸਵੰਤ ਮੋਹਾਲੀ
98555-30721
jaswant_mohali@rediffmail.com

ਪਾਲ ਬਾਘਪੁਰ
94173-13738
pbaghpur@gmail.com

-: ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਬੰਧਕ :-
ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਬਾਗਪੁਰ, 94174-27538
appuartpress@gmail.com

ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ :
ਅਵਤਾਰ ਗਿੱਲ, ਕੈਨੇਡਾ
ਨਵਦੀਪ, ਲੈਸਟਰ (ਯੂ.ਕੇ.)
ਮਾ. ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਕੈਨੇਡਾ
ਬਲਦੇਵ ਰਹਿਪਾ, ਟਰਾਂਟੋ
(ਫੋਨ 001 416 681 7202)

ਚੰਦਾ
ਸਲਾਨਾ : 100/- ਰੁਪਏ
ਵਿਦੇਸ਼ : 25 ਯੂ.ਐਸ. ਡਾਲਰ

ਚੰਦੇ ਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਚੈੱਕ/ਡਰਾਫਟ ਉੱਪਰ 'ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪੰਜਾਬ (ਰਜਿ.)' ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਆਨ ਲਾਈਨ ਪੰਜਾਬ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ ਦਾ ਖਾਤਾ ਨੰ: 0044000100282234

ਚੰਦੇ ਅਤੇ ਰਚਨਾਵਾਂ ਭੇਜਣ ਲਈ ਪਤਾ :
ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ ,
ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਭਵਨ, ਸੰਘੇੜਾ ਬਾਈਪਾਸ,
ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਚੌਂਕ, ਬਰਨਾਲਾ-148101 (ਪੰਜਾਬ)
ਫੋਨ: 01679-241466

ਬਲਵਿੰਦਰ ਬਰਨਾਲਾ ਪ੍ਰਿੰਟਰ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਅਤੇ ਮਾਲਕ (ਤਰਫੋਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪੰਜਾਬ (ਰਜਿ.) ਨੇ ਅੱਪੂ ਆਰਟ ਪ੍ਰੈਸ ਸਾਹਕੋਟ (ਜਲੰਧਰ) ਤੋਂ ਛਪਵਾ ਕੇ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪੰਜਾਬ (ਰਜਿ.) ਬਰਨਾਲਾ (ਬਰਨਾਲਾ) ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ।

ਤਤਕਰਾ

ਸੰਪਾਦਕੀ	1
ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਬਜ਼ਾਰ	2-5
ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਯਾਤਰਾ	6-8
ਧਰਮ ਦੇ ਸਾਏ ਹੇਠ	9-11
ਖ਼ੋਜ ਖਬਰ	12
ਖਬਰ ਹੈ ਕਿ	13
ਲਫ਼ਜਾਂ ਦੀ ਲੋਅ	14
ਜਿਗਿਆਸਾ	15
ਮਨੋਰੋਗ ਮਾਹਿਰ ਦੀ ਕਲਮ ਤੋਂ	16-18
ਵਿਗਿਆਨ ਬਨਾਮ ਧਰਮ	19-20
ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਤੇ	
ਤੈਰਦਾ ਅਖੌਤੀ ਪੱਥਰ ਡੁੱਬਿਆ	21
ਵੰਨਗੀ	22-23
ਆਓ ਜਾਦੂ ਸਿੱਖੀਏ/ਕਿਹੜੇ ਦਿਨ ਕੀ	24
	25-28
ਕੇਸ ਰਿਪੋਰਟ	29-30
ਭੱਜੋ ਨਾ, ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਬਦਲੋ	31-35
ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਨਫ੍ਰੰਸ	36
ਸ਼ਿਵਿਆਂ ਦਾ ਭੂਤ	37
ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ	38-43
ਪੇਸ਼ ਕਦਮੀਆਂ/	44-50
ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸਾਹਿਤ ਵੈਨ ਦਾ ਸਫਰ	
ਉੱਭਰਦੀਆਂ ਕਲਮਾਂ	51-52

ਇਹ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੰਬਰ 4-93 ਆਡੀਟਰ ਪੰਜਾਬ, (ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ) ਮਿਤੀ 17-1-94 ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੈ।

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਸਿੱਖਿਆ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਨੂੰ ਮਨ-ਇੱਛਤ ਸਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਫੈਲੀਆਂ ਕੱਟੜ, ਗੈਰ-ਵਿਗਿਆਨਕ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਤੌਰ ਤੇ ਚੇਤੰਨ ਅਧਿਆਪਕ ਹੀ ਦਾਸ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਸਿਰਜਨਾਤਮਕ ਸਖਸ਼ੀਅਤਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਜਮਾਤੀ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਖਾਸਾ ਭੀ ਜਮਾਤੀ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ-ਸਕੂਲਾਂ/ਕਾਲਜਾਂ/ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ 'ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੱਤਾ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਜਮਾਤ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਲੋੜਾਂ, ਲੁਕਵੇਂ ਏਜੰਡਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਗੈਰ-ਚੇਤਨਸ਼ੀਲ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਲੋਕਪੱਖੀ ਚਿਹਰਾ ਬਨਾਉਣ ਲਈ ਉਹ ਢੌਂਗ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੁੱਝ 'ਸਕਰਾਤਮਕ' ਪੱਖ ਵੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਵਰਗ ਗ੍ਰਹਿਣ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ... ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਅਧੀਨ ਉਹ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਮਹਿੰਗੀ ਕਰਕੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸੈਕਟਰ ਦੇ ਪੈਸੇ ਅਤੇ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ ਵਰਗੇ ਫਿਰਕੂ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਨਾਲ ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਆਈ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਭੀ ਜਿੱਥੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਸ਼ਰੇਆਮ ਭਗਵਾਂਕਰਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨੰਗੇ-ਚਿੱਟੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਮੰਡੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੁਦਰਾ ਕੋਸ਼ ਵਰਗੀਆਂ ਸਾਮਰਾਜੀ ਵਿੱਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ, ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸੈਕਟਰ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਢਾਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਕਿੱਤਾਕਰਨ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਬੌਧਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਚੇਤੰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ-ਇਤਿਹਾਸ, ਸਮਾਜ ਸ਼ਾਸਤਰ, ਦਰਸ਼ਨ, ਸਾਹਿਤ, ਵਿਗਿਆਨ, ਰਾਜਨੀਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰ ਆਦਿ ਦੀ ਕਦਰ ਘਟਾਈ ਕਰਕੇ ਸਿਰਫ਼ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਾਮੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ 'ਪੈਦਾਵਾਰੀ ਉਪਯੋਗੀ' ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਜ਼ੋਰਾਂ ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦਾ ਕਾਰਣ ਸਾਡੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੁਖੀ ਨਾ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀ ਲੁਟੇਰਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਪੱਸ਼ਟ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ ਇਸ ਧੁਰੇ ਦੁਆਲੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੈ ਕਿ 'ਉਹ ਪੈਦਾ ਕਰੋ ਜੋ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਕ ਸਕੇ' ਇਸ ਨੀਤੀ ਅਧੀਨ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ, ਲਿਓ ਤਾਲਸਤਾਏ, ਮੈਕਸਿਮ ਗੋਰਕੀ, ਆਈਨਸਟਾਈਨ, ਰਾਹੁਲ ਸੰਕ੍ਰਤਾਇਨ, ਮੁਨਸ਼ੀ ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ ਆਦਿ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਤੁਹਾਡਾ ਮੰਡੀ ਵਿੱਚ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਸਾਹਿਤ, ਵਿਗਿਆਨ, ਦਰਸ਼ਨ, ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਰਾਹੀਂ ਉਸਰੀਆਂ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਖਸ਼ੀਅਤਾਂ ਜੇ ਮੰਡੀ ਵਿੱਚ ਵਿਕ ਨਹੀਂ ਸਕਣਗੀਆਂ ਤਾਂ ਉਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕਰਨਗੀਆਂ, ਇਸ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਇਸ ਨੀਤੀ ਤੇ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਸਮਾਜ ਨਾਲੇ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਜੁੜੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਹੀ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਜੇ ਆਈ.ਆਈ.ਟੀ-ਮਦਰਾਸ ਅੰਦਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ 'ਅੰਬੇਦਕਰ-ਪੈਰੀਅਰ ਸਟੱਡੀ ਗਰੁੱਪ' ਬਣਾ ਕੇ ਕੋਈ ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਲੁਟੇਰੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਭਾਸਦਾ, ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਅਖੌਤੀ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਖੁੱਲ ਨੂੰ ਲੀਰੋ-ਲੀਰ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹਨਾਂ ਸੰਗਠਨਾਂ ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਤੇ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਸਮਝੇ, ਚੇਤੰਨ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਖਿਲਾਫ਼ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਵੇ।

ਸਿਹਤ ਪ੍ਰਤੀ ਚਿੰਤਾ, ਚਿੰਤਨ ਅਤੇ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਪੱਧਰ

ਡਾ. ਸ਼ਿਆਮ ਸੁੰਦਰ ਦੀਪਤੀ

ਸਿਹਤ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅਹਿਮ ਪਹਿਲੂ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਸਮਝ ਮੁਤਾਬਕ ਵਾਕਫ਼ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਸਭ ਕੋਲ ਸਿਹਤ ਦੀ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਸਾਡੀ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਸਮਝ ਵੀ ਹੈ, ਪਰ ਬਹੁਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਸਰੀਰਕ ਸਿਹਤ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਸਰੀਰਕ ਸਿਹਤ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਵੀ, ਕਈ ਲੋਕ ਬੇਪ੍ਰਵਾਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਕੋਈ ਲਾਪ੍ਰਵਾਹ ਤੇ ਕੁਝ ਕੁ ਲੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚਿੰਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹੀ ਸਮਝ ਹੀ ਸਾਡੇ ਇਲਾਜ ਪ੍ਰਤੀ ਰਵੱਈਏ ਵਿੱਚ ਝਲਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਕਿਤੇ ਘਰੇਲੂ ਨੁਸਖੇ ਵਿੱਚ, ਕਦੇ ਨੀਮ-ਹਕੀਮ ਕੋਲ ਤੇ ਕਦੇ ਮਾਹਿਰ ਡਾਕਟਰ ਕੋਲ ਸਲਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਮਾਹਿਰ ਡਾਕਟਰਾਂ ਵਿੱਚ, ਖਾਸ ਕਰ ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਵਿੱਚ ਦੇਸੀ (ਆਯੁਰਵੇਦ), ਹੋਮੀਓਪੈਥੀ, ਯੂਨਾਨੀ, ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਐਲੋਪੈਥੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਐਕੂਪ੍ਰੈਸ਼ਰ, ਚੁੰਬਕੀ ਆਦਿ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਢੰਗ ਹਨ ਅਤੇ ਬੜੀ ਸਹਿਜਤਾ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਤੋਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਸਿਹਤ ਪ੍ਰਤੀ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਚਿੰਤਤ ਦਿਖਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਚਿੰਤਾ ਹੋਣੀ ਵੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਚਿੰਤਾ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰਤਾ ਕਿੰਨੀ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਚਿੰਤਨ ਦਾ ਪੱਧਰ ਕੀ ਹੈ ਤੇ ਚੇਤਨਾ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਹੈ?

ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਜੀਅ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਮਝ ਨੇ ਸਾਡੀਆਂ ਕਈ ਖਿੜਕੀਆਂ-ਦਰਵਾਜੇ ਖੋਲ੍ਹੇ ਹਨ। ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਬੇਇਨਤਹਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਖੁਰਾਕ ਦਵਾਈਆਂ, ਟੈਸਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ, ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ, ਦਿਲ-ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ.......।

ਇਸ ਸਾਰੀ ਸਮਝ ਨੇ ਸਾਡਾ ਫਾਇਦਾ ਕਿੰਨਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਕਿੰਨਾ? ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਨੁਪਾਤ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਜਾਂ ਬਹੁਤ ਤਵੱਜੋ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਅਸੀਂ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਕਈ ਹੋਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣਾਂ ਤੋਂ ਦੇਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਮਹਿੰਗੇ ਅਤੇ ਅਤਿ-ਆਧੁਨਿਕ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਣ ਲੱਗੇ ਹਾਂ।

ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਖਰਾਂ ਨੂੰ ਛੂਹ ਰਹੀਆਂ ਡਾਕਟਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਹੋਟਲਨੁਮਾ ਹਸਪਤਾਲ, ਇਹ ਸਾਡੀ ਸਿਹਤ ਪ੍ਰਤੀ ਸਮਝ ਦੇ ਸੂਚਕ ਬਣਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜਾਹ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਔਸਤਨ ਉਮਰ ਦੁੱਗਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅੱਜ ਸੱਠ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਮਾਨਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਾਫੀ ਵਧ ਗਈ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਵੀ ਜਵਾਬ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਮਰ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਕ ਹੈ ਜਾਂ ਮਾਂਗਵੀਂ। ਇਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਸਾਹ ਭਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਜਾਂ ਸਾਹਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਜਿਉਣ ਵਾਲੀ।

ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਕੁ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਹੋਈ ਇਸ ਤਰੱਕੀ 'ਤੇ ਝਾਤੀ ਮਾਰ ਕੇ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਅਸੀਂ ਮੌਤ ਤੋਂ ਚੇਤੰਨ ਹੋਏ ਹਾਂ ਤੇ ਫਿਰ ਬੀਮਾਰੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਡੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਪਿਛਲਾ ਕਾਫੀ ਵੱਡਾ ਸਮਾਂ, ਸਿਹਤ ਖੇਤਰ ਦਾ ਵਿਕਾਸ, ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਜਿੱਠਣ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਹੈਜਾ, ਪਲੇਗ, ਚੇਚਕ ਵਰਗੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਲਗਭਗ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆ ਹਨ ਤੇ ਮਲੇਰੀਆ, ਟੀ.ਬੀ. ਆਦਿ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਚਾਹੇ ਉਹ ਦਿਲ-ਗੁਰਦੇ ਬਦਲਣੇ, ਚਾਹੇ ਦਿਲ ਦੇ ਸਟੰਟ ਪਾਉਣੇ ਜਾਂ ਗੋਡੇ ਨਵੇਂ ਨਕੋਰ ਬਦਲਣੇ ਹੋਣ, ਚਾਹੇ ਸ਼ੂਗਰ ਰੋਗ, ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਅਤੇ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਲਈ ਗੋਲੀਆਂ, ਕੈਪਸੂਲ ਤੇ ਐਂਟੀਬਾਉਟਿਕ ਹੋਣ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲੰਮਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਾਫੀ ਮੇਹਨਤ ਲਾਈ ਹੈ।

ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਦਵਾਈ ਦੀਆਂ ਇੱਕ-ਦੋ ਗੋਲੀਆਂ ਖਾ ਕੇ ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਅਤੇ ਲੰਬੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਵੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਹਰਜ ਵੀ ਕੀ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਜਚਦੀ ਵੀ ਹੈ। ਪਰ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਿਸਤਰੇ ਜਾਂ ਘਰ ਦੀ ਚਾਰਦਿਵਾਰੀ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਣੀ ਵੀ ਕੀ ਤੁੱਕ ਹੈ? ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵੀ ਇਹ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਬੜਾ ਸਹਾਰਾ ਹੈ। ਬਜ਼ੁਰਗ... ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਵਾਈ ਦਾ ਬੋਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰੀ ਤੋੜ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਦਵਾਈ ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਦਵਾਈ ਦਾ ਬੇਤੁਕਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਹੈ ਦਵਾਈ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੇ ਦੂਸਰਾ ਹੈ ਦਵਾਈ ਅਤੇ ਬਾਜ਼ਾਰ। ਇਹ ਤੱਥ ਇਸ ਪੱਖ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜੰਗੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੂਸਰਾ ਵੱਡਾ ਮੁਨਾਫੇ ਵਾਲਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦਵਾਈਆਂ ਹਨ ਤੇ ਦੋਹੇਂ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਵੇਚੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬੀਮਾਰੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਮਜਬੂਰੀ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਸਿਹਤ ਪ੍ਰਤੀ ਚੇਤੰਨ ਹਨ। ਕੋਈ ਬੀਮਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਬੀਮਾਰੀ ਉਹ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਹੀਲਾ-ਵਸੀਲਾ ਕਰਕੇ, ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਭਾਂਡੇ ਵੇਚ, ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ਾ ਫੜ ਕੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਵਾਹ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਲਾਜ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਵੱਲ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਕਦੇ ਸੋਚਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਜੀਵ ਵੀ ਬੀਮਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹੋਣਗੇ? ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਪਾਲਤੂ ਜਾਨਵਰਾਂ ਤੋਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਕੁੱਤੇ, ਗਾਂ-ਮੱਝ, ਘੋੜਾ ਆਦਿ ਬੀਮਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵੱਖਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਤੇ ਵੱਖਰੇ ਡਾਕਟਰ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵੀ ਹਨ। ਪਰ ਇਸ ਵਸੀਹ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਲੱਖਾਂ-ਕਰੋੜਾਂ ਜੀਵਨ ਹਨ, ਕੀ ਇਹ ਗੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਉਹ ਜੀਵ ਆਪਣੀ ਬੀਮਾਰੀ ਵੇਲੇ ਕਿਸ ਕੋਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ? ਜੇਕਰ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ ਬੀਮਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਯਕੀਨ ਨਾ ਆਵੇ। ਪਰ ਇਹ ਬਹੁਤੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਹੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਪਾਲਤੂ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸਾਡੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਰਨ ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਕਹੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੋ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਪਹਿਲੀ : ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਬਣਤਰ, ਉਸ ਦੀ ਕਾਰਜ ਵਿਧੀ
ਦੂਸਰਾ : ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਸਰੀਰ

ਇਹ ਹੁਣ ਸਾਡੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਮਝ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਸਰੀਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਨੋਖਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਜਿੰਨਾਂ ਮਰਜੀ ਅਨੋਖਾ ਅਤੇ ਰਹੱਸ ਭਰਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਾਫੀ ਕੁਝ ਜਾਨਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਵੀ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਰਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਦਿਲ-ਖੂਨ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ, ਸਾਹ-ਫੇਫੜੇ ਅਤੇ ਖੁਰਾਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ, ਗੁਰਦੇ ਅਤੇ ਨਿਕਾਸ ਪ੍ਰਣਾਲੀ, ਦਿਮਾਗ ਅਤੇ ਤੰਤੂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ। ਇਸੇ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਹੈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਹਿਮ ਪ੍ਰਣਾਲੀ - ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ। ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਚਰਚਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸਾਨੂੰ ਦਿਲ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ, ਖੁਰਾਕ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਕਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨੁਕਤੇ ਦੱਸੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਰੋਕਾਂ ਬਾਰੇ ਹਿਦਾਇਤਾਂ ਆਮ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਖਾਣਾ, ਇੰਝ ਨਹੀਂ ਖਾਣਾ, ਘੀ ਦੀ ਘੱਟ ਵਰਤੋਂ, ਮਿੱਠਾ ਘੱਟ, ਥੋੜ੍ਹਾ ਪਨੀਰ, ਸ਼ਰਾਬ-ਸਿਗਰੇਟ ਦੀ ਮਨਾਹੀ, ਫਲਾਂ ਨੂੰ ਧੋ ਕੇ ਖਾਣਾ, ਸੈਰ ਅਤੇ ਯੋਗਾ ਦਾ ਮਹੱਤਵ। ਪਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾ ਕਦੇ ਡਾਕਟਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਆਮ ਸਿਹਤ ਚਰਚਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਤੁਸੀਂ ਕਈ ਵਾਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਖਾਣ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਦੀ ਪਾਚਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ 'ਚ ਕੁਝ ਗੜਬੜੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ। ਮੌਸਮ ਦੇ ਬਦਲਣ 'ਤੇ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਤਾਂ ਇੱਕ ਨੂੰ ਖਾਂਸੀ-ਜ਼ੁਕਾਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦੂਸਰਾ ਠੀਕ-ਠਾਕ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਆਮ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, 'ਇਸ ਦਾ ਸਰੀਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ, ਇਹ ਛੇਤੀ ਨਿਢਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਡਿੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ' ਆਦਿ। ਇਹ ਸਭ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ ਠੀਕ ਹੈ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ। ਇਸ ਦਾ ਕਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਫ਼ਰਕ ਕਿਉਂ ਹੈ?

ਜੇਕਰ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਵੇ ਤਾਂ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, 'ਇਹ ਜਮਾਂਦਰੂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ' ਤੇ ਬਸ!

ਪਰ ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਗੌਰ ਨਾਲ ਪਰਖੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਸਾਡੀ ਸਰੀਰਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨਾਲ ਜੁੜਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਹੋਰ ਡੂੰਘਾਈ ਵਿੱਚ ਜਾਈਏ ਤਾਂ ਦਿਲ-ਫੇਫੜੇ, ਖੁਰਾਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ ਅਲਾਮਤਾਂ ਪਿੱਛੇ ਵੀ ਸਾਡੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ।

ਇਥੇ ਵੀ ਅਸੀਂ ਅਕਸਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸੱਟ-ਕੱਟ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਖ਼ੂਨ ਵਗਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਆਪ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਉਸ ਜ਼ਖਮ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਲਾਲੀ ਅਤੇ ਸੋਜਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਉੱਪਰ ਜੀਵਾਣੂ-ਰੋਗਾਣੂਆਂ ਦਾ ਹਮਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਮੂੰਹ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਸਾਹ ਰਾਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਗਲੇ, ਪੇਟ ਜਾਂ ਛਾਤੀ ਵਿੱਚ ਦਰਦ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜੀਵਾਣੂਆਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਲਗਾਤਾਰ ਚਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਡੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਲਗਾਤਾਰ ਸਰਗਰਮ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਕੋਲ ਬਾਕੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਵਾਂਗ ਇੱਕ ਪੂਰਾ ਮਹਿਕਮਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਖ਼ੂਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਕੋਲ ਦਿਲ, ਵੱਡੀਆਂ ਨਾੜਾਂ, ਖ਼ੂਨ ਲੈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਤੇ ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਾੜਾਂ ਆਦਿ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਕੋਲ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਤੰਤਰ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਫੌਜੀ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਕੋਲ ਫੌਰੀ ਹਰਕਤ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਕਾਵਾਂ (ਫੌਜੀ) ਹਨ ਅਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਵਿਸ਼ੇਸ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਫੌਜਾਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਵੀ ਢੰਗ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਖ਼ੂਨ ਦੀਆਂ ਨਾੜਾਂ, ਨਸਾਂ ਤੇ ਤੰਤੂਆਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਉਣ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਕੈਂਸਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਕਾਵਾਂ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਹਰਕਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਨਜਿੱਠਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਹੈ।

ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਵੱਧ ਗਈਆਂ ਕਿਉਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ? ਸਿਹਤ ਵਿਗਿਆਨ ਕੋਲ ਇਸ ਦੀ ਇਹ ਵਿਆਖਿਆ ਹੈ:

ਸੱਚ-ਮੁੱਚ ਹੀ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਵਧੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਦਿਲ, ਗੁਰਦੇ, ਜਿਗਰ।

ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨਾਲ, ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਛੇਤੀ ਫੜੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਪਰ ਮੁੱਖ ਸਵਾਲ ਸਾਡੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਤੇ ਆਲਸੀ ਅਤੇ ਨਿਕੰਮੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ?

ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਸਿਹਤ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੈ, ਸਾਡਾ ਇੱਕ ਪੂਰਾ ਸਿਹਤ ਤੰਤਰ। ਕੀ ਇਹ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਿਹਤ ਤੰਤਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ ਤਰੀਕੇ ਰਾਹੀਂ ਕਮਜ਼ੋਰ-ਸੁਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਜੋ ਦਵਾਈ ਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੇਜੀ ਫੜ ਸਕੇ। ਬਾਜ਼ਾਰ-ਵਿਉਪਾਰ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਮੁਨਾਫੇ ਨਾਲ ਹੈ ਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਬੀਮਾਰ ਰਹੇ ਤਾਂ ਵਿਉਪਾਰ ਫੈਲਦਾ ਤੇ ਵੱਧਦਾ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਅਕਸਰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਵਾਰ 'ਸੀਜਨ' ਵਧੀਆ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ। ਮਤਲਬ ਲੋਕ ਘੱਟ ਬੀਮਾਰ ਪਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਬੀਮਾਰੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦਾ ਸੂਚਕ ਹੈ।

ਦਰਅਸਲ ਸਿਹਤ ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਸਰੀਰ ਵਿਗਿਆਨ ਨਾਲ ਮੇਚ ਕੇ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਸਿਹਤ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਠੀਕ ਰੱਖਣ ਦੇ ਢੰਗ ਖੋਜਣਾ ਅਤੇ ਦੱਸਣਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਸਾਡਾ ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਮਜਬੂਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸਿਹਤਮੰਦ ਹੋਵੇਗਾ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਡਾਕਟਰ ਕੋਲ ਕੋਈ ਕੀ ਲੈਣ ਆਵੇਗਾ? ਮੰਨ ਲਈਏ,

ਕਿਸੇ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਬੀਮਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬੀਮਾਰੀ ਦੇ ਇਲਾਜ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮਰੀਜ ਨੂੰ ਬੀਮਾਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਏ, ਸਰੀਰ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੇ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਮਝਾਵੇ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਫਿਰ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਪਰ ਡਾਕਟਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਡਾਕਟਰੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿੱਚ ਸਿਹਤ ਪ੍ਰਤੀ ਚੇਤਨਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ ਤੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਿੱਚ ਸਿਹਤ ਪ੍ਰਤੀ ਚੇਤਨਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਚਾਹੀਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ ਸਿਹਤ ਕਰਮਚਾਰੀ, ਡਾਕਟਰ ਤੇ ਹੋਰ, ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਆਦਤਾਂ, ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ, ਖੁਰਾਕ, ਸਾਫ਼ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ। ਉਸਨੂੰ ਸਿਹਤ ਨਾਲ ਜੁੜੇ 'ਕੀ ਕਰਨਾ' ਤੇ 'ਕੀ ਨਹੀਂ' ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ, ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ, ਅੱਖਰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵੇਲੇ ਤੋਂ, ਵਾਕ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਿਹਤ ਸਬੰਧੀ ਆਦਤਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਵੇ। ਪਰ ਇਹ ਉਪਰਾਲੇ ਨਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹਨ।

ਕੋਈ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਸਿਲੇਬਸ ਵਿੱਚ ਸਿਹਤ ਆਦਤਾਂ ਦੇ ਪਾਠਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਇਥੇ ਇਹ ਵੀ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਪੜ੍ਹਾਈ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਨਰਸਰੀ ਦੀ ਵੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਕੇ, ਇਮਤਿਹਾਨ ਲਈ ਰੱਟੇ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਗ੍ਰੇਡਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮਾਂ-ਪਿਉ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੋਵੇਗੀ, ਬੱਚਾ ਚੱਜ ਨਾਲ ਖਾਂਦਾ ਨਹੀਂ, ਘਰ ਦੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਸ਼ੌਕੀਨ ਨਹੀਂ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦ ਕਹਿਣਗੇ, 'ਕਲਾਸ ਵਿੱਚੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਫਸਟ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਏ ਗ੍ਰੇਡ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕਦੇ ਨੀ।' ਚੰਗੇ ਗ੍ਰੇਡਾਂ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਸਿਹਤ ਪ੍ਰਤੀ ਨਾਲੋ-ਨਾਲ ਚਿੰਤਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਇੱਕ ਵਰਗ, ਆਪਣੀ ਚੰਗੀ ਕਮਾਈ ਕਾਰਨ, ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ ਕਾਫੀ ਸੌਖਾ ਹੈ। ਉਹ ਹਰ ਉਸ ਸਹੂਲਤ ਨੂੰ ਖਰੀਦ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਹਤਮੰਦ ਰੱਖੇ। ਉਹ ਵਰਗ ਸਿਹਤ ਪ੍ਰਤੀ ਚੇਤੰਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਵਰਗ ਹੈ। ਇਸ ਵਰਗ ਦੀ ਖਰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਭਾਂਪਦੇ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਇੱਕ ਵਪਾਰੀ ਵਰਗ ਨੇ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨ ਤੋਂ ਤੋੜ ਕੇ, ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਵਪਾਰੀ, ਹਰ ਇੱਕ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਕੁਝ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ (ਸਿਰਫ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ) ਨਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ, ਜੋ ਬਾਕੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ, ਪਰੀਮੀਅਮ ਲੱਗੇ, ਜਿਵੇਂ ਬਰਾਊਨ ਬਰੈੱਡ, ਫਾਈਬਰ ਵਾਲੇ ਬਿਸਕੁਟ, ਤੇਲ-ਘੀ ਤੇ ਆਟਾ ਅਤੇ ਹੈਲਦੀ ਸਨੈਕਸ (ਸਿਹਤਮੰਦ ਖਾਣੇ) ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ, ਤਕਨਾਲੌਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਹੇਠ, ਉਸ ਦੇ ਵਾਧੂ ਦਖਲ ਨਾਲ ਬਾਜ਼ਾਰ ਆਪਣੇ 'ਮਾਲ' ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਹਤ ਦਾ ਰਾਜ ਜੋ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਕਣ ਲਈ, ਚਮਕਦਾਰ ਸਲੈਬਾਂ 'ਤੇ ਸਜਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਇਹ ਸਿਹਤ ਪ੍ਰਤੀ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ, ਪਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਿਖਾਵਾ ਅਤੇ ਭੁਲੇਖਾ ਵੱਧ ਹੈ। ਇਹ ਗੈਰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤਰੀਕਾ ਹੈ।

- 97 ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਐਵੀਨਿਊ, ਮਜੀਠਾ ਰੋਡ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

98158-08506

ਸੋਧਾਂ

ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨਾਂ 'ਚ ਸੋਧ:

ਸੂਬਾ ਜਥੇਬੰਦਕ ਮੁਖੀ ਰਜਿੰਦਰ ਭਦੌੜ = 98728-74620

ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਜੋਨ :

ਜਥੇਬੰਦਕ ਮੁਖੀ ਕੁਲਜੀਤ ਸਿੰਘ = 97819-25566

ਹਾਲ ਸਹਾਇਤਾ 'ਚ ਸੋਧ

ਪਿਛਲੇ ਅੰਕ 'ਚ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਕੁਮਰ, ਰਾਮਪੁਰਾ ਵੱਲੋਂ ਹਾਲ ਸਹਾਇਤਾ 2500 ਰੁਪੈ ਛਪੀ ਸੀ ਜੋ ਅਸਲ 'ਚ 3100 ਰੁਪੈ ਹੈ।

ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਯਾਤਰਾ

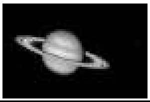

ਬੋਦੀ ਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਘਰ

ਡਾ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ

ਦੋਸਤੋ, ਕੂਪਰ-ਪੱਟੀ ਦੇ ਬੌਨੇ ਗ੍ਰਹਿਆਂ ਦੀ ਫੇਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਓ ਵੇਖੀਏ ਕੁੱਝ ਉਹ ਪੁਲਾੜੀ ਪਿੰਡ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਹਮੇਸਾਂ ਡਰਾਇਆ ਹੈ। ਮੁੱਢ ਕਦੀਮ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖ ਤਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਰਾਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ, ਤਲਖ ਤਜਰਬਿਆਂ ਅਤੇ ਰਾਤ ਦੇ ਡਰ ਨੇ ਉਸਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਜਰੂਰ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਆਪ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਜਾਂ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਭੈ-ਭੀਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਪ੍ਰੰਤੂ ਸਮਾਜ ਦੇ ਕੁੱਝ ਆਪੇ ਬਣੇ 'ਸਿਆਣੇ' ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਡਰਾ ਕਿ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਉੱਲੂ ਸਿੱਧਾ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੰਝ ਹੀ ਵਾਪਰਿਆ ਸਾਡੇ ਅਗਲੇ ਪੜਾਅ ਦੇ ਪੁਲਾੜੀ ਪਿੰਡਾਂ ਨਾਲ। ਸੋ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਆਪਣੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਅਕਾਸ਼ੀ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਸੀ। ਸੁਭਾਵਕ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਆਧੁਨਿਕ ਮਨੁੱਖ ਅੱਜ ਵੀ ਆਪਣੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਅਕਾਸ਼ੀ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮੰਨਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅੱਜ ਵੀ ਉਹ ਮੁਕਾਮ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ ਜੋ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਡਰ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਹਿਤ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਅਕਾਸ਼ੀ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਚਿਤਰਿਆ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਜੋ ਅੱਜ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਇੰਝ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਤਰੱਕੀ ਦੀਆਂ ਚੀਜਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਆਧੁਨਿਕ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਪੂਜਾ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਅਜੇ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ।

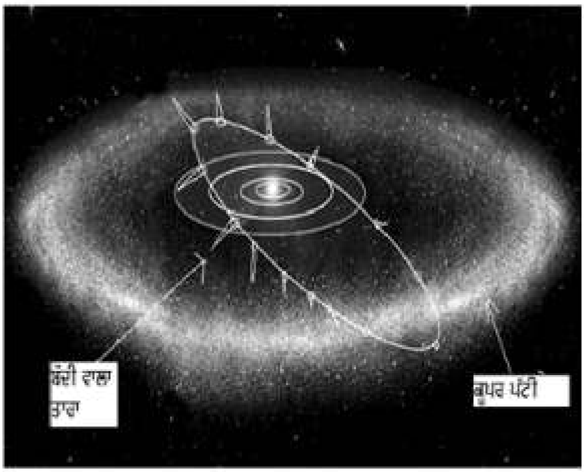

ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਬੋਦੀ ਵਾਲੇ ਤਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖ ਅੱਜ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਰਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਇਹ ਬੋਦੀ ਵਾਲੇ ਤਾਰੇ, ਚਲੋ ਆਓ ਜਰਾ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲ ਚਾਲੇ ਪਾਈਏ। ਕੂਪਰ-ਪੱਟੀ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦੇ ਬੌਨੇ ਗ੍ਰਹਿਆਂ ਤੋਂ ਪਾਰ ਓਹ ਵੇਖੋ ਛੋਟੀਆਂ-ਲੰਬੀਆਂ ਪੂੰਛਾਂ ਵਾਲੇ ਸੈਂਕੜੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਨੇ।

ਅਸੀਂ ਹਾਲੇ ਕੂਪਰ-ਪੱਟੀ ਵਿਚ ਹੀ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਾਡਾ ਪੁਲਾੜੀ ਰਾਕਟ ਇੱਕ ਸੈਕਿੰਡ ਵਿੱਚ 12 ਕਿਲੋਮੀਟਰਾਂ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੈਅ ਕਰੇ ਤਾਂ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਇਸ

ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ ਲਗਭਗ 400 ਸਾਲ ਲੱਗ ਜਾਣਗੇ। ਬੋਦੀ ਵਾਲੇ ਤਾਰੇ ... ਹਿੰਦੀ ਵਿੱਚ ਧੂਮਕੇਤੂ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜੀ ਭਾਸ਼ਾ 'ਚ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ **Comet** ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਅੱਗੋਂ ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ 'ਚੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ "ਕੇਸਾਂ ਵਾਲਾ"। 1000 ਸਦੀ ਈਸਾ ਪੂਰਵ ਪਹਿਲਾਂ ਚੀਨ ਅਤੇ ਕੈਲਡੀਆ (ਜਿਸਨੂੰ ਅੱਜ ਇਰਾਕ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਬੋਦੀ ਵਾਲੇ ਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਸਾਥੀਓ, ਤੁਹਾਡੇ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਬੋਦੀ ਤਾਰੇ ਕੂਪਰ-ਪੱਟੀ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਦੇ ਹਨ ਫਿਰ ਸਾਡੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਕਿਵੇਂ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ

ਕਾਰਣ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੂਪਰ-ਪੱਟੀ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਖਿਚੋਤਾਣ (ਗਰੂਤਾ ਖਿੱਚ) ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪੁਲਾੜੀ ਪਿੰਡ ਦਾ ਪੱਥ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋ ਕੇ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੂਰਜ ਦੇ ਨੇੜੇ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ-ਪੱਥ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਕਾਰਨ ... ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਕੂਪਰ-ਪੱਟੀ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਨੈਪਚੂਨ, ਯੂਰੇਨਸ, ਸ਼ਨੀ ਜਾਂ ਜੂਪੀਟਰ ਦੀ ਗਰੂਤਾ ਆਕਰਸ਼ਣ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿਚਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਇਹ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਪੰਧ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਥਿਊਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਨੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਚੰਨ 'ਟਾਈਟਨ' ਨੂੰ ਵੀ ਕੂਪਰ-ਪੱਟੀ ਪਿੰਡ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਬੌਨਾ ਗ੍ਰਹਿ ਹੀ ਸੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਸ਼ਨੀ ਦੀ ਗਰੂਤਾ ਖਿੱਚ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੀ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਚੱਕਰ ਕੱਢਣ ਲਾ ਲਿਆ। ਟਾਈਟਨ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬੁੱਧ ਗ੍ਰਹਿ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਹ ਜਰੂਰ ਧਿਆਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕਿ ਕੀ ਗ੍ਰਹਿ ਸਾਡੇ ਉੱਪਰ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ? ਦੋਸਤੋ, ਇੱਕ ਗ੍ਰਹਿ ਉਸਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਪੂਰੇ ਗ੍ਰਹਿ ਜਾਂ ਪੁਲਾੜੀ ਪਿੰਡ ਉਪਰ ਗਰੂਤਾ ਖਿੱਚ ਕਾਰਣ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਭਾਵ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਗ੍ਰਹਿ ਵੀ ਖਰਬਾਂ ਕੁਇੰਟਲ ਪੁੰਜ (ਭਾਰ) ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਇੱਕ ਔਸਤ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਭਾਰ ਤਾਂ 100 ਕਿਲੋ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਨੁੱਖ, ਪਸ਼ੂ, ਜਾਂ ਪੰਛੀ ਉਪਰ ਇਹ ਖਿੱਚ ਜ਼ੀਰੋ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਕਾਰਣ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦੀ ਗਰੂਤਾ ਖਿੱਚ ਬਾਹਰੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗ੍ਰਹਿ ਦੀ ਖਿੱਚ ਤੋਂ ਕਈ ਗੁਣਾ ਜਿਆਦਾ ਹੈ।

ਦੋਸਤੋ, ਬੋਦੀ-ਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਵੀ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਹ ਤਾਂ ਸਦੀਵੀ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਰਹਿਣਗੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਪੁਲਾੜੀ ਬੱਦਲ ਤੋਂ ਸੂਰਜ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਬਣ ਗਏ ਤਾਂ ਕੂਪਰ-ਪੱਟੀ ਵਿੱਚ ਬਚਿਆ-ਖੁਚਿਆ ਮਲਬਾ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਇਹ ਅੱਜ ਵੀ ਉਸੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਹੋ ਜਿਹੇ ਇਹ 450 ਕਰੋੜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵਤ ਚੀਜਾਂ ਲਈ ਜਰੂਰੀ ਮਾਦਾ ਭਾਵ ਅਣੂ, ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਇਹ ਬੋਦੀ ਤਾਰੇ ਹੀ ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ ਲੈ ਕੇ ਆਏ। ਜੀਵਤ ਚੀਜਾਂ ਲਈ ਜਰੂਰੀ ਰਸਇਣਕ ਮਾਦਾ ਜਿਵੇਂ ਕਾਰਬਨ, ਹਾਈਡ੍ਰੋਜਨ, ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਬਣੇ ਯੌਗਿਕ ਅਤੇ ਪਾਣੀ, ਇਹ ਸਭ ਕੁੱਝ ਬੋਦੀ ਤਾਰੇ ਹੀ ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਬੋਦੀ-ਤਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ 50% ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੁੰਜ ਪਾਣੀ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 10-20% ਕਾਰਬਨ ਦੇ ਯੋਗਿਕ। ਫਿਰ ਇਹ ਸਾਡੇ ਲਈ ਖਤਰਨਾਕ ਕਿਵੇਂ ਹੋਏ? ਫੈਸਲਾ ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਥ.... ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ੋਤਿਸ਼ ਨੇ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਆਪਣੀ 'ਦੱਛਣਾ' ਪੂਜਾ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਲੈ ਹੀ ਜਾਣੀ ਹੈ।

ਸਾਡਾ ਪੁਰਾਤਨ ਭਾਰਤੀ ਵੈਦਿਕ ਤਾਰਾ ਵਿਗਿਆਨ ਬੋਦੀ ਤਾਰਿਆਂ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਹਾਸੋ-ਹੀਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਥਰਵੇਦ ਵਿੱਚ "ਖਤਰਨਾਕ ਧੂਮਕੇਤੂਆਂ" ਭਾਵ ਬੋਦੀ-ਤਾਰਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੁੱਝ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਸ੍ਰੇਣੀ ਵੰਡ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਬੋਦੀ ਵਾਲੇ ਤਾਰੇ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਅਤੇ ਆਕਰਸ਼ਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਕੁਝ ਡਰ ਵੀ ਜੋੜ ਰੱਖੇ ਹਨ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਬੋਦੀ ਵਾਲਾ ਤਾਰਾ ਚੜ੍ਹਨ ਕਾਰਨ ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ ਅਕਾਲ ਪਵੇਗਾ, ਹੜ੍ਹ ਆਉਣਗੇ, ਤਬਾਹੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਵਾਰਾਮਿਹੀਰਾ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੀ ਹੋਈ "ਬ੍ਰਿਹਤ-ਸੰਹਿਤਾ" ਵਿੱਚ 11ਵਾਂ ਅਧਿਆਏ "ਮਾਰੂ-ਧੂਮਕੇਤੂਆਂ" ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਧੂਮਕੇਤੂਆਂ ਦੇ ਜੋਤਸ਼ੀ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਖੂਬ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਦੋਸਤੋ, ਇਹ ਬੋਦੀ-ਤਾਰੇ ਵੀ ਸੂਰਜ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੇ ਪੁਲਾੜੀ ਪਿੰਡ ਹੀ ਹਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਗ੍ਰਹਿਆਂ ਵਰਗੇ ਹੀ ਹਨ ਪ੍ਰੰਤੂ 330 ਸਦੀ ਈਸਾ ਪੂਰਵ ਵਿੱਚ ਯੂਨਾਨੀ ਫਿਲਾਸਫਰ ਅਰਸਤੂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ "ਮੀਟੀਓਰੌਲੋਜੀ" ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਬੋਦੀ ਤਾਰੇ "ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਥੱਲੇ ਵਾਲੇ" ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਹੀ ਧਰਤੀ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੇ ਹਨ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਰਤੀ ਦੇ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਉਚਾਈ ਉੱਪਰ ਇਹ "ਖੁਸ਼ਕ ਅਤੇ ਗਰਮ ਮੰਡਲ" ਵਿੱਚ ਚੱਕਰ ਕੱਢ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਰਸਤੂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਧਰਤੀ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਸੂਰਜ ਨਜਦੀਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਉਸਦੀ ਸੋਚ ਸੀ ਕਿ ਬਾਕੀ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਤਾਂ "ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਥਿਰ" ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਬੋਦੀ-ਤਾਰੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਧਰਤੀ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। "ਮੌਸਮੀ" ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ

ਹਨ। ਟੌਲਮੀ ਨੇ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੇ ਵੀ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਤੱਕ ਅਰਸਤੂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਮੰਨਿਆ।

ਸੰਨ 1267 ਈ: 'ਚ "ਥੋਮਸ ਐਕੁਇਨਜ" ਨੇ ਅਤੇ "ਰੋਗਰ ਬੈਕਨ" ਨੇ ਆਪਦੀ ਕਿਤਾਬ "ਔਪਸ ਟਰਸੀਅਮ" ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸੰਕੇ ਉਠਾਏ ਪਰ ਬੋਦੀ ਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਵੀ ਮੰਨਦੇ ਸਨ ਅਤੇ 1600 ਈ: ਤੱਕ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਦਸ਼ਗਨੀ ਦੇ ਸੂਚਕ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਸੰਨ 1577 ਈ: ਵਿੱਚ ਡੈਨਮਾਰਕ ਦੇ ਤਾਰਾ ਵਿਗਿਆਨੀ "ਟਾਈਕੋ ਬਰਾਹੇ" ਨੇ ਸਵੇਰ, ਸ਼ਾਮ ਇਹਨਾਂ ਤਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਗਤੀਆਂ ਨੋਟ ਕਰਕੇ ਇਹ ਦਰਸਾਇਆ ਕਿ ਬੋਦੀ-ਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਧਰਤੀ ਦੇ ਮੌਸਮ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ। ਸਗੋਂ ਇਹ ਤਾਂ "ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ ਪਿੰਡ" ਹਨ। "ਵਿਸਥਾਪਨ-ਆਭਾਸ"(**Parallax**) ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਵਿਧੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਬੈਠਿਆਂ ਹੀ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਤਲਬ ਇਹ ਕਿ ਨੇੜੇ ਦੀ ਵਸਤੂ ਦੂਰ ਦੀ ਵਸਤੂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਜਲਦੀ ਬਦਲਦੀ ਹੈ। "ਟਾਇਕੋ ਬਰਾਹੇ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਚੰਦ ਬੋਦੀ ਵਾਲੇ ਤਾਰੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਜਲਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਦਲਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਇਸਦਾ ਵਿਸਥਾਪਨ ਬੋਦੀ ਤਾਰੇ ਨਾਲੋ ਵੱਧ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਬੋਦੀ ਤਾਰੇ ... ਚੰਦ ਤੋਂ ਵੀ ਉੱਚੇ ਹਨ। ਉਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਸੀ ਇਹ ਚੰਦ ਤੋਂ 6 ਗੁਣਾ ਦੂਰ ਹਨ। ਨੇੜੇ ਦੀ ਵਸਤੂ ਦੂਰ ਦੀ ਵਸਤੂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਨਜਦੀਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਬਦਲਦੀ ਹੈ।

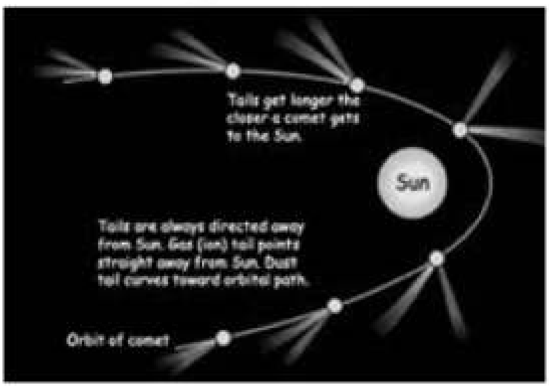

ਸਾਲ 1680 ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 100 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਬੋਦੀ ਤਾਰਾ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ ਸੀ। ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨੀ ਆਈਜਕ ਨਿਊਟਨ ਨੇ ਆਪਣੀ "ਗਣਿਤ ਕੈਲਕੁਲਸ" ਖੋਜ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਉਸ ਬੋਦੀ ਤਾਰੇ ਦੇ ਪਥ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਪਥ "ਪੈਰਾਬੌਲਿਕ" ਹੈ, ਭਾਵ ਬਹੁਤ ਜਿਆਦਾ ਅੰਡਾਕਾਰ। ਨਿਊਟਨ ਦੇ ਦੋਸਤ "ਹੈਲੇ" ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਬੋਦੀ-ਤਾਰਾ ਹੁਣ 1758-59 ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇਗਾ। 1758-59 ਤੱਕ ਹੈਲੇ ਤਾਂ ਜਿਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਬੋਦੀ-ਤਾਰਾ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਜ਼ਰੀਂ ਪਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ "ਹੈਲੇ ਦਾ ਬੋਦੀ ਵਾਲਾ ਤਾਰਾ" ਹੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੇ "ਹੈਲੇ" ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਹ ਅਮਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਬੋਦੀ-ਤਾਰਾ 1986 ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਲਗਭਗ 2061-62 ਵਿੱਚ ਇਹ ਫਿਰ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇਗਾ।

ਦੋਸਤੋ, ਬੋਦੀ ਤਾਰੇ ਦੇ ਸਿਰ ਭਾਵ ਮੁੱਖ ਹਿੱਸੇ ਉੱਪਰ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਣੀ ਬਰਫ਼ ਤੋਂ ਹੀ ਅੰਦਾਜਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਇੰਨੇ ਦੂਰ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਬਰਫ਼ ਜਮਾਉਣ ਦੇ ਦਰਜੇ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਠੰਢ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਕੂਪਰ-ਪੱਟੀ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਸੂਰਜ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ।

ਦੋਸਤੋ, ਤੁਹਾਡਾ ਹੁਣ ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੋਦੀ-ਤਾਰਾ "ਕੂਪਰ-ਪੱਟੀ" ਵਿੱਚੋਂ ਆਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਤੋਂ ਹੋਰ ? ਜੇਕਰ ਬੋਦੀ-ਤਾਰਾ ਸੂਰਜ ਦੁਆਲੇ ਗ੍ਰਹਿ-ਪੰਧ ਰਸਤੇ ਦੇ ਸਮਤਲ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕੂਪਰ-ਪੱਟੀ ਪਿੰਡ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਕੂਪਰ-ਪੱਟੀ ਵੀ ਸੂਰਜ ਦੁਆਲੇ ਗ੍ਰਹਿ-ਪੰਧ ਰਸਤੇ ਦੇ ਸਮਤਲ ਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਬੋਦੀ-ਤਾਰਾ ਸੂਰਜ ਦੁਆਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ 'ਊਰਟ-ਬੱਦਲ' ਪਿੰਡ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਊਰਟ-ਬੱਦਲ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਸਮਤਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸੂਰਜੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਇੱਕ ਫੁੱਟਬਾਲ ਵਾਂਗ ਹੈ। ਹਾਂ, ਇਸ ਊਰਟ ਬੱਦਲ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਗਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਕਰਵਾਵਾਂਗੇ।...(ਚਲਦਾ)

94634-89789

ਧਰਮ ਦੇ ਸਾਏ ਹੇਠ

- ਸੁਰਿੰਦਰ ਰਾਮਪੁਰਾ

ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਹਾਲੀ, ਗੁਰਬਤ ਭਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਬੇ-ਇਨਸਾਫੀ, ਅਸਮਾਨ ਛੋਂਹਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਮਾਰ, ਘੋਟਾਲਿਆਂ ਦਾ ਨਿੱਤ ਬੇਪਰਦ ਹੋਣਾ, ਸਿਆਸੀ ਮੌਕਾ-ਪ੍ਰਸਤੀਆਂ ਜਾਹਰ ਹੋਣੀਆਂ, ਵਿਸਾਲ ਲੋਕਾਈ ਦੀਆਂ ਰੋਜਾਨਾ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਛਾਂਗਾ-ਛੰਗਾਈ ਹੋਣੀ ਅਤੇ ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਦਾ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣਾ ਦੁੱਭਰ ਹੋਣਾ, ਆਦਿ ਵਰਤਾਰੇ ਵਾਪਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਡੋਲਣ ਲਗਦਾ ਹੈ।ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪਾਸਿਉਂ ਵੀ ਆਸ ਉਮੀਦ ਬੱਝਦੀ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦੀ ਕਿ ਉਸਦੀਆਂ ਜੀਵਨ ਹਾਲਤਾਂ 'ਚ ਕੁਝ ਸੁਧਾਰ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ।ਸੋ ਉਸਦਾ ਉਪਰਾਮ ਹੋਣਾ ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ । ਇਹ ਉਹ ਹਾਲਤਾਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਵਿਅਕਤੀ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ । ਹੱਥ 'ਤੇ ਹੱਥ ਧਰ ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਬੈਠਾ ਰਹਾਂਗਾ।

ਇਹ ਸਮਾਂ ਰਾਜ ਕਰਦੀਆਂ ਹਾਕਮ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਵੀ ਉਨੀ ਹੀ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।ਵਿਸ਼ਾਲ ਲੋਕਾਈ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਪਕੜ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਾ ਉਨਾਂ ਦੀ ਚਿਰ ਸਥਾਈ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਬੁਰਜ਼ੂਆਜੀ ਆਪਣੀ ਨੁਮਾਇਦਾ ਸਰਕਾਰ ਰਾਹੀਂ ਬਲ ਤੇ ਛਲ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾਉਂਦੀ ਹੈ।ਬਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਧਿਰਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੀਂਦ ਹਰਾਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਝੱਖੜ-ਝੋਲਿਆਂ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਨਾਹਰੇ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਹੱਥ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਲਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਘੋਰੜੂ ਬੋਲਣ ਲਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਹੜੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਟੁਕਰ ਸੁੱਟ ਕੇ ਪ੍ਰਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿਹੜੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਤੋਂ ਅਸਲ ਖ਼ਤਰਾ ਹੈ । ਅਜਿਹੀ ਤਾਕਤ ਜਿਸ ਤੋਂ ਹਾਕਮ ਅਸਲ ਖ਼ਤਰਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਹਾਲੇ ਖਿੰਡੀ-ਪੁੰਡੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਤੁਅਸਬਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ।ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਸਿਰਦਰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਲੋਕਾਈ ਹੈ । ਜਿਸਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਹਾਲੇ ਵੀ ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ, ਕਰਮ-ਕਾਂਡਾਂ, ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਤੇ ਇਸਦੇ ਜਾਲ ਵਿੱਚ ਗਰੱਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਹਾਲੇ ਵੀ ਮੱਧ-ਯੁੱਗ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਲੰਘੀ ਹੈ । ਇਹ ਲੋਕ ਤਰਕਹੀਨ ਹਨ ਤੇ ਤਰਕਹੀਨਤਾ ਦਿਮਾਗੀ ਗੁਲਾਮੀ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕਾਰਗਰ ਸੰਦ ਹੈ।ਇਹ ਸੋਚ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਹਿੰਦੜ ਤੇ ਆਸਥਾ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ।ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਕਰਮ ਸਿਧਾਂਤ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।ਉਹ ਆਪਣੀ ਗ਼ਰੀਬੀ ਅਤੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਪੈਦਾਵਾਰ ਨਾ ਸਮਝ ਕੇ, ਕਿਸਮਤ ਦੀ ਦੇਣ ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਮਾੜੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਸਮਝਦੇ ਹਨ।

ਧਰਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕੇਵਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇੱਕ ਬੰਧੇਜ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।ਲੋਕ ਧਰਮਾਂ ਨਾਲ ਅਟੁੱਟ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ । ਜਦੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਪੁਰਾਣੇ ਸਥਾਪਿਤ ਧਰਮਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਡੋਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਝੱਟ ਅਨੇਕ ਹੋਰ ਧਰਮ ਸਾਖਾਵਾਂ ਫੁੱਟ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ।ਇਹ ਕੋਈ ਸੁਤੇਸਿੱਧ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲਾ ਵਰਤਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।ਆਉ ਇਸਨੂੰ ਸਮਝੀਏ।

ਰਾਜ ਕਰਦੀ ਬੁਰਜ਼ੂਆਜੀ ਬੜੀ ਛਾਤਰ ਹੈ।ਉਸਨੇ ਅਜਿਹੇ ਅਖੌਤੀ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪਲਟਨਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਤਰਕਹੀਨਤਾ ਨੂੰ ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ ਦੇ ਜਾਮੇਂ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ । ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਯੋਗੀਆਂ, ਸਵਾਮੀਆਂ, ਅਚਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੇਕ ਦੇਹ ਧਾਰੀ ਪਖੰਡੀ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀਆਂ ਟੋਲੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਆਮ ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਨ ਤੇ ਤਰਕਹੀਨਤਾ ਵੱਲ ਧੱਕਣ 'ਚ ਲੱਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।ਚਲਾਕ ਹਾਕਮ ਅਤੇ ਅਖੌਤੀ ਸਵਾਮੀ ਲੁੱਟੇ ਜਾ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਮੀਆਂ, ਅਚਾਰੀਆਂ ਤੇ ਅਖੌਤੀ ਗੁਰੂਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।ਪੜ੍ਹੇ-ਅਨਪੜ੍ਹ, ਗ਼ਰੀਬ-ਅਮੀਰ, ਮੰਤਰੀ, ਜੱਜ, ਸਿਆਸੀ ਨੇਤਾ, ਨੌਕਰਸਾਹ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਤੇ ਅਨੇਕ ਕਹਿੰਦੇ ਕਹਾਉਂਦੇ ਵਿਗਿਆਨੀ, ਅਨੇਕਾਂ ਸਵਾਮੀਆਂ, ਬਾਬਿਆਂ, ਮਹਾਂਰਿਸ਼ੀਆਂ, ਯੋਗੀਆਂ ਅਤੇ ਰੱਬ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਮਗਰ ਭੱਜੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਡੰਡੌਤ-ਬੰਧਨਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।ਪੂਜਾ ਦੇ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਪਾਲੇ ਅਖੌਤੀ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਜੋ ਸਾਡੀ ਸਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀ ਵਿਦਿਅਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਹਨ, ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਜੋ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਕਲ-ਪੁਰਜ਼ੇ ਤਿਆਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਨਾ ਬਣਾਕੇ, ਪਿਛਾਂਹ-ਖਿੱਚੂ ਵਿਚਾਰਾਂ, ਪੱਖ-ਪਾਤੀ ਤੇ ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਵਾਲੇ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ।ਅਜਿਹੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ 'ਤੇ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਦਾ ਅਸਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਹਾਨ ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਵਿਰਸੇ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਬਣ ਗਏ ਹਨ ।

ਉਹ ਪੁਰਾਤਨ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 'ਪ੍ਰਮਾਣ' ਕੱਢ-ਕੱਢ ਕੇ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪੁਰਾਤਨ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਸਾਡੇ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵਿਕਸਤ ਸੀ ।ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੈਦਿਕ ਯੁੱਗ ਦੇ ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਕੋਲ ਵੀ ਸੀ।ਪੁਲਾੜ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਵੀ ਉਡਦੇ ਰਹੇ ਹਨ । ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਯੁੱਧ ਵਿੱਚ ਛੱਡੇ ਤੀਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਤੱਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।

ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ, ਉਚ ਤਕਨੀਕ, ਮਸ਼ੀਨੀ ਯੁੱਗ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀ ।ਕੋਈ ਆਮ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਰਿਸ਼ੀ, ਵੈਦਿਕ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਵਾਲੇ ਬਿਜਲਈ ਯੰਤਰ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਵੱਡੇ ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ, ਅਣੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਪੁਲਾੜੀ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਕਿਵੇਂ ਕਲਪਨਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਕਸੌਟੀ 'ਤੇ ਖਰੇ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦੇ ਹਨ ।

ਰਾਜ ਕਰਦੀ ਬੁਰਜ਼ੂਆਜੀ ਬੜੀ ਚਲਾਕ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਲੰਬੀ ਕਰਨ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ 'ਚ ਅਖੌਤੀ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਤੇ ਸੰਤਾਂ, ਸਵਾਮੀਆਂ, ਅਚਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਵਰਤਦੀ ਸਗੋਂ ਨਵੀਆਂ ਵਿਗਿਆਨਕ ਕਾਢਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਏ ਯੰਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਵਰਤਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਭੋਲੀ-ਭਾਲੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ । ਦੂਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਚੈਨਲਾਂ 'ਤੇ ਲੜੀਵਾਰ ਧਾਰਮਿਕ ਸੀਰੀਅਲ ਦਿਖਾਏ ਗਏ । ਬਾਲ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਲਈ ਐਨੀਮੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਿਖਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ।ਨਿਰਮਲ ਬਾਬੇ ਦਾ ਦਰਬਾਰ, ਯੋਗਾ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਰਨ, ਸਵੇਰ-ਸ਼ਾਮ ਅਨੇਕਾਂ ਭਜਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਘੰਟਿਆਂ ਬੱਧੀ ਕਈ ਚੈਨਲਾਂ 'ਤੇ ਚਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਧਾਰਮਿਕ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਨਾ ਹੈ । ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ 'ਤੇ, ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਖ ਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਲਈ, ਰੁਦਰਾਕਸ਼ ਮਾਲਾ, ਖਾਸ ਰੰਗ ਦੇ ਪੱਥਰ ਤੇ ਕਸ਼ਟ ਨਿਵਾਰਕ ਮੁੰਦਰੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤੰਦਰੁਸਤ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਸੁੱਖ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿਵਾ ਸਕਦੇ ਹਨ । ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਈ ਸਥਾਨਿਕ ਚੈਨਲਾਂ 'ਤੇ ਕਾਲੇ ਇਲਮ ਸਬੰਧੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵੀ ਦਿਖਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।

ਆਮ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ 'ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪੋਥੀਆਂ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ 'ਚ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ।ਹੁਣ ਤਾਂ ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਆਡੀਓ ਕੈਸਟਾਂ, ਸੀ.ਡੀ. ਤੇ ਡੀ.ਵੀ.ਡੀ. ਦੀਆਂ ਰਿਕਾਰਡਿਡ ਕੈਸਟਾਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ।ਇਹ ਸਭ ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ।

ਧਾਰਮਿਕ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤੀ ਨੂੰ ਬੜੇ ਦਿਲਕਸ਼ ਤੇ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਵੇਂ ਰੰਗਾਂ ਤੇ ਢੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਸਜਾ ਕੇ ਅੱਗੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ, ਨਵੇਂ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਤੇ ਆਦਰਸ਼ ਸਕੀਮਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਪੁਰਾਤਨ ਹਸਤੀਆਂ, ਸਾਮਰਾਜਾਂ ਜਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਰਾਮ ਰਾਜ ਲਿਆਉਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ।ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਰਗਾ ਰਾਜ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ । ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ-ਇਤਿਹਾਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਮਾਰਤੀ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨਾ ਆਦਿ ਇਹ ਸਭ ਧਾਰਮਿਕ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤੀ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਹਨ ।ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਤਨ ਵਿਰਸੇ 'ਤੇ ਮਾਣ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਬੀਤੇ 'ਤੇ ਮਾਣ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸਮਝ ਨਾਲ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ ਹੈ ।ਬੇਸਮਝੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਮਾਣ ਦਰਸ਼ਕ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ।

ਸਵਾਮੀ, ਅਚਾਰੀਆ ਤੇ ਬਾਬੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤੀ ਦੇ 'ਅਵਤਾਰ' ਹਨ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਗ਼ਰੀਬੀ, ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਤੋਂ ਸਤੇ-ਦੁਖੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਰਮਾ ਕੇ ਬਗਾਵਤ ਵਾਲੇ

ਪਾਸਿਉਂ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਭਰਮਾਉਣਾ ਹੈ ।

ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਅਤੇ ਅਨੇਕ ਹੋਰ ਨਾਵਾਂ ਹੇਠ ਸੰਗਠਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਧਾਰਮਿਕ ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਲੜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ । ਪਰ ਇਹ ਸੋਚਣਾ ਅਨਾੜੀਪੁਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤੀ ਤੇ ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਆਰਥਿਕ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਕਰਕੇ, ਸਿਰਫ਼ ਬੁੱਧੀ ਚੇਤਨਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ’ਤੇ ਇਹ ਲੜਾਈ ਸਫ਼ਲ ਹੋਵੇਗੀ ।ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਧਾਰਮਿਕ ਮੱਕੜ-ਜਾਲ ’ਚ ਮਨੁੱਖ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਲਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਇਸ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ, ਜੋ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਮਾਤੀ ਢਾਂਚੇ ’ਚ ਡੂੰਘੀਆਂ ਧਸੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਖਾੜਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਇਨਕਲਾਬੀ ਜਮਾਤੀ ਘੋਲ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪਾਉਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ।

ਦਰਅਸਲ ਧਾਰਮਿਕ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤੀ ਕੋਈ ਅਚਨਚੇਤੀ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਇਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਇਨਕਲਾਬ ਵਿਰੋਧੀ ਅਮਲ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ ਜਾਂ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ।ਇਸਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕੀਤਾ ਹੀ ਇਸ ਲਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਚੁੰਧਿਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਵਧਣੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ।ਰਾਜ ਕਰਦੀ ਜਮਾਤ ਦਾ ਹਿੱਤ ਇਸ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਲਾਂਭੇ ਕਰਨ ਲਈ ਤਰਕਹੀਨ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਜਮਾਤੀ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਥਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤੀ ਪਸਾਰੇ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਵਹਿਮ-ਭਰਮ, ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ, ਇਲਾਕਾਵਾਦ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਕਿਲੇਬੰਦ ਤੇ ਪੱਕਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੇ ।

ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਕਰਨ ਗੋਚਰਾ ਕੰਮ ਕੀ ਹੈ? ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਭ ਮਸਲਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਪਹੁੰਚ ਅਪਨਾਈ ਜਾਵੇ, ਤਰਕਹੀਨਤਾ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੀਆਂ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਤੇ ਸੱਚਾਈ ਪਸੰਦ ਲੋਕ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪ੍ਰਚੰਡ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਤੇ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣ

98886-96955

ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਆਗੂ ਮਾ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ......

ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪੰਜਾਬ (ਰਜਿ:) ਇਕਾਈ ਰੋਪੜ ਦੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਹੋਣਹਾਰ, ਇਮਾਨਦਾਰ, ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਤਨ-ਮਨ ਅਤੇ ਧਨ ਤੋਂ ਸਮਰਪਿਤ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਰਗਰਮ ਆਗੂ ਮਾ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੁਮਾਰ ਜੀ 9-5-2015 ਨੂੰ ਬਲਾਚੌਰ ਨੇੜੇ ਬਾਈਪਾਸ ਕੋਲ ਸੜਕ ਦੁਰਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ । 19 ਦਿਨ ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੇ ਮੌਤ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ 27-5-2015 ਨੂੰ ਸਾਡਾ ਸਾਥ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਛੱਡ ਗਏ । ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੋਚ ਸਦਕਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ. ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ।ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਧਾਰਮਿਕ ਰਸਮਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ । 7-6-2015 ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਦਿਆਂ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੋਕ ਸਮਾਗਮ ਪਾਵਰ ਕਲੋਨੀ ਰੋਪੜ ਵਿਖੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੋਲਦਿਆਂ ਲੈਕਚਰਾਰ ਸੁਰਜਣ ਸਿੰਘ, ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਿਕਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦੇਵੀ ਅਲੂਨਾ, ਡਾ. ਹੇਮ ਕਿਰਣ, ਦਿਨੇਸ਼ ਚੱਢਾ, ਕਾ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸਵਰਨ ਭੰਗੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੁਮਾਰ ਜੀ ਅਜ਼ਾਦ ਅਤੇ ਅਗਾਂਹ ਵਧੂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ । ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਸਨ ਅਤੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਪੂਜਾ ਸਮਝਦੇ ਸਨ । ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਾ ਅਧਿਆਪਕ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ, ਹਰੇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ ’ਤੇ ਮੱਦਦ ਕਰਦੇ ਸਨ । ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਨਾਟਕ ਵੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪੰਜਾਬ (ਰਜਿ:) ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਾ. ਰਜਿੰਦਰ ਭਦੌੜ ਜੀ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬੇ-ਵਕਤੀ ਮੌਤ ’ਤੇ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੁਮਾਰ ਜੀ ਦੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਲਹਿਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਮਾਜ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਘਾਟਾ ਪਿਆ ਜਿਹਨਾਂ ਲਈ ਮਾ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੁਮਾਰ ਜੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ।ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਣ ਮਾੜੇ ਰਾਜਸੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ।ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਮਾੜੀ ਹਾਲਤ ਵੱਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦੇਣ ਕਾਰਣ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੜਕ ਹਾਦਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ।ਸਾਨੂੰ ‘ਅਖੌਤੀ’ ਰੱਬ ਦਾ ਭਾਣਾ ਮੰਨ ਕੇ ਚੁੱਪ ਨਹੀਂ ਬੈਠਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸਗੋਂ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਰੁੱਧ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ।ਮਾ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੁਮਾਰ ਜੀ 13-14 ਸਾਲ ਤੋਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਰੋਪੜ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ । ਉਹ ਹਰ ਸਾਲ ਪਾਵਰ ਕਲੋਨੀ ਵਿੱਚ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਨਾਟਕ ਮੇਲਾ ਵੀ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਸਨ ।ਸਟੇਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਜੀਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਈ ਗਈ ।ਸ਼ੋਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਜ਼ੋਨ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀਆਂ ਲਗਭਗ ਸਾਰੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ ਗਈ । ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਜੀ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਮਾ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੁਮਾਰ ਜੀ ਦੇ ਲੜਕੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਬਿਤਾਏ ਪਲਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝਿਆਂ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ “ਮੈਂ ਅਕਸਰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕੰਮ ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ ਹੋ? ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਉਦੋਂ ਮਿਲਿਆ ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਤਨ-ਮਨ ਅਤੇ ਧਨ ਨਾਲ ਦੁੱਖ ਦੀ ਘੜੀ ਵਿੱਚ ਮੇਰੀ ਮੱਦਦ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਅਣ-ਥੱਕ ਯਤਨ ਕੀਤੇ” ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਮਾ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਦਿਆਂ ਸਰੀਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ । ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਦੁੱਖ ਦੀ ਘੜੀ ਵਿੱਚ ਸਾਥ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਮਿੱਤਰਾਂ-ਸੱਜਣਾਂ ਦਾ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦਾ ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਵੱਲੋਂ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ।

-ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ

ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਜਵਾਨ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਦਵਾਈ

ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਚ ਅਜਿਹੀ ਦਵਾਈ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਉਮਰ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ 'ਤੇ ਲਗਾਮ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰੇਗੀ। ਦਰਅਸਲ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਅੰਜਾਈਮ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਜੋ ਮਾਸਪੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਕੇ ਉਮਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਬਰਮਿੰਘਮ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਖੋਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅੰਜਾਈਮ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰ ਕੇ ਵਧਦੀ ਉਮਰ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਖੋਜੀਆਂ ਨੇ '11 ਬੀਟਾ ਐਚਐਸਡੀ' ਨਾਂ ਦੇ ਅੰਜਾਈਮ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਫਲਤਾ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਉਹ ਅੰਜਾਈਮ ਹੈ ਜੋ ਵਧਦੀ ਉਮਰ ਨਾਲ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਚ ਸਾਰਕੋਪੇਨਿਆ ਅਰਥਾਤ ਮਾਸਪੇਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਦਿਮਾ.ਗ ਵਰਗਾ ਮੈਮੋਰੀ ਸੈੱਲ ਖੋਜਿਆ

ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਮੈਮੋਰੀ ਸੈੱਲ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖੀ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨ 'ਚ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਇਹ ਮੈਮੋਰੀ ਸੈੱਲ ਦਿਮਾ.ਗ ਵਾਂਗ ਹੀ ਕਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ 'ਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਚ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੇ ਮੈਲਬੋਰਨ ਸਥਿਤ ਆਰਐਮਆਈਟੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਮਾਈਕ੍ਰੋਨੈਨੋ ਰੀਸਰਚ ਫੈਕਲਟੀ 'ਚ ਹੋਈ ਖੋਜ਼ 'ਚ ਵਿਗਿਆਨੀ ਮਨੁੱਖੀ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਨਕਲ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਬੇਹੱਦ ਕਰੀਬ ਪੁੱਜ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਸਫਲਤਾ ਬਾਇਓਨਿਕ ਦਿਮਾਗ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ 'ਚ ਵੱਡੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਹੈ।

ਦੁਨੀਆਂ ਮੁੜ ਵਸਾਉਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਹੈ ਤਿਆਰੀ

ਇਨਸਾਨੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਤੇ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਹੋ ਰਹੇ ਨੁਕਸਾਨ ਬਾਰੇ ਦੇਸ਼-ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਾਕਿਫ ਹਨ। ਭੂਚਾਲ, ਸੁਨਾਮੀ, ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੰਕਟ ਵਰਗੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਆਫਤਾਂ ਦਾ ਖਤਰਾ ਆਲਮੀ ਨੀਤੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਤਾਂ ਮੁਕੰਮਲ ਤਿਆਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਆਬਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਉੱਤਰੀ ਧਰੁੱਵ ਤੋਂ 1300 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਨਾਰਵੇ ਵਿੱਚ ਸਿਪਟਬਰਜੇਨ ਆਈਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸੀਡ ਬੈਂਕ (ਬੀਜ ਭੰਡਾਰ ਸਟੋਰ) ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਸਵਾਲਬਾਰਡ ਗਲੋਬਲ ਸੀਡ ਵਾਲਟ ਨਾਮਕ ਇਸ ਬੈਂਕ 'ਚ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਬੀਜ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਬੀਜ ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਲੇ ਕੈਰੀ ਫਾਲਰ ਨੇ ਕੰਸਲਟੇਟਿਵ ਗਰੁੱਪ ਆਨੇ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਐਗਰੀਕਲਚਰ ਰਿਸਰਚ (ਸੀਜੀਆਈਏਆਰ) ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੇ ਪੌਦਿਆਂ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ। ਨਾਰਵੇ ਸਰਕਾਰ, ਗਲੋਬਲ ਕਾਰਪ ਡਾਇਵਰਸਿਟੀ ਟਰੱਸਟ 'ਤੇ ਨਾਡਰਿਕ ਜੈਨੇਟਿਕ ਰਿਸੋਰਸ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਏ ਤਿਕੋਣੇ ਸਮਝੌਤੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਬੀਜ ਬੈਂਕ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੀਜ ਭੰਡਾਰ 'ਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪੌਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਲਗਭਗ 7.2 ਲੱਖ ਬੀਜਾਂ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਇੱਥੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਨ।

ਅੰਗਸਿਰਜਕ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਦੀ ਖੋਜ

ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮਾਸਟਰ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜੀਨਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਨਿਮਯਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੰਗਲ ਮਾਸਟਰ ਰਿਸੈਪਟਰ ਦੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਇਹ ਪੂਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਮੁਕੰਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਨੂੰ ਐਫਜੀਐਫਆਰ1 ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਸਥਿਤ ਬਫੈਲੋ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਖੋਜੀ ਮਾਈਕਲ ਸਟੈਚੋਵਿਯਾਕ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਐਫਜੀਐਫਆਰ1 ਜੀਨ ਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਸਿਖਰਲੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਕਸਰਤ ਘਟਾਉਂਦੀ ਹੈ ਮੌਤ ਦਾ ਖਤਰਾ

ਨਵੇਂ ਅਧਿਐਨ 'ਚ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਰੋਜ਼ ਕਸਰਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਚ ਮੌਤ ਦਾ ਖਤਰਾ 40 ਫੀਸਦੀ ਤੱਕ ਘੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਜ਼ਰਬਾ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਧਿਐਨ ਮੁਤਾਬਕ ਜਿਹੜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਖਾਲੀ ਸਮੇਂ 'ਚ ਵੀ ਹਲਕੀ ਫੁਲਕੀ ਕਸਰਤ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਵੀ ਪੰਜ ਸਾਲ ਹੋਰ ਵੱਧ ਗਿਆ।

ਤਾਂਤਰਿਕ ਨੇ ਜਾਨ ਖ਼ਤਰੇ 'ਚ ਪਾਈ

ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਤੇ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੇ ਪਿੰਡ ਚੌਹਾਲ ਦੇ 32 ਸਾਲ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਨ ਜੋਖ਼ਮ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਬੁਖਾਰ ਸਿਰ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਬਿਨਾਂ ਸਿਰ ਪੈਰ ਦੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਕੋਟਲਾ ਗੌਂਸਪੁਰ ਦੀ ਇੱਕ ਤਾਂਤਰਿਕ ਔਰਤ ਦੇ ਡੇਰੇ ਉੱਪਰ ਲੈ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਲੈ ਕੇ ਗਏ ਤਾਂ ਉਹ ਤਾਂਤਰਿਕ ਔਰਤ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਮਰੇ ਅੰਦਰ ਲੈ ਗਈ ਤੇ ਗਰਮ ਚਿਮਟੇ ਨਾਲ ਉਸ 'ਚੋਂ ਭੂਤ ਕੱਢਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਜਗਤਾਰ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਗਤਾਰ ਦੇ ਮੂੰਹ ਅੰਦਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਗਰਮ ਚਿਮਟੇ ਦੇ ਜਖ਼ਮ ਸਨ। ਜਗਤਾਰ ਦੇ ਭਰਾ ਹੰਸਰਾਜ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਗੜ ਗਈ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਲੈ ਆਏ ਪਰ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਤੇ ਫਿਰ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਉਸ ਨੂੰ ਲੈ ਗਏ। ਡਾਕਟਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਤੇਜ ਬੁਖਾਰ ਤੇ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਕਾਰਨ ਜਗਤਾਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਗੜ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਫਿਲਹਾਲ ਉਹ ਆਈ.ਸੀ.ਯੂ. ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੈ। ਹੰਸ ਰਾਜ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪਛਤਾਵਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਚ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

(ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ)

ਨਰਾਇਣ ਸਾਈਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਗਵਾਹ 'ਤੇ ਹਮਲਾ

ਅਖੌਤੀ ਸਾਧ ਆਸਾਰਾਮ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨਰਾਇਣ ਸਾਈਂ ਖਿਲਾਫ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੇਸ ਦੇ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਅਣਪਛਾਤੇ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੇ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਗੰਭੀਰ ਜਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਆਸਾਰਾਮ ਤੇ ਨਰਾਇਣ ਸਾਈਂ ਖਿਲਾਫ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਉੱਤੇ ਮਾਰੂ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਛੇਵਾਂ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਇਹ ਹਮਲਾ ਸ਼੍ਰੀ ਚਾਵਲਾ ਦੀ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਸਨੌਲੀ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵਿਖੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਰੋਹਤਕ ਰੇਂਜ ਦੇ ਆਈਜੀਪੀ ਸ੍ਰੀਕਾਂਤ ਜਾਧਵ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, 'ਕੁਝ ਅਣਪਛਾਤੇ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਚਾਵਲਾ ਉੱਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੌਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਖਤਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਨ।' ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਹਮਲੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨਿੱਜੀ ਰੰਜਿਸ਼ ਆਦਿ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਸੂਈ ਸਿੱਧੀ ਆਸਾ ਰਾਮ ਤੇ ਸਾਈਂ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

(ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ)

ਨਿਹੰਗ ਵੱਲੋਂ ਬੱਚੀ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਕਰਮ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼

ਇੱਕ ਨਿਹੰਗ ਵੱਲੋਂ ਸੱਤ ਸਾਲਾ ਬੱਚੀ ਨਾਲ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੁਸ਼ਕਰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ।

ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪੀੜਤ ਬੱਚੀ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਭਰਾ ਨਾਲ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਆਈ ਸੀ। ਉਹ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸੌਂ ਗਏ। ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਜਾਗ ਖੁੱਲੀ ਤਾਂ ਬੱਚੀ ਗਾਇਬ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਰੌਲਾ ਪਾਇਆ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਆਸੇ ਪਾਸੇ ਲੜਕੀ ਦੀ ਭਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੇ ਬੱਚੀ ਦੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ਸੁਣੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਨਿਹੰਗ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਉਸ ਨੂੰ ਖੂਬ ਕੁਟਾਪਾ ਚਾੜ੍ਹਿਆ। ਕੋਤਵਾਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ।

(ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ)

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਡੇਰਿਆਂ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਤਲਾਸ਼ੀ

ਪੰਜਾਬ ਪੁਲੀਸ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੇ ਹਰ ਡੇਰੇ ਦੀ ਹੁਣ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਵੇਗੀ ਤੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਬਾਬਾ ਰਾਮਪਾਲ ਦੇ ਡੇਰੇ 'ਚੋਂ ਹਥਿਆਰ ਮਿਲਣ ਮਗਰੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਹਰਕਤ ਵਿੱਚ ਆਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚਲੇ ਹਰ ਡੇਰੇ ਦੀ ਸੂਚੀ ਮੰਗੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਮਗਰੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਡੇਰਿਆਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਹਰ ਥਾਣਾ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਇੱਕ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਰ ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦਾ ਜਿਕਰ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ।

(ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ)

ਲ.ਫਜ਼ਾਂ ਦੀ ਲੋਅ

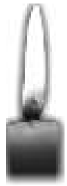

ਸੰਦੇਸ਼ ਭੇਜਣ ਲਈ: **94173-62085**

ਜੁਗਨੂੰਆਂ ਤੋਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੀ ਝਾਕ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆ,
ਆ ਕੋਈ ਰੋਸ਼ਨ ਸਿਤਾਰਾ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਕਰ ਦਿਆਂ।

ਡਾ. ਸਮਸ਼ੇਰ ਮੋਹੀ 94171-42415

ਅੱਜ ਹੈ ਹਨੇਰੇ ਨਾਲ ਚਾਨਣ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ,
ਰਾਹੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਤੇ ਦੀਵਾ ਜਗਾ ਲਿਆ।

ਪਾਲੀ ਖਾਦਿਮ 99143-10063

ਉਹ ਸੂਰਜ ਹੀ ਏ ਜੋ, ਪਲ ਵਿਚ ਹਨੇਰਾ ਮੇਟ ਸਕਦਾ ਹੈ,
ਤੁਸੀ ਬੇਸ਼ੱਕ ਕਦੇ ਵੀ , ਪੁੱਛ ਲਵੋ ਘਰ ਦੇ ਬਨੇਰੇ ਤੋਂ।

ਸ਼ਿਵ ਨਾਥ 96538-70627

ਠੇਲਦੇ ਨੇ ਬੇੜੀਆਂ ਨੂੰ , ਉਹ ਤੂਫ਼ਾਨ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ,
ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾਨ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੇ, ਉਹ ਤੂਫ਼ਾਨ ਕਦ ਵੇਖਦੇ ਨੇ।
ਬੈਠਦੇ ਨਾ ਹਾਰ ਕੇ, ਜੋ ਠਾਣ ਲੈਂਦੇ ਜਿੱਤਣਾ ਹੈ,
ਫਿਰ ਉਡਾਰੀ ਭਰਨ ਖਾਤਰ, ਉਹ ਪਰਾਂ ਨੂੰ ਤੋਲਦੇ ਨੇ।

ਰਾਜਦੀਪ ਤੂਰ 97803-00247

ਧਰਮ ਦੀ ਧੁੰਦ ਵਿੱਚ ਨਾ ਭਟਕ ਤੂੰ,
ਪੱਥਰ ਅੱਗੇ ਸਿਰ ਨਾ ਪਟਕ ਤੂੰ।
ਦੇਵੇਗਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਸਬਰ ਦਾ,
ਭਾਂਜ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਨਾ ਅਟਕ ਤੂੰ।
ਹਨੇਰੇ ਤੋਂ ਚਾਨਣ ਟੋਲ,
ਬੋਲ ਮਜੂਰਾ ਹੱਲਾ ਬੋਲ।

ਮਹਿੰਦਰ ਸਾਥੀ 94783-33696

ਪਿੰਜਰਾ ਵੱਡਾ ਸਹੀ ਪਰ ਹੈ ਤਾਂ ਆਖ਼ਰ ਪਿੰਜਰਾ,
ਭੋਲੇ ਪੰਛੀ ਨੂੰ 'ਆਜ਼ਾਦੀ' ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪੈ ਗਿਆ।

ਜਨਕ ਰਾਜ ਜਨਕ 94176-81281

*ਜੋ ਤਰਕ ਦੀ ਸੁਣਦਾ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਕੱਟੜ ਹੈ।
ਜੋ ਤਰਕ 'ਤੇ ਚੱਲ ਨਾਲ ਸਕੇ ਉਹ ਨਾ ਸਮਝ ਹੈ।
ਅਤੇ ਜਿਹੜਾ ਤਰਕ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਾ ਕਰੇ, ਉਹ ਗੁਲਾਮ ਹੈ।* ***ਡਰਮੰਡ***

ਹੱਸ ਕੇ ਜਿੰਦੜੀਆਂ ਵਾਰਦੇ, ਹੱਕ ਸੱਚ ਦੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ,
ਝੁਕ ਜਾਵਣ ਤੋਪਾਂ ਉੱਚੀਆਂ, ਟੁੱਟ ਜਾਣ ਸਲੀਬਾਂ ਹਾਰ।

ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਖੁੰਡੇ ਹਲਾਲ 98151-38062

ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕੁੜੱਤਣ ਆਦਮੀ ਜ਼ਹਿਰ ਉਗਲਦੇ ਨੇ,
ਕਿ ਧਰਤੀ ਵੀ ਤਾਂ ਖਾਂਦੀ ਨਿੱਤ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਖਾਦ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ।

ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਅਮਰ 95014-76265

ਜੁਗਨੂੰਆਂ ਦੇ ਮਗਰ ਲਾਉਂਦਾ ਕੌਣ ਹੈ!
ਸਾਥੋਂ ਸਾਡਾ ਚੰਨ ਚੁਰਾਉਂਦਾ ਕੌਣ ਹੈ ?

ਰਣਜੀਤ 98143-78105

ਪਾਗਲ, ਆਸ਼ਕ, ਰੋਗੀ ਉੱਥੇ ਮਿਲਦੇ ਨੇ,
ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਸਾਧਾਂ ਦਾ ਡੇਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਅਮਰ ਸੂਫ਼ੀ 98555-43660

ਗਰੀਬੀ ਵਿੱਚ ਬੜੇ ਵੇਖੇ ਮੈਂ ਸੁਪਨੇ ਸ਼ੀਸ਼ ਮਹਿਲਾਂ ਦੇ,
ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਕਦੋਂ ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਕ ਘਰ ਉਸਰਦੇ ਨੇ।

ਦੇਸ ਰਾਜ ਜੀਤ 94174-79818

ਖ਼ਲੋ ਇਕ ਥਾਂ ਗਿਆ ਜੋ ਸਖ਼ਸ਼ 'ਕੱਲ੍ਹਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਮਿੱਤਰੋ,
ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੇ ਤੁਰਦਾ ਤਾਂ ਅੱਜ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ਲਾ ਹੁੰਦਾ।

ਕਸ਼ਮੀਰ ਕਾਦਰ

ਕੇ.ਸੀ ਰੁਪਾਣਾ 98557-15777

ਆਪਣੀ ਗੋਤ ਤੇ ਜਾਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਜਾ ਖਲੋ ਜਾਵਾਂ,
ਦਿਲ ਕਰੇ ਕਿਰਤੀ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਮੈਂ ਇੱਕ ਦੀਵਾ ਹੋ ਜਾਵਾਂ।

ਰੋਜ਼ੀ ਸਿੰਘ 99889-64633

ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਦੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ, ਉਸ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਡਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। **ਐਲਿਸ ਵਾਕਰ**

ਇਸ ਕਾਲਮ 'ਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮੂਲ ਲੇਖਕ/ਸ਼ਾਇਰ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਖਣਾ ਜਰੂਰੀ ਹੈ।

ਜਿਗਿਆਸਾ

? ਕੀ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਹਿਣ ਸਮੇਂ ਸੂਰਜ ਵੱਲ ਵੇਖਣਾ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਸਮੇਂ ਅਕਸਰ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਹਿਣ ਸਮੇਂ ਸੂਰਜ ਵੱਲ ਵੇਖਣਾ ਬਹੁਤ ਮਾੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਸੂਰਜ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ? ਜੇ ਇੰਝ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਫਿਰ ਐਨਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

– ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੋਮੀ ਭਾਵਾ ਸੈਂਟਰ ਫਾਰ ਸਾਇੰਸ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ, ਬੰਬਈ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ 'ਸਾਇੰਸ ਟੂਡੇ' ਦੇ ਜਨਵਰੀ 1988 ਦੇ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਚਮਕਦੇ ਸੂਰਜ ਵੱਲ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਸਿੱਧਾ ਨਾ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਸੂਰਜ ਵੱਲ ਸਿੱਧਾ ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਟਿਕਟਿਕੀ ਲਗਾ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸੂਰਜ ਕਿਰਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਇੱਕ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਇਕੱਠੀ ਹੋ ਕੇ ਅੱਖ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਰੈਟਿਨਾ ਦੇ ਸੈਲਾਂ ਨੂੰ ਸਾੜ ਕੇ ਅੰਨ੍ਹਾਪਣ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਸੂਰਜ ਵੱਲ ਲਗਾਤਾਰ ਟਿਕਟਿਕੀ ਲਗਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖਦੇ ਪਰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੇਖਣ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਨੀਝ ਲਾ ਕੇ ਵੇਖ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਨੰਗੀ ਅੱਖ ਨਾਲ ਚੰਦ ਦੇ ਪਿੱਛੋਂ ਨਿਕਲ ਰਹੇ ਸੂਰਜ ਵੱਲ ਵੇਖਣ ਨਾਲ ਸੂਰਜ ਦੇ ਵਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਆ ਰਹੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਅੱਖਾਂ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਹਿਣ ਵੱਲ ਰੰਗਦਾਰ ਸ਼ੀਸੇ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ।

? ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਸਰ ਵਗੈਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਇਹ ਤਾਂ ਮਨ ਦਾ ਵਹਿਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਮਨ ਨਾਮ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਉਂ? ਜੇ ਮਨ ਨਾਮ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸਰੀਰ ਦੇ ਕਿਸ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਹੈ?

– ਅੱਜ ਦਾ ਮਨੁੱਖ ਬਹੁਤ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਦੀਆਂ ਚੱਲੇ ਜੀਵ-ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਤੰਤੂ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਕਸਤ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਤੰਤੂ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀਆਂ ਸੂਖਮ ਨਾੜੀਆਂ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਫੈਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਵਾਲੀ ਮੁੱਖ ਨਾੜੀ ਰਾਹੀਂ ਇਹਨਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕੰਟਰੋਲ ਕੇਂਦਰ ਖੋਪੜੀ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਦਿਮਾਗ ਹੈ। ਦਿਮਾਗ ਅਤਿਅੰਤ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸੂਖਮ ਜੀਵ ਪਦਾਰਥ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖੀ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਆਦਿ ਦਾ ਕੰਮ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਜੀਵ-ਰਸਾਇਣ ਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅੰਗਾਂ ਤੋਂ ਸੁਨੇਹੇ ਲੈਣੇ, ਸੁਨੇਹੇ ਦੇਣੇ, ਸੋਚਣ-ਵਿਚਾਰਣ, ਯਾਦ ਰੱਖਣ, ਕਲਪਨਾ ਕਰਨ, ਖਿਆਲਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗਠਿਤ ਕਰਨ, ਸਿੱਟੇ ਕੱਢਣ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਮਾਨਸਿਕ ਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਚਲਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਚੇਤਨਾ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਕੁੱਲ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਮਨ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਬੋਲਚਾਲ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਕਈ ਵਾਰ ਮਨ ਨੂੰ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਵਰਤ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਮਾਨਸਿਕ ਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸੋਚਣ ਅਤੇ ਮਹਿਸੂਸਣ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਮਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਨਾਮ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਸਰੀਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਭੌਤਿਕ ਹੋਂਦ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ।

? ਕੁੱਝ ਵਿਅਕਤੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਕਿਉਂ ਬੋਲਦੇ ਹਨ? ਕੀ ਇਹ ਕੋਈ ਬੀਮਾਰੀ ਹੈ? ਇਸਦਾ ਕੀ ਇਲਾਜ ਹੈ?

– ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਬੋਲਣਾ ਜਾਂ ਤੁਰ ਪੈਣਾ ਇੱਕ ਬੀਮਾਰੀ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ Somna Bulism ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਣ ਕੋਈ ਮਾਨਸਿਕ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਕਿਸੇ ਸਰੀਰਕ ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ ਇੱਕ ਲੱਛਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਠੀਕ ਇਲਾਜ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਯੋਗ ਡਾਕਟਰ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

? ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਸਖ਼ਤ ਅਤੇ ਪਲਾਸਟਿਕ ਲਚਕਦਾਰ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

– ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਛੋਟੇ, ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਅਣੂਆਂ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਸਖ਼ਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅਣੂ ਬਿਖਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਤਿੜਕ ਜਾਂ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਪਲਾਸਟਿਕ ਵੱਡੇ-ਆਕਾਰੀ ਅਣੂਆਂ ਨਾਲ ਬਣਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਢਿੱਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੁੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਵਿਚਲੇ ਅਣੂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਉੱਤੋਂ ਤਿਲਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਲਾਸਟਿਕ ਵਿੱਚ ਲਚਕ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਮਨੋਰੋਗ ਮਾਹਿਰ ਦੀ ਕਲਮ ਤੋਂ

ਡਾ: ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ

ਸੁਆਲ: ਖਬਤੀ-ਬੰਨਣ ਰੋਗ (Obsessive compulsive Disorder) ਬਾਰੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਉ। ਕੀ ਇਹ ਅੱਜ ਕੱਲ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ?

ਜੁਆਬ: ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਅੰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਮਨੋਰੋਗ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੱਛਣਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਖਬਤੀ-ਬੰਨਣ ਰੋਗ:- ਬੇਸ਼ਕ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਰੋਗ ਦੇ ਲੱਛਣ ਆਮ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਰਗੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕੁਝ ਕੁ ਗੱਲਾਂ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ। ਖਬਤੀ-ਬੰਨਣ ਰੋਗ ਵਰਗੇ ਕੁਝ ਕੁ ਲੱਛਣ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾਰਮਲ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਛੂਹਣਾ ਜਾਂ ਹੱਥ ਲਾਉਣਾ, ਕੁਝ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਾਰ ਬਾਰ ਕਰਨੀਆਂ, ਫਰਸ਼ ਤੇ ਸਿਰਫ ਲਕੀਰਾਂ ਤੇ ਹੀ ਤੁਰਨਾ, ਫਰਸ਼ ਜਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਬਣੇ ਖਾਨੇ ਟੱਪ-ਟੱਪ ਕੇ ਪਾਰ ਕਰਨਾ, ਕੋਈ ਸ਼ਬਦ ਬਾਰ ਬਾਰ ਦੁਹਰਾਉਣੇ, ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੂੰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਹੱਥ ਲਾਉਣਾ ਜਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਬਾਰ ਬਾਰ ਮੱਥੇ ਤੇ ਲਾਉਣੀਆਂ, ਆਪਣੇ ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ ਜਾਂ ਅੰਗ ਨੂੰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਹੱਥ ਲਗਾਈ ਜਾਣਾ, ਆਦਿ। ਅਜਿਹੇ ਲੱਛਣ ਜੇ ਆਮ ਰੋਜ਼ ਮਰਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਕੋਈ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤਾ ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਲੱਛਣ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉਮਰ ਨਾਲ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਬੇਸ਼ਕ ਇਸ ਰੋਗ ਦਾ ਨਿਦਾਨ ਜਾਂ ਪਛਾਣ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਪੁਛ-ਗਿੱਛ ਕਰਕੇ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਲੱਛਣਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਟੈਸਟ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਪਰ ਸਟੱਡੀ ਜਾਂ ਖੋਜ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਰੋਗ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਜਾਂ ਲੱਛਣਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਣਾ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਸਕੇਲਾਂ (Scales) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸਕੇਲ, "ਯੇਲ ਬਰਾਉਨ ਆਬਸੈਸਿਵ ਕੰਮਪਲਸਿਵ ਸਕੇਲ (Yale brown obsessive compulsive scale. Y-bocks)" ਆਦਿ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਸਕੇਲ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸਵਾਲ-ਜੁਆਬ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨਹੀਂ।

ਖਬਤੀ-ਬੰਨਣ ਰੋਗ ਦੇ ਕਾਰਣ:- ਬੇਸ਼ਕ ਇਹ ਇੱਕ ਕਾਫੀ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਫੇਰ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਧਾਰਣ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਰੋਗ ਦੇ ਬਹੁਮੁਖੀ ਕਾਰਣ ਵੇਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਿਕ ਤੇ ਵਿਵਹਾਰਕ ਕਾਰਣ:- ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਪਿਤਾਮਾ ਡਾ: ਸਿਗਮੰਡ ਫਰਾਇਡ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਰੋਗ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਚਪਨ ਦੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਫਰਾਇਡ ਨੇ ਏਨਲ ਸਟੇਜ (Anal stage) ਆਖਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਸਮਾਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮਾਂ ਬਾਪ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਟਾਇਲਟ ਟਰੇਨਿੰਗ (ਟੱਟੀ ਪਿਸ਼ਾਬ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨਾ) ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਫਰਾਇਡ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇ ਉਸ ਵਕਤ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਬੇ ਵਜਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਖ਼ਤੀ ਕਰਨ ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਵਿੱਚ ਅਚੇਤ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਗੁੰਝਲਾਂ ਰਹਿ ਜਾਣ ਕਾਰਣ, ਉਹ ਵੱਡੇ ਹੋਕੇ ਇਸ ਰੋਗ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਕੁੱਝ ਵਿਗਿਆਨੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਰੋਗ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਵਕਤ ਇਹ ਲਗਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾੜੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਇਸ ਰੋਗ ਦੇ ਲੱਛਣਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਘਿਰੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਚੀਜਾਂ ਬਾਰ ਬਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮੱਤ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰੋਗ ਦੇ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਵਿੱਚ ਆਦਤਨ ਤੌਰ ਤੇ ਫਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਘਬਰਾਹਟ ਘਟਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਦਤ ਹੋਰ ਵੀ ਪੱਕੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਕਈ ਤਣਾਉਪੂਰਨ ਵੀ ਕਾਰਕ ਇਸ ਰੋਗ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਬਾਇਲੌਜਿਕਲ ਕਾਰਣ:- ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਰੋਗ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਹੋਣ ਦੀ

ਸੰਭਾਵਨਾ ਆਮ ਨਾਲੋਂ ਕੁਝ ਵੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰੋਗਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਰੋਗ ਵਿੱਚ ਵੀ ਗੁਣ ਸੂਤਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਅਸਰ ਜ਼ਰੂਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਸ ਰੋਗ ਸੰਬੰਧੀ ਕੋਈ ਵੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੁਣਸੂਤਰ (Gene) ਨਹੀਂ ਲੱਭਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦਾ ਮਤ ਹੈ ਕਿ ਇਕੱਲੇ ਬਾਇਲੌਜਿਕਲ ਕਾਰਣ ਹੀ ਇਸ ਰੋਗ ਨੂੰ ਜਨਮ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਬਲਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਨਾਕਾਰਾਤਮਕ ਅਸਰ ਮਿਲ ਕੇ ਹੀ ਇਸ ਰੋਗ ਦੇ ਲੱਛਣ ਉਘੜਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਰੋਗ ਵਿੱਚ ਸਿਰੋਟੋਨਿਨ (Serotonin) ਨਾਂ ਦੇ ਤੰਤੂ-ਰਸਾਇਣ ਦਾ ਵਿਗਾੜ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਇਲਾਜ ਨਾਲ ਦਰੁਸਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਈ ਹੋਰ ਕਾਰਣ ਵੀ ਇਸ ਰੋਗ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਤਰਾਂ ਦੀ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਹੋਣਾ, ਸਿਰ ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਚੋਟ ਲਗਣਾ, ਬੁਖਾਰ ਸਿਰ ਨੂੰ ਚੜ ਜਾਣਾ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਿਮਾਰੀ ਕਾਰਣ ਲੰਮੇ ਸਮੇ ਲਈ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋਣਾ ਆਦਿ।

ਇਲਾਜ:- ਬਾਕੀ ਹੋਰ ਮਨੋਰੋਗਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਰੋਗ ਦਾ ਵੀ ਸਫਲਤਾ ਪੂਰਵਕ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਲਾਜ ਦੀਆਂ ਕਈ ਵਿਧੀਆਂ ਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਹਨ। ਦੁਆਈਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਾਉਂਸਲਿੰਗ ਦੀ ਵੀ ਕਾਫੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ। ਕਾਉਂਸਲਿੰਗ ਦੀਆਂ ਕਈ ਕਿਸਮਾਂ ਹਨ ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਾਮਯਾਬ ਵਿਧੀ ਐਕਸਪੋਜ਼ਰ ਅਤੇ ਰਿਸਪੌਂਸ ਪ੍ਰੀਵੈਨਸ਼ਨ (Exposure and response prevention) ਹੈ। ਇਸ ਵਿਧੀ ਵਿਚ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਉਸਦੀ ਕਿਸੇ ਖਬਤ (Obsession) ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਖਬਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਬੰਨਣ (Compulsion) ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹੱਥ ਗੰਦੇ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਕੇ ਬਾਰ ਬਾਰ ਧੋਣ ਦੀ ਆਦਤ ਹੈ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਹੱਥ ਗੰਦੇ ਕਰਕੇ (ਸੁਆਹ ਜਾਂ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ), ਉਸ ਨੂੰ ਹੱਥ ਧੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਧੀ ਮਰੀਜ਼ ਕਾਉਂਸਲਰ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਧੀ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਤਣਾਅ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਵੱਧ ਤਣਾਅ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜਾਂ ਵੱਲ ਵਧਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਉਂਸਲਿੰਗ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਦੁਆਈਆਂ ਨਾਲ ਇਲਾਜ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕਾਰਗਰ ਇਲਾਜ ਦੀ ਵਿਧੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਦੁਆਈਆਂ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਤੰਤੂ-ਰਸਾਇਣ, ਸਿਰੋਟੋਨਿਨ (Serotonin) ਤੇ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਐਸ.ਐਸ.ਆਰ.ਆਈ (S.S.R.I.--Selective serotonin reuptake inhibitors) ਵੀ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕਈ ਦੁਆਈਆਂ ਵੀ ਇਸ ਰੋਗ ਵਿੱਚ ਕਾਰਗਰ ਸਾਬਤ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੁਆਈ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੇ ਇਸਦਾ ਅਸਰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਕੁਝ ਹਫਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਦੁਆਈਆਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਅੱਛਾ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਮਰੀਜ਼ ਵਿੱਚ ਇਸੇ ਇੱਕ ਵਿੱਧੀ (ਕਾਂਉਸਲਿੰਗ ਜਾਂ ਦੁਆਈਆਂ) ਨਾਲ ਤਸੱਲੀ ਬਖਸ਼ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਦੋਨਾਂ ਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇਲਾਜ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਹੋਰ ਬਿਹਤਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਾਫੀ ਵਿਅਕਤੀ ਇਨਾਂ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਕਾਫੀ ਜਲਦੀ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕੁਝ ਮਰੀਜ਼ ਠੀਕ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਵੀ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਲਾਜ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਅੱਡ ਅੱਡ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਲਾਜ ਨਾਲ ਇਕ ਦਮ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਮੋੜ ਪੈ ਜਾਣ ਨਾਲ ਇਲਾਜ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦਮ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਬਲਕਿ ਠੀਕ ਹੋਣ ਤੇ ਵੀ ਇਲਾਜ ਕਰ ਰਹੇ ਮਨੋਰੋਗ ਮਾਹਿਰ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਹੀ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਦੁਆਈਆਂ ਘਟਾਉਣੀਆਂ ਜਾਂ ਬੰਦ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਲਾਜ ਖਰਾਬ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਦੁਆਈ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਕਾਫੀ ਵਧਾਉਣੀ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਲਾਜ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਲੰਮਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

ਕਈ ਰੋਗੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਰੋਗ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸ਼ਰੀਰਿਕ ਜਾਂ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗਲੇ ਦੀ ਗਰੰਥੀ ਥਾਇਰਾਇਡ ਸੰਬੰਧੀ ਰੋਗ (Thyroid disorders), ਜਾਂ ਉਦਾਸੀ ਰੋਗ, ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਸੇ ਜਾਂ ਸ਼ਰਾਬ ਸੰਬੰਧੀ ਰੋਗ ਆਦਿ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਵੀ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਬੇਸ਼ੱਕ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤੱਕ ਇਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਮਨੋਰੋਗ ਕਾਫੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰੋਗ ਕਾਫੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਸਿਹਤ ਸੰਸਥਾ (WHO) ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ 20 ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਉਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀ ਕਾਰਣ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਨਕਾਰਾ ਕਰਦੀਆ ਹਨ। ਕਈ ਖੋਜੀ ਇਹ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਖਬਤੀ-ਬੰਨਣ ਰੋਗ ਚੌਥੇ ਨੰਬਰ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਮਨੋਰੋਗ ਹੈ। ਚਿੰਤਾ ਤੇ ਤ੍ਰਾਸ ਰੋਗ (Anxiety and Phobias), ਉਦਾਸੀ ਰੋਗ ਅਤੇ ਨਸ਼ਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਰੋਗਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖਬਤੀ-ਬੰਨਣ ਰੋਗ ਦਾ ਨੰਬਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਰੋਗ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਖੋਜ ਸਿੱਧ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਰੋਗ ਦੀ ਦਰ ਤਕਰੀਬਨ ਇੱਕ ਫੀ ਸਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਰੋਗ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਮਰਦਾਂ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਤੇ ਮੁਖੀ, ਸਾਇਕੈਟਰੀ / ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਉ ਵਿਭਾਗ,
ਰਜਿੰਦਰਾ ਹਸਪਤਾਲ, ਪਟਿਆਲਾ।

ਇਕਾਈ ਲੁਧਿਆਣਾ

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਨਗਰ, ਜਮਾਲਪੁਰ (ਲੁਧਿਆਣਾ) - 2000-00

ਨਵਕਿਰਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਮੁਖੀ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਅਕੈਡਮੀ, ਖੰਡੂਰ (ਲੁਧਿਆਣਾ) - 500-00

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਨਾਇਟਨੰਗੇਲ ਨਰਸਿੰਗ ਕਾਲਜ, ਨਾਰੰਗਵਾਲ (ਲੁਧਿਆਣਾ) - 1000-00

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਮੈਂਬਰ, ਇਕਾਈ ਲੁਧਿਆਣਾ - 1000-00

ਸ੍ਰੀ ਸਤੀਸ਼ ਸੱਚਦੇਵਾ (ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਦਿਨ 'ਤੇ)- 500-00

ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਕਾਸਵਤੀ ਸੱਚਦੇਵਾ ਅਤੇ ਰਾਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੱਚਦੇਵਾ (ਆਪਣੇ ਪੜਪੋਤੇ ਹਰਸਿਤ ਸੱਚਦੇਵਾ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ 'ਤੇ) - 1000-00

ਤ੍ਰਾਸ਼ਦੀ

ਉਹ ਸਮਾਧ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਸੀ ਜਿਥੋਂ ਅਕਸਰ ਲੋਕ ਲੰਘਦੇ ਤੇ ਪਾਣੀ ਪੀ ਕੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਦਮ ਵੀ ਲੈ ਲੈਂਦੇ। ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਕਿੱਕਰਾਂ, ਕਰੀਰਾਂ ਤੇ ਜੰਡਾਂ ਦਾ ਝੁਰਮਟ ਤੇ ਦੋ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਦੇ ਰੇਤਲੇ ਪਹੇ ਦੇ ਐਨ ਵਿਚਕਾਰ ਰਾਹੀਆਂ ਲਈ ਇਹ ਸਮਾਧ ਰੂਪੀ ਡੇਰਾ ਹੀ ਬੈਠਣ ਤੇ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਵਸੀਲਾ ਸੀ। 30-40 ਸਾਲ ਇਹ ਸਮਾਧ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦਰਵੇਸ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਲਈ ਬਣਾਈ ਸੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਰਹੀ। ਉਦੋਂ ਉੱਥੇ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚੜ੍ਹਦਾ।

ਹੁਣ ਉੱਥੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾਲ ਹੀ ਵੱਡੀ ਟੈਕਨੀਕਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈ। ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤਰੱਕੀ ਕਰਦੀ ਗਈ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਮਾਧ ਵੀ 'ਤਰੱਕੀ' ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਸਮਾਧ ਹੁਣ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਬਿਲਡਿੰਗ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਹਫਤਾਵਰੀ ਲੰਗਰਾਂ ਤੇ ਭੰਡਾਰਿਆਂ ਕਰਕੇ ਲੋਕ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਵਹੀਰਾਂ ਘੱਤ ਕੇ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਡਾਕਟਰੇਟ ਡਿਗਰੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਇੰਜਨੀਅਰ, ਸਾਇੰਸ ਤੇ ਤਕਨਾਲੌਜੀ ਦੀ ਉਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਉਥੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਮੁਰਾਦਾਂ ਮੰਗਦੇ, ਮੱਥੇ ਰਗੜਦੇ। ਹੁਣ ਉੱਥੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਅਸਲੀ ਅਨਪੜ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਾਸਾ ਸੀ। ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨੋਟਾਂ ਦੀਆਂ ਥੱਬੀਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਮਾਇਆ ਦੇ ਲੱਗੇ ਢੇਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਅਸ਼-ਅਸ਼ ਕਰ ਉੱਠਦੇ।

ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਅਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਟਾਈਆਂ ਵਾਲੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਦੇ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪੇਪਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣਾ ਨਾ ਭੁਲਦੇ। ਰਾਜਨੀਤਕ ਲੋਕ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਲੰਘਦੇ-ਵੜਦੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣਾ ਨਾ ਭੁਲਦੇ। ਹਰ ਦਿਨ ਸਮਾਧ 'ਤੇ ਪੱਥਰ ਤੇ ਟਾਇਲਾਂ ਲੱਗਣ ਲੱਗੀਆਂ।

ਮੈਂ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ, ਤਕਨਾਲੌਜੀ ਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ, ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ. ਦੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਦੀ ਪਿਛਾਹ ਖਿੱਚੂ ਰੂੜੀਵਾਦੀ ਸੋਚ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਯੁਗ ਨਾਲ ਮੇਚਣ ਲੱਗਾ ਤੇ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਟਿਕਦੇ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਏ।

- ਜੁਝਾਰ ਲੌਂਗੋਵਾਲ, 94654-30016

ਵਿਗਿਆਨ ਬਨਾਮ ਧਰਮ

- ਪ੍ਰੋ. ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ

ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਚਾਲਾਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ਾਂ, ਅਖੌਤੀ ਕਰਾਮਾਤਾਂ, ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਅਤੇ ਕਥਿਤ ਗੈਬੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਗੁੰਮਰਾਹਕੁੰਨ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿੱਚ ਫਸਾ ਕੇ ਬੇਈਮਾਨੀ ਅਤੇ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ, ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਲੁੱਟ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੀ ਹੱਕ ਹਲਾਲ ਦੀ ਕਮਾਈ ਖਰਚਦੇ ਹੋਏ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ਾਂ, ਚਮਤਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਬੁਰਾਈਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਕੇ ਲੁੱਟਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਖੰਡੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਜਨਤਕ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਉੱਘੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਚਿੰਤਕ ਡਾਕਟਰ ਇਬਰਾਹਮ ਥਾਮਸ ਕਾਵੂਰ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਗਿਆਨਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਪ੍ਰਫੁੱਲਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਸਖਤ ਜੱਦੋ ਜਹਿਦ ਕੀਤੀ। ਡਾਕਟਰ ਕਾਵੂਰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮਨੋਚਕਿਤਸਕ ਤੇ ਸੁਚੇਤ ਵਿਗਿਆਨੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ 50 ਸਾਲ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮਾਨਸਿਕ, ਅਰਧ ਮਾਨਸਿਕ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਉੱਤੇ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲੇ ਗੈਰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਪਿੱਛੇ ਕੋਈ ਸੱਚਾਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਉਹ ਕੇਵਲ ਇੱਕੋ ਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਖੋਜ ਕਰਨ ਬਦਲੇ ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ. ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਅਲੌਕਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹੋਣ ਦਾ ਪਾਖੰਡ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਦਿਮਾਗੀ ਖਰਾਬੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਧੋਖੇਬਾਜ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਸੀ ਕਿ ਪਦਾਰਥਵਾਦ ਤੇ ਨਾਸਤਿਕਤਾ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਹੀ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਪਣਾਏ ਬਗੈਰ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਕਾਸ ਹੋਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਤਰਾਸ਼ਦੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਹਰ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਰੱਬ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਰੱਬ ਮਹਿਜ ਇੱਕ ਕਲਪਨਾ ਹੈ। ਕੁਦਰਤ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ। ਰੌਲਾ ਉਦੋਂ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਕਾਦਰ ਸਿਰਜ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰੱਬ ਦੇ ਹੁਕਮ ਬਿਨਾਂ ਪੱਤਾ ਨਹੀਂ ਹਿਲਦਾ। ਵਿਗਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਭੌਤਿਕ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਵਿੱਚ ਘਟਿਤ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਰੱਬ ਜਾਂ ਹੋਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ। ਕੁਦਰਤ ਅਤੇ ਹਰ ਵਸਤੂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਨਿਯਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦੈਵੀ ਜਾਂ ਅਲੌਕਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਕੋਈ ਹੁੰਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਇਲਾਜ, ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਸੁੱਖ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਆਫਤਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿਗਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਖੌਤੀ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤੇ ਜਾਂ ਪੂਜਾ ਪਾਠ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਵਿਗਿਆਨ ਅੱਜ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਧੁਰਾ ਹੈ ਤੇ ਜੀਵਨ ਜਿਊਣ ਦੀ ਜੁਗਤ ਹੈ। ਜੋ ਵੀ ਧਰਮ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੋ ਕੇ ਤਰਕ ਨਾਲ ਸੋਚਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਅਖੌਤੀ ਧਰਮ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੜਾਈਆਂ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਹੋਈਆਂ ਤੇ ਅਣਗਿਣਤ ਮਨੁੱਖੀ ਜਾਨਾਂ ਦਾ ਘਾਣ ਹੋਇਆ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਉਤਾਰ-ਚੜ੍ਹਾਵ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਮਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਸਫਲਤਾ ਜਾਂ ਅਸਫਲਤਾ, ਸਾਡੇ ਰਾਜਸੀ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਸਾਡੀ ਮਿਹਨਤ, ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਾਂ ਫਿਰ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਨਾ ਕਦੇ ਦੁੱਖ, ਅਸਫਲਤਾ ਜਾਂ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁੱਖਾਂ ਤੇ ਅਸਫਲਤਾਵਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਸਹਾਰੇ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਬੱਸ ਇਸੇ ਪਲ ਦਾ ਇਹ ਅਖੌਤੀ ਧਰਮ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰ, ਬਾਬੇ, ਜੋਤਸ਼ੀ,

ਤਾਂਤਰਿਕ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਾਡੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਮਾਨਸਿਕ ਅਵਸਥਾ ਤੇ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਭਲੀਭਾਂਤ ਸਮਝ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਭਰਮ ਜਾਲ ਵਿੱਚ ਫਸਾ ਕੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਡੇਰਾਵਾਦ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਪਸਾਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੈਂਸਰ, ਏਡਜ਼ ਅਤੇ ਕੋਹੜ ਤੋਂ ਵੀ ਭਿਆਨਕ ਬਿਮਾਰੀ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਨਰੋਏ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖ਼ੂਨੀ ਪੰਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਕੜ ਕੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੋਖਲਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਰਾ ਵੇਖੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਰਮ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ, ਆਪ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੋਹ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚਰਿੱਤਰ ਦਾ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਖੁਦ ਸੈਕਸ ਸਕੈਂਡਲਾਂ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਕਰਮ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਖੁਦ ਕਤਲ ਕੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਹਨ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਕੱਟ ਰਹੇ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਸਾਂ ਨਹੁੰਆਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਖੁਦ ਡੱਕਾ ਭੰਨ ਕੇ ਦੂਹਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖ਼ੂਨ ਪਸੀਨੇ ਦੀ ਕਮਾਈ 'ਤੇ ਐਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਘਰ ਵਿੱਚ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਪਾਣੀ, ਰੋਟੀ ਲਈ ਬਿਮਾਰੀ ਵਿੱਚ ਤੜਪਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਲੋਕ ਧਰਮ ਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਤੇ ਅਖੌਤੀ ਬਾਬਿਆਂ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰ ਘੁੱਟਣ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਲੰਗਰ, ਭਾਂਡੇ ਅਤੇ ਜੋੜੇ ਸਾਫ ਕਰਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨੈਤਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਫਰਜ਼ ਪਛਾਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਮਾਡਰਨ ਕਾਲਜ ਆਫ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ, ਬੀਰ ਕਲਾਂ (ਸੰਗਰੂਰ)

94178-31583

ਆਰਥਿਕ ਸਹਾਇਤਾ

<u>ਇਕਾਈ ਤਰਨ ਤਾਰਨ :</u> ਲੈਕਚਰਾਰ ਗੁਰਭੇਜ ਸਿੰਘ, ਸ.ਸ.ਸ.ਸ. ਫਤਿਆਬਾਦ। ਪਿੰਡ ਕੱਲਾ (ਤਰਨਤਾਰਨ) (ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਮੌਕੇ) = 3000-00

<u>ਜ਼ੋਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ</u> : ਲੈਕਚਰਾਰ ਗੁਰਭੇਜ ਸਿੰਘ, ਸ.ਸ.ਸ.ਸ. ਫਤਿਆਬਾਦ। ਪਿੰਡ ਕੱਲਾ (ਤਰਨਤਾਰਨ) (ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਮੌਕੇ) = 1000-00

ਹਾਲ ਸਹਾਇਤਾ

ਲਹਿੰਬਰ ਸਿੰਘ ਪੂਨੀ, ਬਰੈਂਮਪਟਨ, ਕੈਨੇਡਾ, ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੌਰ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਗਮ 'ਤੇ =50000

ਸ੍ਰੀ ਸ਼ੈਲਿੰਦਰ ਸੋਹਾਲੀ ਮੈਂਬਰ ਰੋਪੜ ਇਕਾਈ =1100

ਅਮਰਜੀਤ ਨੰਗਲ, ਆਪਣੀ ਦਾਦੀ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਬਸੰਤ ਕੌਰ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ =5100

ਵੇਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਤਪਾ : ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਬਾਲ ਮੁਕੰਦ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਗਮ 'ਤੇ = 2000

ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਔਲੀਵਰ, ਕੈਨੇਡਾ =1000

ਮਲਕੀਤ ਕੌਰ ਬਰਾੜ, ਯੂ.ਐਸ.ਏ. =5000

ਸੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਕੈਨੇਡੀਅਨ (ਆਪਣੀ ਪੁੱਤਰੀ ਵੀਰਪਾਲ ਕੌਰ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ 'ਤੇ) =1000

ਇਕਾਈ ਰਾਮਪੁਰਾ ਰਾਹੀਂ ਜੰਟਾ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰੀ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ, ਰਾਮਪੁਰਾ ਪਿੰਡ =2000

ਮਾਸਟਰ ਸੰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ, ਰਾਮਪੁਰਾ =1100

ਹੈਡਮਾਸਟਰ ਮਿਹਰ ਚੰਦ ਬਾਹੀਆ, ਰਾਮਪੁਰਾ =2000

ਡਾਕਟਰ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਫੂਲ =1000

ਮਾਸਟਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਫੂਲ =1000

ਸ੍ਰੀ ਨਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਮਾਸਟਰ ਰਾਜਿੰਦਰ, ਰਾਮਪੁਰਾ =2500

ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੋਲਾ, ਛੰਨਾ ਗੁਲਾਬ ਸਿਘ, ਆਗੂ ਬੀ.ਕੇ.ਯੂ. ਡਕੌਂਦਾ, ਸਰੀਰਪ੍ਰਦਾਨੀ ਮਾਤਾ ਮੁਕੰਦ ਕੌਰ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ=1100

ਲੈਕਚਰਾਰ ਗੁਰਭੇਜ ਸਿੰਘ, ਸ.ਸ.ਸ.ਸ. ਫਤਿਆਬਾਦ, ਪਿੰਡ ਕੱਲਾ (ਤਰਨਤਾਰਨ) (ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਮੌਕੇ) =1000

ਸੁਸਾਇਟੀ ਸਹਾਇਤਾ

ਕਰਨ ਰਾਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਇਕਾਈ ਆਗੂ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ =500

ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ

ਰੋਪੜ ਇਕਾਈ: ਮਾ.ਜਗਦੀਪ ਲਾਲੀ ਪੁੱਤਰ ਮਾ.ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ, ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਨਗਰ, ਰੋਪੜ =1000

ਕਾਮਰੇਡ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਮਿੱਠੂ =500

ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਸ੍ਰੀ ਵਿਨੋਦ ਕੁਮਾਰ =1100

ਸ੍ਰੀ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਝੱਲੀਆਂ ਕਲਾਂ =200

ਸ੍ਰੀ ਸ਼ੈਲਿੰਦਰ ਸੋਹਾਲੀ =500

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਲੁਠੇੜੀ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ 'ਤੇ =500

ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਦੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਤੈਰਦਾ ਅਖੌਤੀ ਕਰਾਮਾਤੀ ਪੱਥਰ ਡੁੱਬਿਆ

ਸੰਗਰੂਰ ਸ਼ਹਿਰ ਸਮੇਤ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਚਰਚਾ ਸੀ ਕਿ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਸੰਗਰੂਰ ਨੇੜੇ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਦਾਸ ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੱਥਰ ਹੈ ਜੋ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਤੈਰਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਡੁੱਬਦਾ ਨਹੀਂ। ਚਰਚਾ ਇਹ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਪੱਥਰ ਉੱਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਜਦ ਬਾਬਾ ਸਮਾਧੀ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਪੱਥਰ ਡੁੱਬਦਾ ਨਹੀਂ। ਡੇਰੇ ਵਾਲੇ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਝੱਬੇ ਵਿੱਚ ਪੱਥਰ ਤੈਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਪਾਣੀ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਦੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਤੇ ਧਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਖੌਤੀ ਕਰਾਮਾਤੀ ਪੱਥਰ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਲਾਈ ਲਗ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਕਾਈ ਸੰਗਰੂਰ ਕੋਲ ਜਦ ਇਹ ਗੱਲ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਮਾਸਟਰ ਪਰਮਵੇਦ, ਡਾ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ, ਚਮਕੌਰ ਸਿੰਘ, ਲੈਕਚਰਾਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਰਾਹੁਲ ਕੁਮਾਰ, ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਉੱਪਲੀ ਤੇ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਟੀਮ ਪੱਥਰ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਜਦ ਡੇਰੇ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸੀ ਤੇ ਕਾਫੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਆ ਰਹੇ ਸੀ। ਜਦ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੈਰਦੇ ਪੱਥਰ ਬਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲਏ ਤਾਂ ਕਈਆਂ ਨੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬਾਲਾ ਨਾਮ ਦੀ ਔਰਤ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਪਾਖੰਡ ਦੱਸਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਬਾਬਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੱਥਰ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਤੈਰੇ ਤਾਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਕਰਾਮਾਤੀ ਮੰਨਾਂਗੇ। ਜਦ ਅਸੀਂ ਪੱਥਰ ਦੀ ਸਤਹਿ ਦੀ ਘੋਖ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਇਹ ਤੱਥ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਸਤਹਿ ਸਮਤਲ/ਪੱਧਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਇਹ ਖੁਰਦਰੀ ਹੈ ਭਾਵ ਇਹ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹਲਕੀ, ਮੁਸਾਮਦਾਰ ਵਸਤੂ ਉੱਪਰ ਸੀਮੇਂਟ ਲਗਾ ਕੇ ਇਸਨੂੰ ਪੱਥਰ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਦਿਆਂ ਹੀ ਇਸਦੀ ਸਤਹਿ ਉੱਪਰ ਲੱਗਿਆ ਪਾਣੀ ਅੰਦਰ ਵੱਲ ਸੋਖ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸੀਮੇਂਟ ਦੀ ਸਤਹਿ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਹਲਕੀ ਪਾਣੀ ਸੋਖਣ ਵਾਲੀ ਵਸਤੂ ਹੈ। ਸਤਹਿ ਦੇ ਖੁਰਦਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਣ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਸੀਮੇਂਟ ਲਗਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਅੰਦਰਲੀ ਮੁਸਾਮਦਾਰ ਵਸਤੂ ਨੇ ਸੀਮੇਂਟ ਵਿੱਚੋਂ ਪਾਣੀ ਸੋਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਉੱਪਰ ਵੀ ਨਿੱਕੀਆਂ-ਨਿੱਕੀਆਂ ਖੁਰਦਰੀਆਂ ਬਣਤਰਾਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਘਣਤਾ ਭਾਵ ਪੁੰਜ ਪ੍ਰਤੀ ਆਇਤਨ ਇਕਾਈ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਪਣਾ ਵੀ ਅਤਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਵਸਤੂ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਘੋਖ ਪੜਤਾਲ ਲਈ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੱਥਰ ਦੀ ਸਤਹਿ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕੋਈ ਪੁਰਾਤਨ ਪੱਥਰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਤਾਜਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦ ਅਸੀਂ ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਇਸ ਪੱਥਰ ਉੱਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਤੈਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਆਪ ਬੈਠਣ ਦੀ ਥਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਬੈਠਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਦੀ ਤਰਨ ਦੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਆਖਿਆ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਤਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਦੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਤੈਰਦੇ ਪੱਥਰ ਉੱਪਰ ਬਠਾਇਆ ਤਾਂ ਤਲਵਿੰਦਰ ਦੇ ਪੱਥਰ ਉੱਪਰ ਬੈਠਦਿਆਂ ਹੀ ਤੈਰਦਾ ਪੱਥਰ ਇੱਕ ਦਮ ਡੁੱਬ ਗਿਆ ਤੇ ਉੱਪਰ ਨਾ ਆ ਸਕਿਆ। ਬਾਬੇ ਨੇ ਵਥੇਰੇ ਮੰਤਰ ਪੜ੍ਹੇ ਤੇ ਪੱਥਰ ਨੇ ਉੱਪਰ ਤਾਂ ਕੀ ਆਉਣਾ ਸੀ, ਬਾਬਾ ਆਪ ਹੀ ਉੱਥੋਂ ਖਿਸਕਦਾ ਬਣਿਆ। ਜਦ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਾਬੇ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਬਾਬਾ ਪੱਥਰ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸਦੇ ਪੱਥਰ ਉੱਤੇ ਬੈਠਣ 'ਤੇ ਪੱਥਰ ਡੁੱਬਦਾ ਨਹੀਂ, ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲਾਈ-ਲਗਤਾ, ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੇ ਰੂੜ੍ਹੀਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਹਨੇਰ੍ਹੇ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰ ਘਟਨਾ ਦਾ ਕਾਰਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਚਮਤਕਾਰ ਨਾਮ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ, ਕਾਰਨ ਜਾਨਣਾ ਹੀ ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੈਰਦੇ ਪੱਥਰ ਦੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਉੱਪਰ ਤੈਰਨਾ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਉੱਪਰ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਸਤੂ ਦਾ ਪੁੰਜ, ਉਸ ਦੇ ਪੁੰਜ ਦੁਆਰਾ ਹਟਾਏ ਗਏ ਪਾਣੀ ਦੇ ਪੁੰਜ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਚਮਤਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰਾਹੀਂ ਤੈਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪੇਟ 'ਤੇ 50 ਕਿਲੋ ਦਾ ਲੋਹੇ ਦਾ ਵੱਟਾ ਰੱਖ ਦਿਉ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਡੁੱਬ ਜਾਵੇਗਾ। ਤਰਕਸ਼ੀਲ, ਤੈਰਦੇ ਪੱਥਰ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਡੁਬੋ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਕਾਰਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚ ਅਪਨਾਉਣ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇ ਕੇ ਡੇਰੇ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਮੁੜੇ। ਪ੍ਰਸਾਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਗੈਰ ਵਿਗਿਆਨਕ, ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਭਰਪੂਰ, ਭਰਮਾਊ ਤੇ ਗੁੰਮਰਾਹਕੁੰਨ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਖ਼ਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

-ਪਰਮਵੇਦ, 94174-22349

ਇੱਕ ਯਾਦ

ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਆਜ਼ਾਦ

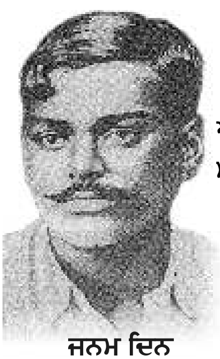

ਜਨਮ ਦਿਨ
30 ਜੁਲਾਈ 1906

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸ਼ੋਸ਼ਲਿਸਟ ਰੀਪਬਲਿਕਨ ਆਰਮੀ ਦੇ ਜਰਨੈਲ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਆਜ਼ਾਦ ਦਾ ਜੀਵਨ ਇਨਕਲਾਬੀ ਮਾਰਗ ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੈ। 10-12 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਸਤੇ ਘਰੋਂ ਭੱਜ ਕੇ ਕਾਂਸ਼ੀ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਉੱਥੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਗਏ। ਸੱਤਿਆਗ੍ਰਹਿ ਕੀਤਾ ਤੇ ਬੈਂਤਾ ਦੀ ਸਜਾ ਪਾਈ ਤੇ ਫਿਰ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਸ਼ਾਸ਼ਤਰੀ (ਦਵਾਰਕਾ ਦਾਸ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਦੇ ਲਾਇਬਰੇਰੀਅਨ) ਨੇ ਆਜ਼ਾਦ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ,'ਤੁਸੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਦਲ ਦੇ ਨੇਤਾ ਹੋ, ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਦੇ ਤੁਹਾਡੀ ਮਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਨਹੀ ਆਉਂਦੀ ?' ਆਜ਼ਾਦ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ,' ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਮੇਰੀ ਇਸ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਜੇ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਿਆ ਫੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਦ ਵੀ ਮਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਧਰਤੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੀ ਵੰਦਨਾ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ।'

ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਮਾਹੌਰ

ਵਿਗਿਆਨ

ਵਿਗਿਆਨ ਕੋਲ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਗਿਆਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਉਪਯੋਗ ਵੀ ਆਮ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਗਿਆਨ ਉਸ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਇੱਕ ਤਾਂ ਇਹ ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਲਈ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਸ਼ੈਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਮਝ 'ਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀ। ਇਸ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੈ। ਖੋਜੇ ਗਏ ਗਿਆਨ ਜਨ-ਸਾਧਾਰਨ ਤੱਕ ਕਿਵੇਂ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਹੈ, ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ।

(ਜੀਵਨ ਕੀ ਹੈ ? ਵਿਚੋਂ)

ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ

ਅਗਾਂਹਵਧੂਆਂ ਦਾ ਕਾਜ

ਕਿਹੜਾ ਵਿਚਾਰ ਜਾਂ ਵਿਹਾਰ ਅਸ਼ਲੀਲ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤੋਰ ਤੇ ਗਲਤ ਹੈ, ਪਹਿਲਾ ਤਾਂ ਇਹੀ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਜਰੂਰੀ ਨਹੀ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਚਾਰ ਜਾਂ ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਭਾਰੂ ਰਹੀ ਸਮਾਜਿਕ ਰੀਤੀ ਅਤੇ ਵਿਵਸਥਾ ਅਸ਼ਲੀਲ ਜਾਂ ਗਲਤ ਸਮਝ ਰਹੀ ਆਖੇ, ਉਹ ਸਚਮੁੱਚ ਹੀ ਇਉਂ ਹੋਵੇ। ਸਾਡੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ, ਭੁਲੇਖੇ ਵੱਸ ਕਈ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਖਲੋਤੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਸਮਾਂ ਵਿਹਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਹੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੱਚਮੁੱਚ ਕਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਅਸ਼ਲੀਲ ਜਾਂ ਮਨੁੱਖ ਦੋਖੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪਸਾਰ ਨਹੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਜੇ ਸੱਚਮੁੱਚ ਅਸ਼ਲੀਲ , ਲੱਚਰ ਜਾਂ ਮਨੁੱਖ ਦੋਖੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਅਗਾਂਹਵਧੂਆਂ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਦਰੁਸਤ ਰਾਹ ਨਹੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਉੱਤੇ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸੋ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ। ਲੋੜ ਹੈ ਉਹ ਚੇਤਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਜਨ-ਸਮੂਹ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵਿਆਂ ਨੂੰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਹੀ ਨਾ ਦੇਵੇ। ਜੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ ਜਾਂ ਅਸ਼ਲੀਲ ਜਾਂ ਗਲਤ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਕਲਾ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀ ਜਾ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਉਣਾ ਅਗਾਂਹਵਧੂਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਸ਼ਾਹੀ ਫੁਰਮਾਨਾਂ , ਫਤਵਿਆਂ ਜਾਂ ਹੁਕਮਨਾਮਿਆਂ ਦਾ ਸਵਾਦ ਚੱਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਰੋਗ ਨਿਵਾਰਣ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਸਗੋਂ ਉਲਟੀ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਿਰਜਣਾ

ਧਾਰਮਿਕ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਖੋਹ ਲਏ ਹਨ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਖੁਸ਼ੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਨਾਸਤਿਕਤਾ ਹੀ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਤਰੀਕਾ ਹੈ।

ਜੁਲੀਅਨ ਓਫਰੇਅ ਡੀ ਲਾ ਮੇਟਰੀ

(ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ)

ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ

ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ, ਰੰਗ ਕਰਮੀਆਂ, ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦੇ ਪਿਆਰਿਆਂ, ਸਮਾਜਕ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਾਮਿਆਂ ਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ ਦੇ ਸਿਦਕ ਸਦਕਾ ਪੁਸਤਕਾਂ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੇ ਦਰਾਂ ਤੇ ਦਸਤਕ ਦੇਣ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਗੱਲ ਹੁਣ ਕਿਰਤੀਆਂ ਨਾਲ ਤੁਰਨ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ ਵਸਦੇ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਤੁੱਛ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੋਂ ਸੱਖਣੇ ਵਿਹੜਿਆਂ 'ਚ ਹੁਣ 'ਮੜ੍ਹੀ ਦਾ ਦੀਵਾ' ਜਗਣ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਬਲਬ ਵਾਲੇ ਘਰਾਂ 'ਚ ਰਸੂਲ ਹਮਜ਼ਾਤੋਵ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਬਾਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਪਨੇ ਲੈਣ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਾਗਰੂਕ ਹੋਏ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਲੋਚਦੇ ਕਿਰਤੀ ਹੁਣ 'ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਦੋ ਗੱਲਾਂ' ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨੁੱਕਰਾਂ 'ਚ 'ਇਹ ਲਹੂ ਕਿਸ ਦਾ ਹੈ ਤੇ ਹੋਰ ਨਾਟਕ' ਸੰਭਾਲੇ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਕਿਰਤ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਸ਼ਿੰਦਿਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ 'ਚ ਟੀ.ਵੀ. ਰੂਪੀ ਮੰਡੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਕਦ ਦਾ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਹੁਣ ਇਸ ਨੂੰ 'ਸੂਹੀ ਸਵੇਰ' ਰੂਪੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਕਾਟ ਵੀ ਲੱਗਣ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਕਿਰਤ ਹੁਣ ਕਲਮ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸਾਹਿਤ ਵੈਨ ਵੱਲੋਂ ਪਿੰਡ-ਪਿੰਡ ਜਾ ਕੇ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਬਖੇਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਚਾਨਣ ਸੁਖਦ ਸੰਦੇਸ਼ ਹੈ। ਅਧਿਆਪਕਾਂ, ਸਿੱਖਿਆਰਥੀਆਂ, ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਚ ਪੁਸਤਕਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਜਾਣ ਦੀ ਫਿਕਰਮੰਦੀ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੀ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਪਨਪ ਰਹੀ ਸਾਂਝ ਦਾ ਇਹ ਸੁਖਨ ਸੁਨੇਹਾ ਕਾਬਿਲ-ਏ-ਗੌਰ ਹੈ।

95010-06626

ਜਦ ਜਾਗੋ ਫੇਰ ਸਵੇਰਾ........

ਧਰਮਾਂ ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੇ ਗੇੜ 'ਚ,
ਫਸਿਆ ਕੇਵਲ ਭਾਰਤ ਮੇਰਾ।
ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਹੀ ਚਾਨਣ ਚਿੱਟਾ,
ਕਰ ਸੁੱਟਦਾ ਏ ਦੂਰ ਹਨੇਰਾ।
ਸੂਰਜ ਭਾਵੇਂ ਚੜ੍ਹ ਹੀ ਜਾਵੇ,
ਪਰ ਜਦ ਜਾਗੋ ਫੇਰ ਸਵੇਰਾ। ***ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਜਟਾਣਾ***

ਪ੍ਰਣਾਮ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ

ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ

ਸ਼ਹਾਦਤ
31 ਜੁਲਾਈ 1940

'ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਇਨਕਲਾਬ ਹੈ। ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਨਕਲਾਬ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਕੌਮ ਅਧੀਨਗੀ ਕਬੂਲ ਕਰਕੇ ਸਿਰ ਨਿਵਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਮੌਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਜੀਵਨ ਤੇ ਗੁਲਾਮੀ ਮੌਤ ਹੈ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਸਾਡਾ ਜਮਾਂਦਰੂ ਹੱਕ ਹੈ। ਅਸੀ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਹੀ ਰਹਾਂਗੇ। ਅਸੀ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜਵਾਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਬਹਾਰਾਂ ਵਾਰਨ ਲਈ ਤੱਤਪਰ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ। ਇਸ ਮਹਾਨ ਆਦਰਸ਼ ਦੀ ਭੇਂਟ ਆਪਣੀ ਜਵਾਨੀ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੋਰ ਹੋ ਵੀ ਕੀ ਸਕਦਾ ਹੈ ?'

(ਮਹਾਨ ਗ਼ਦਰੀ ਸੂਰਬੀਰ ਸ਼ਹੀਦ ਊਧਮ ਸਿੰਘ 'ਚੋਂ)

ਜਾਵੇਦ ਅਖਤਰ ਦੀ ਕਲਮ ਤੋਂ

"ਮੈਂ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਭੇਤ ਨਹੀਂ ਖੋਲ ਰਿਹਾ, ਮੈਂ ਉਹ ਕੁਝ ਹੀ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਜਿਹੜਾ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਹੈ ...ਮੈਂ ਨਾਸਤਿਕ ਹਾਂ, ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤੇ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ" (ਭਾਰਤੀ ਫਿਲਮ ਪਟਕਥਾ ਲੇਖਕ ਤੇ ਕਵੀ)

ਨਸ਼ਤਰਾਂ

ਆਖਦੇ ਨੇ ਜਿਹੜੇ, ਨਾ ਜਾਣਾ ਕੁੱਝ ਵੀ ਏਥੋਂ ਨਾਲ ਹੈ,
ਸੱਤ ਜਨਮਾਂ ਵਾਸਤੇ ਕੀਤਾ ਇਕੱਠਾ ਮਾਲ ਹੈ।

ਸਮਸ਼ੇਰ ਮੋਹੀ, 94171-42415

***

ਕੌਣ ਕਹੇ ਸਮਾਂ ਮੁੱਲ ਨਹੀ ਮਿਲਦਾ, ਡਾਲਰ ਕਰ ਲੈ ਕਾਇਮ।
ਖਰੀਦੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ , ਟੀ.ਵੀ. ਤੇ ਬਾਬੇ ਟਾਇਮ !

***

ਕੀਹਦੇ-ਕੀਹਦੇ ਪ੍ਰਵਚਨ ਸੁਣਾ ਮੈਂ, ਮਨ ਵਿੱਚ ਚੱਲੇ ਰੱਟਾ।
ਬਾਬੇ ਵਧ ਗਏ ਨੇ, ਕੁੱਪ ਬੰਨ੍ਹੀਏ ਜੱਟਾ !

ਅਮਰਜੀਤ ਸ਼ਰਮਾ, 98727-03098

ਆਓ ਜਾਦੂ ਸਿੱਖੀਏ

ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਖ਼ੂਨ ਵਿੱਚ ਬਦਲੋ

ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਮੱਗਰੀ :- ਪਾਣੀ ਦਾ ਇੱਕ ਗਲਾਸ, ਸਟੀਲ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਗਲਾਸ, ਅੰਗੂਠਾ ਟੋਪੀ, ਪੋਟਾਸ਼ੀਅਮ ਪਰਮੈਗਾਨੇਟ ਦੇ 2-3 ਦਾਣੇ, ਕਾਰਕ ਵਾਲੀ ਬੋਤਲ

ਤਿਆਰੀ :- ਅੰਗੂਠਾ ਟੋਪੀ ਪਹਿਨੋ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪੋਟਾਸ਼ੀਅਮ ਪਰਮੈਗਾਨੇਟ ਦੇ 2-3 ਦਾਣੇ ਛੁਪਾਓ

ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ :- 1. ਇੱਕ ਸਟੀਲ ਦਾ ਗਲਾਸ ਫੜੋ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਧੇ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਭਰ ਲਓ ।

2. ਇੱਕ ਹੋਰ ਗਲਾਸ ਲਓ ਅਤੇ ਸਟੀਲ ਗਲਾਸ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਉਸ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਲਵੋ । ਇਹ ਪ੍ਰੀਕ੍ਰਿਆ 2-3 ਵਾਰ ਦੁਹਰਾਓ, ਸਿਰਫ਼ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ।

3. ਜਦੋਂ ਸਟੀਲ ਗਲਾਸ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਦੂਸਰੇ ਗਲਾਸ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰੋ, ਤਾਂ ਚੁਪਕੇ ਜਿਹੇ ਧਿਆਨ ਪੂਰਵਕ ਪੋਟਾਸ਼ੀਅਮ ਪਰਮੈਗਾਨੇਟ ਦੇ ਦਾਣੇ ਸਟੀਲ ਗਲਾਸ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦੇਵੋ ।

4. ਪਾਣੀ ਰੰਗਦਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ । ਇਸ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਵੇਖਣ ਲਈ ਇੱਕ ਕਾਰਕ ਲੱਗੀ ਬੋਤਲ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦੇਵੋ ।

ਵਿਆਖਿਆ :- ਪੋਟਾਸ਼ੀਅਮ ਪਰਮੈਗਾਨੇਟ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਘੁਲਣਸ਼ੀਲ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਘੁਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਖ਼ੂਨ ਵਾਂਗ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ।

ਸਾਵਧਾਨੀਆਂ :- ਅੰਗੂਠਾ ਟੋਪੀ ਨੂੰ ਛੁਪਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਟੀਲ-ਗਲਾਸ ਦੀ ਪਕੜ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣੀ ਪਵੇਗੀ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਗਲਾਸ, ਬੋਤਲ ਵਿੱਚ ਉਲਟਾਉਣ ਦੇ ਸਟਾਇਲ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ । ਚਿਹਰਾ ਪੂਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ।

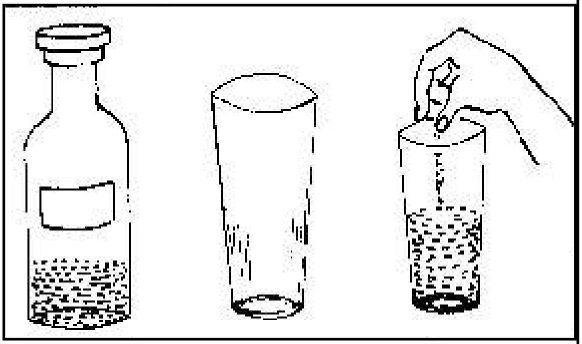

ਕਿਹੜੇ ਦਿਨ... ਕੀ?

1 ਜੁਲਾਈ ਸ਼ਹੀਦ ਮਦਨ ਲਾਲ ਢੀਂਗਰਾ ਵੱਲੋਂ ਕਰਜ਼ਨ ਵਾਇਲੀ ਦੀ ਲੰਡਨ ਵਿੱਚ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ (1909)

6 ਜੁਲਾਈ - ਲੂਈ ਪਾਸਚਰ ਵੱਲੋਂ ਹਲਕਾਅ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਲਈ ਟੀਕੇ ਦੀ ਖੋਜ (1885)

11 ਜੁਲਾਈ - ਵਿਸ਼ਵ ਜਨਸੰਖਿਆ ਦਿਵਸ

13 ਜੁਲਾਈ- ਸ਼ਹੀਦ ਜਤਿੰਦਰ ਨਾਥ ਦਾਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ (1929)

16 ਜੁਲਾਈ - ਚੰਦ 'ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰਾਕਟ ਅਪੋਲੋ 11 ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਉਡਾਣ (1969)

17 ਜੁਲਾਈ - ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਕੂਮਤ ਅਤੇ ਰਜਵਾੜਾਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਦੋਹਰੀ ਗੁਲਾਮੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਰਿਆਸਤੀ ਪਰਜਾ ਮੰਡਲ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ (1928)

18 ਜੁਲਾਈ - ਜੀਵ ਸੈੱਲ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਖੋਜੀ ਵਿਗਿਆਨੀ ਰਾਬਰਟ ਹੁੱਕ ਦਾ ਜਨਮ (1635)

20 ਜੁਲਾਈ - ਚੰਦ ਉੱਤੇ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪੈਰ ਧਰੇ (1969)

23 ਜੁਲਾਈ - ਸ਼ਹੀਦ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਆਜ਼ਾਦ ਦਾ ਜਨਮ (1906)

31 ਜੁਲਾਈ - ਸ਼ਹੀਦ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲੰਡਨ ਵਿੱਚ ਫਾਂਸੀ (1940)

5 ਅਗਸਤ- ਚੰਦ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾ ਪੈਰ ਧਰਨ ਵਾਲੇ ਨੀਲ ਆਰਮਸਟਰੌਂਗ ਦਾ ਜਨਮ (1930)

6 ਅਗਸਤ - ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬੰਬ ਵਿਰੋਧੀ ਦਿਵਸ

11 ਅਗਸਤ - ਸ਼ਹੀਦ ਖੁਦੀ ਰਾਮ ਬੋਸ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ (1908)

13 ਅਗਸਤ - ਕਿਊਬਾ ਦੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਆਗੂ ਫੀਦਲ ਕਾਸਟਰੋ ਦਾ ਜਨਮ (1926)

17 ਅਗਸਤ - ਸ਼ਹੀਦ ਮਦਨ ਲਾਲ ਢੀਂਗਰਾ ਨੂੰ ਲੰਡਨ ਵਿੱਚ ਫਾਂਸੀ (1909)

18 ਅਗਸਤ - ਨੇਤਾ ਜੀ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਬੋਸ ਦੀ ਹਵਾਈ ਹਾਦਸੇ ਵਿੱਚ ਸੰਭਾਵੀ ਮੌਤ (1945)

23 ਅਗਸਤ- ਪਥਰਾਟ ਵਿਗਿਆਨੀ ਜਾਰਜ ਕੂਵੀਅਰ ਦਾ ਜਨਮ (1769)

29 ਅਗਸਤ - ਕੌਮੀ ਖੇਡ ਦਿਵਸ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਿਪੋਰਟ

ਸੁੰਘਣ ਰਾਹੀਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਹੋਏ ਖੋਖਲੇ : ਬਰੇਨ ਪੀਡੀਆ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜਬਤ

ਰਾਮ ਸਵਰਨ ਲੱਖੇਵਾਲੀ

ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੀ ਮਾਰ ਨੇ ਖ਼ਪਤ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਰ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਕੇ ਮਹਿਜ਼ ਮੰਡੀ ਦੀ ਇੱਕ ਵਸਤੂ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੌੜ 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਪ੍ਰਬਲ ਇੱਛਾ ਕਾਰਨ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲੈ ਕੇ ਲੁੱਟ ਦਾ ਬਜ਼ਾਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦਿਮਾਗੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਦੁੱਗਣਾ-ਚੌਗੁਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਧੰਦਾ ਦਿਨੋ ਦਿਨ ਵਧ ਫੁਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੱਧ-ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕ ਇਸ ਜਾਲ ਵਿੱਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਸ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪਿਛਲੇ ਇੱਕ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਬ੍ਰੇਨ ਪੀਡੀਆ, ਮਿਡਬ੍ਰੇਨ ਐਕਟੀਵੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਮਿਲਦੇ ਜੁਲਦੇ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲਗਭਗ ਹਰ ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਖੁਦਗਰਜ਼, ਲਾਲਚੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਕੈਸ਼ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਦਾ ਮਿਡਬ੍ਰੇਨ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀ ਦਿਮਾਗੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਵਧਾ ਦੇਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚਾ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇਖੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਸੁੰਘਣ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਸੁੰਘ ਕੇ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਬੱਚਾ ਵਿਲੱਖਣ (Extra Ordinary) ਹੋਵੇਗਾ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਭੇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਵਿਲੱਖਣ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਕਿਸ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਉਸਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਉਜਾਗਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸੇ ਲੁੱਟ ਖਸੁੱਟ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹਿਰ ਜ਼ੀਰਾ ਚਰਚਾ ਵਿੱਚ ਆ ਗਿਆ।

ਜ਼ੀਰਾ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਦੇ ਏ.ਸੀ. ਹਾਲ 'ਚ ਬਰੇਨ ਪੀਡੀਆ ਨਾਂ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਨਵੀਂ ਤਕਨੀਕ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਇੱਕ ਸੈਮੀਨਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ, ਮੁਹਤਬਰਾਂ ਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀ ਜ਼ੀਰਾ ਇਕਾਈ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੇ ਆਰੰਭ 'ਚ ਮਨੁੱਖੀ ਦਿਮਾਗ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਲੈਕਚਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਸਲ ਮੰਤਵ ਵੱਲ ਆਉਂਦਿਆਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦਿਮਾਗੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਿਖਲਾਈ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਤੋਰੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦਿਮਾਗੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੂਣੀ-ਚੌਣੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਨੱਕ ਰਾਹੀਂ ਸੁੰਘ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੌਕੇ ਤੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਿਹੜੇ ਅੱਖਾਂ ਤੇ ਪੱਟੀ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਪੈੱਨਾਂ ਦੇ ਰੰਗ, ਮੋਬਾਇਲਾਂ ਦੇ ਮਾਡਲ ਦੱਸ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿਜ਼ਟਿੰਗ ਕਾਰਡ ਵੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਮੰਚ ਤੇ ਗੁਰਚਰਨ ਨੂਰਪੁਰ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੌਕੇ ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰਖ 'ਚ ਬੱਚੇ ਸਫ਼ਲ ਨਹੀ ਹੋਏ ਤੇ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਠੀਕ ਉੱਤਰ ਦੇਣ 'ਚ ਅਸਫ਼ਲ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁੰਘ ਕੇ ਪੜ੍ਹ ਸਕਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਰੱਖੇ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਇਨਾਮ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਹਾਜ਼ਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਬਰੇਨ ਪੀਡੀਆ ਦੇ ਹਾਜ਼ਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦਾ ਇਨਾਮ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਬਤੌਰ ਜਮਾਨਤ ਜਮਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਆਖਿਆ। ਪਰਖ ਲਈ 3 ਜੂਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਤੈਅ ਕਰ ਲਿਆ।

3 ਜੂਨ ਨੂੰ ਜ਼ੀਰਾ ਵਿਖੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਗੂ ਅਤੇ ਬ੍ਰੇਨ ਪੀਡੀਆ ਸੰਸਥਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਸੰਚਾਲਕ ਲਿਖਤੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਦਿਨ : 3 ਜੂਨ ਨੂੰ ਜ਼ੀਰਾ ਇਕਾਈ

ਵੱਲੋਂ ਪੀਡੀਆ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੇ ਸਿਖ਼ਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪਰਖ਼ ਲਈ ਸੈਮੀਨਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕ ਤੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਪ੍ਰੰਤੂ ਚੁਣੌਤੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਬਰੇਨ ਪੀਡੀਆ ਵਾਲੇ ਨਾ ਪਹੁੰਚੇ। ਇਸ ਸੈਮੀਨਾਰ 'ਚ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਸੂਬਾਈ ਮੁਖੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਭਦੌੜ ਤੇ ਬਰਨਾਲਾ ਜੋਨ ਦੇ ਮੁਖੀ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸ਼ਹਿਣਾ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਪੀਡੀਆ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨਾਲ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਫੋਨ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੀਰੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਇੱਕ ਹੋਟਲ 'ਚ ਆਉਣ ਲਈ ਆਖਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਨਹੀ ਸਨ ਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਦੇ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਬਰੇਨ ਪੀਡੀਆ ਨਾਲ ਸੁੰਘਣ ਸ਼ਕਤੀ ਰਾਹੀਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਪਰਖ਼ ਲਈ 17 ਜੂਨ ਦਾ ਦਿਨ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਲਈ ਲਿਖ਼ਤੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇਂ 'ਤੇ ਤਹਿ ਹੋਈਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੀਡੀਆ ਦੇ ਟ੍ਰੇਂਡ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁੰਘ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਜੋਂ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ ਦੇ ਟਰੱਸਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣੀ।

ਪਰਖ਼ ਦੀ ਘੜੀ ਵਾਲਾ ਦਿਨ : 17 ਜੂਨ ਨੂੰ ਦੁਪਿਹਰ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੋਨੇ-ਕੋਨੇ ਤੋਂ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ, ਜਗਿਆਸੂ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲੇ ਲੋਕ, ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਕਾਮੇ, ਇਕਾਈਆਂ ਦੇ ਆਗੂ, ਜੋਨਾ ਦੇ ਆਗੂ ਤੇ ਸੂਬਾਈ ਆਗੂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ ਜਲੰਧਰ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਸਨ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 12-30 'ਤੇ ਆਰੰਭ ਹੋਇਆ। ਮੰਚ ਤੇ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਕੱਤਰ ਡਾ. ਰਘੁਬੀਰ ਕੌਰ, ਟਰੱਸਟੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਮੀਤ, ਸ਼੍ਰੀ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬਲਵੀਰ ਕੌਰ ਬੁੰਡਾਲਾ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਸਨ। ਖਚਾ-ਖਚ ਭਰੇ ਹਾਲ 'ਚ ਮੀਡੀਏ ਦੇ ਸੱਜਣ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਸ਼ੁਰੂਆਤ 'ਚ ਹਾਲ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਤਾਰ 'ਚ ਬਰੇਨ ਪੀਡੀਆ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ ਰੱਖੀਆਂ ਕੁਰਸੀਆਂ ਖ਼ਾਲੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਬਰੇਨ ਪੀਡੀਆ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਲਿਖ਼ਤੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਹਾਜ਼ਰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਇਆ ਤੇ ਰਾਜ ਭਰ 'ਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗੀ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਵਪਾਰ ਦੀ ਚਰਚਾ ਛੇੜੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਲੰਧਰ ਸਥਿਤ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪੈਂਫਲਿਟ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਬਰੇਨ ਪੀਡੀਆ ਵਰਗੀ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਛਪਿਆ ਕੂੜ-ਪ੍ਰਚਾਰ ਵੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਮੰਡੀ ਡੱਬਵਾਲੀ ਵਿਖੇ ਵਾਪਰੀ ਸੁਖਦ ਘਟਨਾ ਜਿਸ 'ਚ ਕਥਿਤ ਦਿਮਾਗੀ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੌਰਾਨ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਸੁਹਿਰਦ ਦਖ਼ਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਸਦਕਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਪਿਆਂ ਤੋਂ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੇ 1 ਲੱਖ 80 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਕਰਨੇ ਪਏ ਅਤੇ ਥਾਣੇ ਜਾ ਕੇ ਲਿਖ਼ਤੀ ਮੁਆਫ਼ੀ ਵੀ ਮੰਗਣੀ ਪਈ, ਦੇ ਜ਼ਿਕਰ ਨੇ ਹਾਜ਼ਰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ 'ਚ ਹੋਰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਭਰਿਆ। ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਕੈਮਰੇ ਪਰਖ਼ ਦੀ ਘੜੀ ਦੀ ਉਡੀਕ 'ਚ ਸਨ।

ਹਾਲ 'ਚ ਹਾਜ਼ਰ ਬ੍ਰੇਨਪੀਡੀਆ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਸੰਚਾਲਕ

16 ਜੂਨ ਨੂੰ ਡੱਬਵਾਲੀ ਵਿਖੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਠੱਗੇ 1 ਲੱਖ 80 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਗੂ, ਮਾਪੇ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ

ਜੱਜਾਂ ਸਾਹਵੇਂ ਹਾਜ਼ਰ ਬੱਚੇ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਖਾਂ ਤੇ ਪੱਟੀ ਬੰਨਣ ਦੀ ਅਹਿਮ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੇਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੋਨੀ ਜ਼ੀਰਾ ਤੇ ਰਾਜਿੰਦਰ ਭਦੌੜ ਨੇ ਨਿਭਾਈ। ਹਾਲ 'ਚ ਹਾਜ਼ਰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ 'ਚ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪਾਸਿਓਂ ਦਿਸਣ ਦਾ ਤੌਖ਼ਲਾ ਬਰਕਰਾਰ ਸੀ। ਜੱਜਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪਰਖ਼ ਲਈ ਹੋਈ ਹਾਂ ਉਪਰੰਤ ਉਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਲਿਖ਼ਤ

ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਹਾਜਰੀ 'ਚ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਨਜ਼ਰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼

ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਸਨੇ ਨੱਕ ਨਾਲ ਸੁੰਘ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਨਾਟਕ ਕੀਤਾ। ਲਿਖਤ ਨੱਕ ਨੂੰ ਲਗਾਉਂਦਾ ਬੱਚਾ ਬੋਲਿਆ, ਵਾਈਟ ਕਲਰ ਪਰ ਉਸ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਲਿਖਤ ਦਾ ਕਾਗਜ ਹਲਕੇ ਗੁਲਾਬੀ ਰੰਗ ਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਸੁੰਘਣ ਰਾਹੀਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਇੱਕ ਦੋ ਵਾਰ ਨਾਟਕ ਕੀਤਾ ਪਰ ਪੜ੍ਹ ਨਾ ਸਕਿਆ। ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਹਾਜਰੀ 'ਚ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਮਾਈਕ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਬੋਲਣ 'ਤੇ ਕਿ ਮੈਂ ਨਹੀ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦਾ.........ਮੈਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਨੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਤਾੜੀਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਸੁਣਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਜੱਜ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਜੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਮੀਤ ਨੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਦੱਸਣ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਨੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਲਿਖਤ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਕੈਮਰਿਆਂ ਨੇ ਪਰਖ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਘੜੀ 'ਤੇ ਸੁੰਘਣ ਰਾਹੀਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਸਮੋ ਲਿਆ ਸੀ। ਪੀਡੀਆ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਫਿਰ ਇੱਕ ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਮੰਚ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ। ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਉਸ ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ। ਜਦ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਪੱਟੀ ਤੇ ਐਨਕ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਬੰਦ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਬੱਚੀ ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣ ਤੇ ਉਸਨੇ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾਰਮਲ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ। ਪਰਖ ਦੀ ਦੂਸਰੀ ਘੜੀ ਸੀ। ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਲਿਫਾਫੇ 'ਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਇੱਕ ਕਾਗਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਜੱਜਾਂ ਕੋਲ ਵੀ ਸੀ। ਬੱਚੀ ਵੀ ਸੁੰਘ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਨਾਟਕ ਕਰਨ ਲੱਗੀ। ਜਦ ਪਾਸਖੜ੍ਹੇ ਪੀਡੀਆ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਬੱਚੀ ਲਈ ਮੋਟੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਾਲੀ ਲਿਖਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਉਹ ਵੀ ਤੁਰੰਤ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ। ਬੱਚੀ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਨੱਕ ਨਾਲ ਸੁੰਘਦੀ ਰਹੀ ਤੇ ਫਿਰ ਨਾਂਹ ਵਿਚ ਸਿਰ ਫੇਰ ਗਈ। ਜਦ ਬੱਚੀ ਦੀ ਨਾ ਪੜ੍ਹ ਸਕਣ ਦੀ ਗੱਲ ਮਾਈਕ ਰਾਹੀ ਹਾਲ 'ਚ ਗੂੰਜੀ ਤਾਂ ਬਰੇਨ ਪੀਡੀਆ ਦੀ ਹਾਰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੋ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਤੀਸਰਾ ਬੱਚਾ ਪਰਖ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਜਵਾਬ ਦੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਤੇ ਮੀਡੀਆ ਕਰਮੀਆਂ ਤੇ ਹਾਲ 'ਚੋਂ ਆਈਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਆਏ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਹੀ ਅੱਖਾਂ ਤੇ ਪੱਟੀ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਸੁੰਘਣ ਸ਼ਕਤੀ ਰਾਹੀਂ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਆਖਿਆ ਪਰ ਉਹ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਜੱਜ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸੁੰਘਣ ਰਾਹੀਂ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਤੇ ਬਰੇਨ ਪੀਡੀਆ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਹਾਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ। ਨਾਲ ਹੀ ਦਾਅਵਾ ਸੱਚ ਸਾਬਤ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ ਤੇ ਬਰੇਨ ਪੀਡੀਆ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਵੀ ਜ਼ਬਤ ਹੋ ਗਈ।

ਸੁੰਘ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਪਹਿਲਾ ਬੱਚਾ

ਡਾ. ਰਘੁਬੀਰ ਕੌਰ ਜੱਜਾਂ ਵੱਲੋਂ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ

ਇਸੇ ਉਤਸ਼ਾਹੀ ਮਾਹੌਲ 'ਚ ਮੰਚ ਤੇ ਤੁਰੰਤ ਜ਼ੀਰਾ ਇਕਾਈ ਦੇ ਆਗੂ ਵੇਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੋਨੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਨਵੇਂ ਸਿਖਾਂਦਰੂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਤੇ ਕਾਲੀ ਪੱਟੀ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਤੁਰੰਤ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਦੇ ਰੰਗ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਲਿਖੇ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣ 'ਚ ਭੋਰਾ ਦੇਰੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ। ਇਹ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਕ ਦਾ ਕਮਾਲ ਸੀ। ਇਹ

ਵ੍ਰਿਸ਼ ਮੀਡੀਆ ਕਰਮੀਆਂ ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਭਾਇਆ।

ਵੇਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੈਨੀ ਜੀਰਾ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਦੋ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਪੜ੍ਹਵਾਉਂਦੇ ਹੋਏ।

ਸੁੰਘਣ ਰਾਹੀਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਰਾਜ਼ : ਆਮ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਜਾਦੂਗਰ ਸਿਨੇਮਾ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਟਿਕਟਾਂ ਲਗਾ ਕੇ ਜਾਦੂ ਦਾ ਸ਼ੋਅ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸ਼ੋਅ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਅੱਖਾਂ 'ਤੇ ਪੱਟੀ ਬੰਨ ਕੇ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਜਰੂਰ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਟ੍ਰਿਕ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਲੇ 30 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਹੈ ਕਿ ਅੱਖਾਂ 'ਤੇ ਪੱਟੀ ਬੰਨ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਪਰ ਨੱਕ ਦੀ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਉਚਾਈ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਨੱਕ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਦੀ ਏਨੀ ਕੁ ਥਾਂ ਜਰੂਰ ਬਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਸਾਹਮਣੇ ਦੇਖਣ ਦੀ ਥਾਂ ਪੈਰਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਹੇਠਾਂ ਸਾਫ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਕਰ ਕੇ ਵੇਖ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਗੱਲ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਇਹ ਚਾਲਬਾਜ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਨੱਕ ਦੇ ਨਾਲ ਦੀ ਦੇਖਣ ਲਈ ਸੁੰਘਣ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਬਸ ਉਸੇ ਥਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਇਸ ਟ੍ਰਿਕ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਅਸਫਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਹਰ ਥਾਂ ਅਸਫਲ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਇਹ ਚਾਲਬਾਜ਼ ਲੋਕ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਹਾਨੇਬਾਜੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ :

* 'ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਬੱਚੇ ਘਬਰਾਉਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
* ਹੱਥ ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਨ 'ਤੇ ਬੱਚੇ ਨਰਵਸ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
* ਹਨੇਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲਿਖਤ ਉਪਰ ਰੌਸ਼ਨੀ ਪੈਣੀ ਜਰੂਰੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੁੰਘਣ ਲਈ ਰੌਸ਼ਨੀ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।
* ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਨ 'ਤੇ ਬੱਚੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
* ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਫੀਸ ਪ੍ਰਤੀ ਬੱਚਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਨ। ਡੱਬਵਾਲੀ 12000, ਬਰਨਾਲਾ-ਬਠਿੰਡਾ 15000, ਜੀਰਾ 20000 ਆਦਿ।'

ਮੰਚ ਤੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਿੰਦਰ ਲਾਲੀ ਨੇ ਜਾਦੂਈ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਸਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਧਾਰਾਵਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਦ ਕਿ ਸੁਰਜੀਤ ਦੌਧਰ ਨੇ ਜੋਤਿਸ਼ ਦੀ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦਾ ਸਾਰ ਤੱਤ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਹੇਮ ਰਾਜ ਸਟੈਨੋ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਫੈਲੀਆਂ ਬਰੇਨ ਪੀਡੀਆ ਜਿਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਪਿੱਛੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਲੁਕੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਨਣ ਦੀ ਲੋੜ 'ਤੇ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਿਥਿਹਾਸ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸੱਤਾ ਅਤੇ ਪਿਛਾਖੜੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਕੋਝੇ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਕਾਬ ਕੀਤਾ। ਸਮਾਪਤੀ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਕੱਤਰ ਡਾ. ਰਘਬੀਰ ਕੌਰ ਨੇ ਨਤੀਜਾ ਸੁਣਾਉਂਦਿਆਂ ਵਿਗਿਆਨਕ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਪਾਸਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਤੇ ਜੋਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਲਹਿਰ ਦੇ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਜੁਟਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਅਜਿਹੇ ਯਤਨਾਂ ਲਈ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦ ਦਿੱਤੀ। ਸਮੁੱਚੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਦੇਖ ਰੇਖ ਦੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੁਖਦੇਵ ਫਗਵਾੜਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਜਲੰਧਰ ਜੋਨ ਨੇ ਬਾਖੂਬੀ ਨਿਭਾਈ।

ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਿੰਦਰ ਲਾਲੀ

ਹੇਮ ਰਾਜ ਸਟੈਨੋ

ਪਰਖ ਦੀ ਘੜੀ 'ਚ ਵਿਗਿਆਨਕ ਚੇਤਨਾ ਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਜਿੱਤ 'ਤੇ ਝੂਠੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਹਾਰ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮਾਰੋਹ ਦਾ ਹਾਸਲ ਸੀ ਜਿਸ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਜਾਨਣ ਲਈ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਕੈਮਰੇ ਸੂਬਾਈ ਮੁਖੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਭਦੌੜ ਦੁਆਲੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਸਨ। ਸ਼ੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਤੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਟ ਮੀਡੀਆ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ 'ਚ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਕਰਕੇ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਗਈ।

ਮਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਦੌਧਰ

ਮਾ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਭਦੌੜ

ਸੂਬਾ ਮੀਡੀਆ ਮੁਖੀ ਮੋਬਾ. 95010-06626

ਕਸਰ ਦਾ 'ਰਾਜ਼'

ਚੰਨਣ ਵਾਂਦਰ

ਅਸੀ ਅਜੇ ਮਾਨਸਿਕ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕੇਂਦਰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਕੁਰਸੀਆਂ ਹੀ ਡਾਹ ਰਹੇ ਸਾਂ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਮੂਹਰੇ ਇੱਕ ਭਰੀ ਹੋਈ ਜੀਪ ਰੁਕੀ। ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਘਬਰਾਏ ਹੋਏ 6-7 ਵਿਅਕਤੀ ਉਤਰੇ, ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੀਪ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਫੜ੍ਹ ਕੇ ਉਤਾਰਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੱਸਿਆ ਨਾਲ ਬੰਨਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਅੰਦਰ ਲੈ ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਥੋਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਅਸਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀ ਠੀਕ ਥਾਂ ਤੇ ਆ ਗਏ ਹੋ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਰੱਸਿਆਂ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਇਆ ਤੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਦੱਸੋ ਕੀ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਨੌਜਵਾਨ ਠੀਕ ਹੋ ਕੇ ਬੈਂਚ ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਤੇ ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਆਸ ਭਰੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਤੱਕਣ ਲੱਗਾ।

ਅਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਘਰ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਬੁਲਾਇਆ ਤੇ ਪੜਤਾਲ ਆਰੰਭੀ। ਉਸਨੇ ਦੱਸਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, 'ਬਾਈ ਜੀ.... ਅਸੀ ਇਸ ਮੁੰਡੇ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹਾਂ। ਇਹ ਦਸ ਜਮਾਤਾਂ ਪਾਸ ਹੈ 'ਤੇ ਵਿਹਲਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਕੰਮ ਵਿਚ ਸਾਥ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਖ਼ਰਾਬ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਰੋਕਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਗਲ਼ ਨੂੰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਰੋਟੀ ਖਾ ਕੇ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਛੱਪੜ ਤੇ ਬੋਹੜਾਂ ਥੱਲੇ ਤਾਸ਼ ਕੁੱਟਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਸ਼ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਇਹ ਹੋਰ ਹੀ ਖੇਡ ਖੇਡਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਦੇਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਘਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ 'ਤੇ ਖਰੂਦ ਪਾਉਂਣ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਘਰ ਦਾ ਸਮਾਨ ਵੀ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀ ਕਈ ਸਾਧ ਸਿਆਣਿਆਂ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਹੀ ਆਵਦੀ ਪੂਜਾ ਅਰਚਨਾਂ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਲੈ ਲਈ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਿਰਾ ਨਹੀ ਫੜ੍ਹਾਇਆ। ਉਹ ਆਖ਼ਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਥੋਡੇ ਘਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਡੇਰੇ ਔਤ ਦੀ ਕਸਰ ਹੈ। ਅਸੀ ਤਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸੁੱਖਾਂ ਸੀਰਨੀਆਂ ਵੀ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਗੁਰ ਪੀਰ ਨਰਾਜ਼ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਸਾਡੇ ਘਰੋਂ ਕਲੇਸ਼ ਨਹੀ ਜਾਂਦਾ।'

ਏਨੀ ਗਾਥਾ ਸੁਣਾ ਕੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਹ ਲਿਆ ਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਅਸੀ ਉਸਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਦਵਾਇਆ ਕਿ ਕੇਂਦਰ 'ਚ ਆ ਕੇ ਘਬਰਾਉਣ ਦੀ ਬਿਲਕੁੱਲ ਲੋੜ ਨਹੀ। ਤੁਸੀ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਮਸਲਾ ਬਿਲਕੁੱਲ ਹੱਲ ਕਰ ਦਿਆਂਗੇਂ। ਅਗਲੀ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਛੋਟੀ ਕਿਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ। ਜਿਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਲੜਕੇ ਤੇ ਦੋ ਲੜਕੀਆਂ ਸਨ। ਲੜਕੀਆਂ ਤੇ ਵੱਡੇ ਦੋ ਲੜਕੇ ਵਿਆਹੇ ਵਰ੍ਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਤੇ ਜਿਹੜੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਬਹੁਤ ਜਮੀਨ ਸੀ ਉਹ ਬਹੁਤੀ ਵਿਕ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਬਾਕੀ ਗਹਿਣੇ ਸੀ। ਘਰ ਦੇ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਦਾ ਇਕੋ ਇੱਕ ਸਹਾਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਟੈਂਪੂ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਘਰ ਦਾ ਮੁਖੀ ਆਪ ਚਲਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਜਦ ਤੋਂ ਮੁੰਡਾ ਖ਼ਰਾਬ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਸੀ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਟੈਂਪੂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਵੀ ਘੱਟ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਰਹਿੰਦੀ ਕਸਰ ਚੇਲਿਆਂ ਸਿਆਣਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕੜਾਹੀਆਂ ਤੇ ਸੁੱਖਣਾ ਨੇ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਤੰਗੀ ਤੁਰਸ਼ੀ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਵੀ ਸਾਥ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਮਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਦੱਸ ਪਾਉਂਣ ਤੇ ਉਹ ਆਖ਼ਰੀ ਹੀਲੇ ਵਜੋਂ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਆਏ ਸਨ।

ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਨੂੜ ਕੇ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਣ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਹੁਣ ਹਰੇਕ ਗੱਲ ਤੇ ਜ਼ਿਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਈ - ਕਈ ਬੰਦੇ ਏਸ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਨਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਪਤਾ ਨਹੀ ਇਸ ਵਿਚ ਏਨਾਂ ਜੋਰ ਕਿੱਥੋਂ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਚੇਲਿਆਂ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੋਂ ਸੁਆਲ ਜੁਆਬ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਵੀ ਅਸੀ ਇਸ ਨੂੰ ਮਸਾਂ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਇੱਥੇ ਲੈ ਆਏ । ਮੁਖੀ ਦੀ ਵਾਰਤਾ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀ ਉਸ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ। ਵੇਖਣ ਪਰਖਣ ਤੋਂ ਉਹ ਬਿਲਕੁੱਲ ਠੀਕ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਉਂਜ ਵੀ ਉਸਤੇ ਸਾਡਾ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਉਸਨੂੰ ਆਉਣ ਸਾਰ ਰੱਸਿਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾਉਣ ਕਾਰਣ ਚੰਗਾ ਹੀ ਪਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀ ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਤੇਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਤੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰੇਂਗਾ ਤਾਂ ਆਪਾ ਮਿਲ ਕੇ ਮਸਲਾ ਹੱਲ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ। ਬਸ਼ਰਤੇ ਤੋਂ ਸਾਰੀ ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸੇਂ ਤੇ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਵੀ। ਨੌਜਵਾਨ ਨੇ ਦੱਸਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ,'ਅੰਕਲ ਜੀ, ਮੈਂ ਦਸ ਪਾਸ ਹਾਂ, ਅੱਗੇ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸਾਂ ਪਰ ਘਰ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਕਾਰਣ ਅਗਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਛੱਡ ਕੇ ਲੱਕੜ ਦੇ ਮਿਸਤਰੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਸਿੱਖਣ ਲੱਗ ਗਿਆ ।

ਸਾਲ ਭਰ ਉਸ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਅੱਧੀ ਦਿਹਾੜੀ ਦੇ ਪੈਸੇ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਤੇ ਮੇਰੇ ਪੂਰਾ ਕੰਮ ਸਿੱਖਣ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜੇ ਚਾਹੇਂ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਜਾਂ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਕਮਾਏ ਸਾਰੇ ਪੈਸੇ ਘਰੇ ਹੀ ਦਿੰਦਾਂ ਆ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਘਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਠੀਕ ਨਹੀ ਤੇ ਦੂਸਰਾ ਮੇਰੇ ਬਾਪੂ ਦਾ ਵਰਤ ਵਰਤਾਓ ਵੀ ਚੰਗਾ ਨਹੀ ਹੈ। ਹੋਣਾ ਤਾਂ ਇਹ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਟੈਂਪੂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਾਲ ਅਸੀ ਘਰ ਦਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਤੋਰਦੇ ਤੇ ਮੇਰੇ ਕਮਾਏ ਪੈਸਿਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾ ਕੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਕਰਜਾ ਉਤਾਰਦੇ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਹੋਇਆ ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ। ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਨਸ਼ੇ ਪੱਤੇ ਦੀ ਆਦਤ ਹੈ। ਘਰੇ ਚਾਰ ਪੈਸੇ ਆਉਣ ਤੇ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਸ਼ਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਹੁਣ ਜਦ ਮੈਂ ਲੱਕੜ ਦਾ ਆਪਣਾ ਅਲੱਗ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਚੰਗੀ ਦਿਹਾੜੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਸਾਡੇ ਘਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦਿਨੋਂ-ਦਿਨ ਨਿਘਰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹ ਫਿਕਰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਕੋਲ ਅਕਸਰ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਬਾਪ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਨਸ਼ਾ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਬੋਲ ਕਬੋਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਮੈਥੋਂ ਜਰਿਆ ਨਹੀ ਜਾਂਦਾ।

ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਗੁੱਸਾ ਆਉਣਾ ਤਾਂ ਸੁਭਾਵਕ ਹੈ। ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਉੱਚਾ ਨੀਂਵਾ ਵੀ ਬੋਲ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵਾਂਗਾ। ਬਸ ਇਹੋ ਮਸਲਾ ਹੈ ਸਾਡੇ ਘਰ ਦਾ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਚੇਲਿਆਂ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਲੈ ਗਏ। ਜਿਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਟੈਂਪੂ ਘਰੇ ਖੜ੍ਹਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਤੇ ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਵੀ ਰੁਕ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਹਾਲਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੰਮ ਦੀ ਕਦਰ ਹੀ ਨਹੀ ਕਰਨੀ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ ਤੱਕ ਨਹੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਵੀ ਕੀ ? ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਜਿਆਦਾ ਗੁੱਸਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਭੰਨ ਤੋੜ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਇੱਕੋ ਹੀ ਰੱਟ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਚੇਲੇ ਆਖ਼ਦੇ ਹਨ ਉਹ ਸੱਚ ਹੈ ਪਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਨਹੀ ਕਰਨਾ। ਮੇਰੀ ਘਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੁਣਵਾਈ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਦਾਸੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਕੰਮ ਕਰਨ ਨੂੰ ਵੀ ਜੀਅ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇੱਛਾ ਦਾ ਮੇਰੀ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੰਮ ਕਾਰ ਕਰਕੇ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਘਰ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਈਏ ਪਰ ਕੋਈ ਸਾਥ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਹੀ ਨਾ ? ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਘਰ ਬਾਰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਨ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੇਰੇ ਬਾਪ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਲਵੋ। ਪਰ ਮੇਰੀਆਂ ਦੋ ਸ਼ਰਤਾਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਹੈ ਕਿ ਘਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਮੇਰੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਪਊ ਤੇ ਦੂਸਰਾ ਚੇਲਿਆਂ ਕੋਲ ਜਾਣਾ ਬੰਦ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਅਨੁਸਾਰ ਘਰ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਨੌਜਵਾਨ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਰੱਖਣ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੂੰ ਇਕੱਠਿਆਂ ਹੀ ਬੁਲਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਖੋਲ ਕੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਸਲ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਨੀਵੀਂ ਪਾ ਲਈ ਤੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਲੀਹ 'ਤੇ ਆ ਗਏ। ਮਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਚਾਉਣ ਤੇ ਘਰ ਨੂੰ ਤੋਰਨ ਲਈ ਚੇਲਿਆਂ ਕੋਲ ਲਿਜਾਣ ਤੋਂ ਤੌਬਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਦਾ ਬਾਪ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਆਦਤ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਜਦ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਦੱਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਆਪਸੀ ਮਨ ਮੁਟਾਵ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਕੇ ਚੱਲਣ ਤੇ ਘਰ ਨੂੰ ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੈਅ ਕਰ ਲਈ ਸੀ।

ਉਹੀ ਨੌਜਵਾਨ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰ 'ਚੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਭਾਵ ਲੈ ਕੇ ਬਾਹਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜੀਪ 'ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਡਰਾਈਵਰ ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਨੂੜ ਕੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਵਾਪਸ ਘਰ ਪਰਤਣ ਲਈ ਜੀਪ ਵੱਲ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਤੈਅ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਰਲ ਮਿਲ ਕੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਵਿਦਾ ਕੀਤਾ। ਦੋ ਕੁ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੀ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭੇਜਿਆ ਹੋਇਆ ਰੋਗੀ ਮਸ਼ਵਰਾ ਲੈਣ ਲਈ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਖੁਸ਼ ਖਬਰ ਦਸਦਿਆਂ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਮਿਹਨਤ ਰੰਗ ਲਿਆਈ ਹੈ। ਉਹ ਘਰ ਹੁਣ ਲੀਹ 'ਤੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਰਲ ਮਿਲ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਤੇ ਦੱਸ ਪਾਉਣ 'ਤੇ ਹੀ ਮੈਂ ਕੇਂਦਰ 'ਤੇ ਆਇਆ ਹਾਂ।

ਮੁਖੀ, ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕੇਂਦਰ ਵਿਭਾਗ
ਮੋਬਾ. 98143-37522

ਫਰੀਦਕੋਟ ਇਕਾਈ ਲਈ ਸਹਾਇਤਾ

ਗੁਰਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਸਾਬਕਾ ਸਰਪੰਚ ਮੰਡਵਾਲਾ	1000 ਰੁ.
ਕਮੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਕੋਟ ਸੁਖੀਆ	1000 ਰੁ.

ਲੜੀਵਾਰ ਪੁਸਤਕ

ਪਿਛਲੇ ਅੰਕ ਤੋਂ ਅੱਗੇ

ਭੱਜੋ ਨਾ, ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਬਦਲੋ

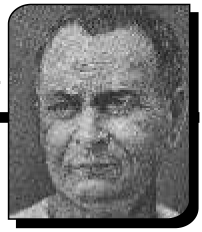

ਰਾਹੁਲ ਸਾਂਕ੍ਰਿਤਆਇਨ

ਭਰਾ: ਅਗਲੇ ਸਾਲ (1848) ਫਰਾਂਸ 'ਚ ਵੱਡੇ ਜੋਂਕ ਰਾਜੇ ਦੇ ਤਖਤ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਟ ਧਾਰੀ ਕੰਬਣ ਲੱਗੇ। ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ, ਮਾਰਕਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਨੇ (1 ਮਾਰਚ 1848) ਬੜੇ ਆਦਰ-ਭਾਵ ਨਾਲ ਆਉਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਪੈਰਿਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਆਏ। ਜਰਮਨੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਜੋਂਕਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਬਗਾਵਤ ਕੀਤੀ। ਆਪ ਵੀ ਰਾਇਨਲੈਂਡ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਉਥੋਂ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਅਖਬਾਰ ਕੱਢਿਆ। ਜੋਂਕਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਬ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਮਾਰਕਸ ਵੱਲ ਉਸਨੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ। ਡੇਢ ਸਾਲ ਅਖਬਾਰ ਕੱਢਣ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਤੇ ਜੇਨੀ ਕੋਲ ਜੋ ਕੁੱਝ ਵੀ ਸੀ ਸਾਰਾ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਜਰਮਨ ਜੋਂਕਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫੇਰ ਕੁੱਝ ਹੌਂਸਲਾ ਵੱਧਣ ਲੱਗਾ, ਇਸ ਲਈ ਮਾਰਕਸ ਤੇ ਜੇਨੀ ਪੈਰਿਸ ਚਲੇ ਗਏ। ਪਰ ਪੈਰਿਸ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਜੋਂਕਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਾ ਪਹਿਚਾਣਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਜੋਂਕਾਂ ਨੂੰ ਅੰਗੂਠੇ ਨਾਲ ਦਬਾਇਆ। ਖ਼ੂਨ ਨਿਕਲ ਜਾਣ ਨਾਲ ਉਹ ਸੁਗੜ ਕੇ ਪਤਲੀ ਹੋ ਗਈ। ਮਜਦੂਰਾਂ ਨੇ ਸਮਝਿਆ, ਹੁਣ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਠਾ ਕੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ।

ਦੁਖਰਾਮ : ਜੋਂਕਾਂ ਦਾ ਜੀਵ ਬੜਾ ਸਖਤ ਹੁੰਦਾ ਐ ਭਰਾ! ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਟੁਕੜੇ ਟੁਕੜੇ ਕਰਕੇ ਨਾ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾਏ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਮਰਦੀਆਂ ਨੀਂ।

ਭਰਾ: ਪੈਰਿਸ ਵਿੱਚ ਫੇਰ ਜੋਂਕਾਂ ਦਾ ਜੋਰ ਵਧ ਗਿਆ ਤੇ 1849 ਵਿੱਚ ਮਾਰਕਸ ਨੂੰ ਫਰਾਂਸ ਤੋਂ ਜਾਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਤੇ ਜੇਨੀ ਮਜਦੂਰਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਸਾਰੇ ਦੁਖ ਸਹਿਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸਨ। ਘਰ ਛੁਟਿਆ, ਦੇਸ਼ ਛੁਟ ਗਿਆ ਤੇ ਜਿਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਉਥੋਂ ਦੀਆਂ ਜੋਕਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪੈ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਹੁਣ ਉਹ ਲੰਦਨ ਚਲੇ ਗਏ। 1869 ਤੋਂ 1886 ਤੱਕ ਲਈ (ਚੌਤਾਲੀ ਸਾਲ ਲਈ) ਲੰਦਨ ਹੀ ਮਾਰਕਸ ਦਾ ਘਰ ਰਿਹਾ।

ਦੁਖਰਾਮ: ਲੰਦਨ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਜੋਂਕਾਂ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਐ, ਉੱਥੇ ਮਾਰਕਸ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਥਾਂ ਮਿਲੀ?

ਭਰਾ: ਜੋਂਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਝਗੜਾ ਐ, ਇਹ ਤਾਂ ਸੈਂਤੀ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਲੜਾਈ ਤੇ ਪਿਛਲੀ ਲੜਾਈ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮੁਦਈ ਜਰਮਨੀ ਤੇ ਫਰਾਂਸ ਦੀਆਂ ਜੋਂਕਾਂ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਮਾਰਕਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇੱਥੇ ਰਹਿਣ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਤਕਲੀਫ ਨਾ ਹੋਈ, ਤੇ ਸਾਰੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਇੰਨਾਂ ਜਿਆਦਾ ਧਨ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਮਜਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਕੁਝ ਦੇ-ਦਿਵਾ ਕੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਮਾਰਕਸ ਨੇ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖੀਆਂ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਮਜਦੂਰਾਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ।

ਦੁਖਰਾਮ: ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਬਾਰੇ ਮਾਰਕਸ ਨੇ ਕੁੱਝ ਸੋਚਿਆ ਤੇ ਲਿਖਿਆ?

ਭਰਾ: ਹਾਂ ਦੁਖੀ ਭਰਾ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅੱਜ ਤੋਂ 91 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਕੋਈ ਰੋਗ ਛਿਪਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ - ਕਿਵੇਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਮਾਲਿਕ ਬਣੇ? ਮੁਗਲ ਸੂਬੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਮੁਗਲਾਈ ਰਾਜ ਸੰਗਠਨ ਤੋੜਿਆ। ਸੂਬੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਮਰਾਠਿਆਂ ਨੇ ਤੋੜਿਆ। ਮਰਾਠਿਆਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ (ਪਾਨੀਪਤ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ) ਅਫਗਾਨਾਂ ਨੇ ਤੋੜਿਆ ਤੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਾਰੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੜ ਰਹੇ ਸੀ ਤਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਆ ਗਏ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦਬਾ ਲਿਆ। (ਕਿਉਂ ਦਬਾ ਸਕੇ?) ਇਹ ਦੇਸ਼ ਸਿਰਫ਼ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਜਾਤੀ-ਜਾਤੀ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆਂ ਐ। ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਸਕੇ ਬੰਨ੍ਹੀ ਰੱਖਿਆ, ਕਿ ਆਦਮੀ-ਆਦਮੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਵੱਖਰੇਵਾਂ ਐ। ਜੋ ਦੇਸ਼, ਜੋ ਸਮਾਜ ਅਜਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਹਾਰ ਲਈ, ਗੁਲਾਮ ਹੋਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਤਾਂ ਕਿਸ ਲਈ ਬਣਿਐ। ਚਾਹੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਇਤਿਹਾਸ ਆਪਾਂ ਨਾ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋਈਏ, ਤਾਂ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦੋ ਮਤ ਨਹੀਂ, ਕਿ ਇਸ ਪਲ ਵੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿੱਚ ਜਕੜਿਆ ਹੋਇਆ। ਤੇ ਉਸ ਜਕੜ ਦਾ ਕੰਮ

ਕਰਦੀ ਹੈ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਜਿਸਦਾ ਖਰਚ ਵੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਹੀ ਦਿੰਦੇ ਐ। ਅਜਿਹਾ ਭਾਰਤ ਗੁਲਾਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਬਚ ਸਕਦਾ?

ਦੁਖਰਾਮ: ਭਰਾ! ਮਾਰਕਸ ਨੇ ਸੱਚਮੁੱਚ ਸਾਡੇ ਰੋਗ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣ ਲਿਆ ਸੀ।

ਭਰਾ: ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਵੀ ਗੱਲ ਲਿਖੀ ਐ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਦਾ ਜੋ ਪੰਚਾਇਤੀ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਸੀ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ, ਇਹ ਸੁੰਦਰ (ਪਿੰਡ ਦੇ) ਪ੍ਰਜਾਤੰਤਰ ਸਿਰਫ ਗੁਆਂਢੀ ਪਿੰਡ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਚੌਕਸੀ ਦਿਖਾ ਸਕਦੇ ਸੀ, ਪਰ ਆਪਣੇ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਮਨਮਾਨੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜਰਾ ਵੀ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਦੁਖਰਾਮ: ਕਿਉਂ ਭਰਾ? ਪਿੰਡ ਦਾ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਕੀ ਬੁਰਾ ਸੀ?

ਭਰਾ: ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ। **ਮਾਰਕਸ** ਨੇ ਵੀ ਉਹੀ ਕਿਹਾ। ਜੇ ਕਨੈਲਾ ਦੀ ਕੋਈ ਜਮੀਨ ਦਾ ਹੱਕ ਖੋਹਣ ਲੱਗੇ, ਤਾਂ ਕਨੈਲਾ ਵਾਲੇ ਕਿੰਨੇਂ ਮਨ ਨਾਲ ਲੜਨਗੇ?

ਦੁਖਰਾਮ: ਭਰਾ! ਪਿੰਡ ਦਾ ਬੱਚਾ ਬੱਚਾ ਡਾਂਗ ਲੈ ਕੇ ਭੱਜਿਆ ਆਊ। ਭਲਾ ਕੋਈ ਘਰ ਬੈਠਾ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਐ ? ਨਾ ਜਾਣੇ ਕਿੰਨੀ ਬਾਰ ਕਨੈਲਾ, ਨਰੇਹਤਾ ਨਾਲ ਲੜਿਐ, ਉਸ ਦੇ ਉਮਰ ਭਰ ਲਈ ਦੰਦ ਖੱਟੇ ਕੀਤੇ, ਪਰ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਨੀਂ ਦਿੱਤੇ।

ਭਰਾ: ਮਾਰਕਸ ਇਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਐ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇੰਨਾਂ ਵੱਖਰਾਪਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਐ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਦੇਸ਼ ਤਾਂ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ, ਯਾਦ ਰਹਿੰਦਾ ਸਿਰਫ ਆਪਣਾ ਪਿੰਡ ਤੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਭਲੇ ਹੀ ਹੋ ਜਾਏ, ਪਰ ਦੇਸ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਨੇਂ ਹੀ ਮਨ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਾਸੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ, ਜਿੰਨੇ ਮਨ ਨਾਲ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦਾ ਵਾਸੀ ਸਮਝਦੇ ਐ। ਇਸ ਲਈ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਿਰਫ਼ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਰਹਿ ਗਈ। ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ੁਲਮ ਤੇ ਮਨਮਾਨੀਆਂ ਲੱਖਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਜਨਤਾ ਦੇ ਰੋਕਣ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਈ। ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੇ ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੇ ਅਸੂਲਾਂ ਤੇ ਕਠੋਰਤਾ ਨਾਲ ਚਿਪਕੇ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤਾ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਸੋ-ਖੇਡੋ ਤੋਂ ਇੱਕ ਕਦਮ ਵੀ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਣ ਦਿੱਤਾ ਜਦੋਂਕਿ ਦੂਜੇ ਮੁਲਕ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਜ਼ੁਲਮੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਗਰਦਨ ਕੁਹਾੜੇ ਨਾਲ ਵੱਢ ਰਹੇ ਸੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਾਰੇ ਜੁਲਮ, ਸਾਰੇ ਅਨਿਆ ਸਹਿਣ ਕਰਦੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ - 'ਕੋਓ ਨਰਪ ਹੋਏ ਹਮੈਂ ਦਾ ਹਾਮੀ' ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਸੀ ਕਿ, ਸਾਡੇ ਹੱਥ ਪੈਰ ਬੰਨੇ ਹੋਏ ਐ, ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਸਾਡੇ ਇਸ ਪਿੰਡ-ਪਿੰਡ ਦੇ ਵੱਖਰੇਪਨ, ਜਾਤੀ-ਜਾਤੀ ਦੇ ਵੱਖਰੇਵੇਂ ਧਰਮ-ਧਰਮ ਦੇ ਵੱਖਰੇਵੇਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਕਮਜੋਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਅਸੀਂ ਹਿਲਜੁਲ ਨਹੀਂ ਸਕੇ। ਅਸੀਂ ਸਮਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਅਸੀਂ ਅਚਲ ਮੁਦਰਾ ਬਣੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ, ਪਰ ਜੇ ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਨਾ ਛੇੜਦਾ ਤਾਂ ਨਾ? ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਰਾਜ ਕੀਤਾ, ਉਸਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਯੂਨਾਨੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਰਾਜ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਢਾਂਚਿਆਂ, ਪਿੰਡ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਗਠਨਾਂ ਤੇ ਜਾਤੀਵਾਦ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਤੋੜ ਸਕਿਆ। ਪਰ ਉਹ ਕੰਮ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੁਰਦੇ ਨੂੰ ਖੂਬ ਝੰਜੋੜਿਆ। ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਮੁਰਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਚਲੇ ਆਏ ਸਾਡੇ ਚਰਖਿਆਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ, ਪੁਰਾਣੀ ਖੱਡੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁੱਝ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ? ਆਪਣੇ ਇੱਥੇ ਮਿਲ ਦੇ ਬਣੇ ਸਸਤੇ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਭੇਜ ਕੇ। ਮਾਰਕਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ - 'ਅੰਗਰੇਜਾਂ ਨੇ ਕਪਾਹ ਦੀ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਵਿੱਚ ਕਪੜੇ ਦੇ ਢੇਰ ਲਾ ਦਿੱਤੇ। 1818 ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਜਿੰਨਾਂ ਕੱਪੜਾ ਭੇਜਿਆ ਸੀ, ਉਸਤੋਂ 53 ਗੁਣਾ ਕਪੜਾ 18 ਸਾਲ ਬਾਅਦ 1836 ਵਿੱਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਭੇਜਿਆ। 1837 ਵਿੱਚ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਦਸ ਲੱਖ ਗਜ ਵਿਲਾਇਤੀ ਮਲਮਲ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਆਈ ਸੀ, ਪਰ ਦਸ ਹੀ ਸਾਲ ਬਾਅਦ 1847 ਵਿੱਚ 6 ਕਰੋੜ 40 ਲੱਖ ਗਜ ਤੋਂ ਉਪਰ ਮਲਮਲ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਆਈ। ਪਰ ਇਸੇ ਵਿਚਕਾਰ ਢਾਕਾ ਸ਼ਹਿਰ ਉਜੜ ਗਿਆ। ਉਹ ਡੇਢ ਲੱਖ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿਰਫ਼ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਬਸਤੀ ਰਹਿ ਗਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਕਾਰੀਗਰੀ ਲਈ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿੱਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਗਏ।'

ਦੁਖਰਾਮ: ਜੋਂਕਾਂ ਨੇ ਬੜਾ ਜ਼ੁਲਮ ਕੀਤਾ ਭਰਾ?

ਭਰਾ: ਬਾਬੇ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ - 'ਇਹ ਸਭ ਦੇਖ ਕੇ ਆਦਮੀ ਦਾ ਕ

ਐ, ਕਿ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਸੰਗਠਨ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਸੀ, ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ (ਦੁੱਧ-ਮੂੰਹੇਂ ਬੱਚੇ ਵਾਂਗ) ਬਹੁਤ ਹੀ ਭੋਲਾ-ਭਾਲਾ ਸੀ। ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਪੂਰਬੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ (ਜੋਂਕਾਂ ਨੂੰ) ਮਨਮਾਨੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮਦਦ ਇਸੇ ਭੋਲੇਪਨ ਨੇ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਨੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਕੋਠਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਗੱਪਾਂ ਤੇ ਝੂਠੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਨੂੰ ਚੁੱਪਚਾਪ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣੇ ਰਿਵਾਜਾਂ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾਇਆ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੁਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਕਿ ਇਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੇ ਜਮੀਨ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਜਦੋਂ ਸਾਰੀ ਮਮਤਾ ਵੰਡੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਵਾਲੀ ਵਾਰਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸੇ ਛੋਟੀ ਮਮਤਾ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਜ਼ੁਲਮ ਸਹਿਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਭਿਆਨਕ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ (ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲੱਖਾਂ ਜਵਾਨ, ਬੁੱਢੇ, ਨਰ-ਨਾਰੀ ਗਾਜਰ ਮੂਲੀ ਵਾਂਗ ਕੱਟ ਦਿੱਤੇ ਗਏ) ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੁਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਕਿ ਇਹ ਅਪਮਾਨ ਭਰਿਆ ਜੀਵਨ, ਮੁਰਦੇ ਕੀੜੇ-ਮਕੌੜਿਆਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਹੀ ਬਿਲਕੁੱਲ, ਜੜ ਜੀਵਨ ਹੀ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਜੰਗਲੀਆਂ, ਅਤਿਆਚਾਰੀਆਂ, ਸਤਿਆਨਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਇਉਂ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਹੋਈ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਇਹ (ਪਿੰਡ-ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ) ਵੱਖਰੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ ਵੀ ਸੈਂਕੜੇ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੀਆਂ ਸੀ, ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਰੋਗ ਵਿੱਚ ਫਸੀਆਂ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਕੰਮ ਐ ਉੱਪਰ ਉਠ ਕੇ ਜੋ ਵੀ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਅੜਿੱਕਾ ਆਏ ਉਸਨੂੰ ਪੁੱਟ ਸੁੱਟਣਾ, ਉਥੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਬਨਣਾ ਪਿਆ। ਉਸੇ ਕਾਰਨ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜ ਜੋ ਇੱਥੇ ਵਹਿੰਦੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਧਾਰਾ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਰਾਬਰ ਵਧਦਾ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਉਥੇ ਉਹ ਅਚਲ ਬਣ ਕੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੇ ਹੱਥ ਦੀ ਕਠਪੁਤਲੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਮਨੁੱਖ ਅੰਨ੍ਹੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦਾ ਦਾਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦਾ ਸਿਰਕੱਢ ਬਨਣਾ ਸੀ, ਉਹ ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਬੇਬਸ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਬਾਨਰ ਤੇ ਕਪਿਲਾ ਗਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗੋਡੇ ਟੇਕਣ ਲੱਗਾ।'

ਦਿਲ ਬੇਚੈਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਐ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਜੋ ਅਨਗਿਣਤ ਪੰਚਾਇਤੀ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਿਤਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸਦੇ ਸਾਰੇ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੂੰ ਜੋਂਕਾਂ ਨੇ ਤਿਤਰ-ਬਿਤਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੁੱਖਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਝੋਕ ਦਿੱਤਾ। ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤੋਂ ਚੱਲੇ ਆਏ ਰੁਜਗਾਰ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਰਾਹ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਇਹ ਠੀਕ ਐ, ਕਿ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਸੰਗਠਨ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਸੀ, ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ (ਦੁੱਧ-ਮੂੰਹੇਂ ਬੱਚੇ ਵਾਂਗ) ਬਹੁਤ ਹੀ ਭੋਲਾ-ਭਾਲਾ ਸੀ। ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਪੂਰਬੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ (ਜੋਂਕਾਂ ਨੂੰ) ਮਨਮਾਨੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮਦਦ ਇਸੇ ਭੋਲੇਪਨ ਨੇ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਨੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਕੋਠਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਗੱਪਾਂ ਤੇ ਝੂਠੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਨੂੰ ਚੁੱਪਚਾਪ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣੇ ਰਿਵਾਜਾਂ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾਇਆ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੁਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਕਿ ਇਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੇ ਜਮੀਨ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਜਦੋਂ ਸਾਰੀ ਮਮਤਾ ਵੰਡੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਵਾਲੀ ਵਾਰਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸੇ ਛੋਟੀ ਮਮਤਾ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਜ਼ੁਲਮ ਸਹਿਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਭਿਆਨਕ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ (ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲੱਖਾਂ ਜਵਾਨ, ਬੁੱਢੇ, ਨਰ-ਨਾਰੀ ਗਾਜਰ ਮੂਲੀ ਵਾਂਗ ਕੱਟ ਦਿੱਤੇ ਗਏ) ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੁਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਕਿ ਇਹ ਅਪਮਾਨ ਭਰਿਆ ਜੀਵਨ, ਮੁਰਦੇ ਕੀੜੇ-ਮਕੌੜਿਆਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਹੀ ਬਿਲਕੁੱਲ, ਜੜ ਜੀਵਨ ਹੀ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਜੰਗਲੀਆਂ, ਅਤਿਆਚਾਰੀਆਂ, ਸਤਿਆਨਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਇਉਂ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਹੋਈ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਇਹ (ਪਿੰਡ-ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ) ਵੱਖਰੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ ਵੀ ਸੈਂਕੜੇ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੀਆਂ ਸੀ, ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਰੋਗ ਵਿੱਚ ਫਸੀਆਂ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਕੰਮ ਐ ਉੱਪਰ ਉਠ ਕੇ ਜੋ ਵੀ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਅੜਿੱਕਾ ਆਏ ਉਸਨੂੰ ਪੁੱਟ ਸੁੱਟਣਾ, ਉਥੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਬਨਣਾ ਪਿਆ। ਉਸੇ ਕਾਰਨ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜ ਜੋ ਇੱਥੇ ਵਹਿੰਦੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਧਾਰਾ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਰਾਬਰ ਵਧਦਾ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਉਥੇ ਉਹ ਅਚਲ ਬਣ ਕੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੇ ਹੱਥ ਦੀ ਕਠਪੁਤਲੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਮਨੁੱਖ ਅੰਨ੍ਹੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦਾ ਦਾਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦਾ ਸਿਰਕੱਢ ਬਨਣਾ ਸੀ, ਉਹ ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਬੇਬਸ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਬਾਨਰ ਤੇ ਕਪਿਲਾ ਗਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗੋਡੇ ਟੇਕਣ ਲੱਗਾ।'

ਸੰਤੋਖੀ: ਕਿਉਂ ਭਰਾ! ਮਾਰਕਸ ਨੂੰ ਬਾਨਰ ਪੂਜਾ ਤੇ ਗੋਮੂਤ ਪੀਣ ਦੀ ਗੱਲ ਪਤਾ ਸੀ।

ਦੁਖਰਾਮ: ਖੂਬ ਪਤਾ ਸੀ ਸੰਤੋਖੀ ਭਰਾ! ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਸਾਡੇ ਮੂੰਹ ਤੇ

ਖੂਬ ਚਪੇੜ ਮਾਰੀ। ਪਰ ਇਹ ਚਪੇੜ ਅਜਿਹੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦੀ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਦਿਲ ਅੰਦਰੇ ਅੰਦਰ ਰੋ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।

ਭਰਾ: ਮਾਰਕਸ ਨੇ ਹੋਰ ਕਿਹਾ, 'ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ 'ਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਜੋ ਸਮਾਜ 'ਚ ਉਲਟ-ਪੁਲਟ ਕਰ ਰਹੇ ਐ। ਉਸਦੇ ਪਿੱਛੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਈ ਨੀਚ ਸਵਾਰਥ ਛਿਪਿਆ ਹੋਇਆ ਐ। ਪਰ ਆਪਾਂ ਪੁੱਛਾਂਗੇ, ਕਿ ਕੀ ਏਸ਼ੀਆ-ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਉਲਟਾ ਪੁਲਟਾ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਆਪਣੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਥਾਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀ ਐ? ਜੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀ ਤਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਚਾਹੇ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਭੀ ਕੁਕਰਮ ਕੀਤਾ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਣਜਾਣੇ ਹੀ ਇਸ ਹਿਤਕਾਰੀ ਉਲਟ-ਪੁਲਟ ਨੂੰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ, ਫੇਰ ਚਾਹੇ (ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ) ਟੁਟ-ਟੁਟ ਕੇ ਡਿੱਗਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਸਾਡੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੀਂ ਹੀ ਅੱਗ ਕਿਉਂ ਨਾ ਲੱਗੇ, ਪਰ ਉਸਨੇ ਉਲਟ ਪੁਲਟ ਕਰਕੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਨਵਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਬਨਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਐ।'

ਦੁਖਰਾਮ: ਗੱਲ ਤਾਂ ਠੀਕ ਐ ਭਰਾ! ਮਾਰਕਸ ਨੇ ਸੱਚੀ-ਸੱਚੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤੀ, ਚਾਹੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਗਲ ਵਿੱਚ ਉਤਰੇ ਜਾਂ ਨਾ।

ਭਰਾ: ਮਾਰਕਸ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਚਲੇ ਆਏ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਲੱਖਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੇ ਹੋਏ ਦੇਖ ਕੇ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ, ਪਿੰਡ ਸੰਗਠਨ ਤੇ ਉਲਟ-ਪੁਲਟ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਜਰੂਰੀ ਦੱਸਿਆ। ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ-ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਤੇ ਜੋ ਏਕਤਾ ਜਬਰਦਸਤੀ ਲੱਦੀ, ਉਸਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਤਾਰ ਵਾਂਗ ਹੋਰ ਵੀ ਮਜਬੂਤ ਤੇ ਬਹੁਤ ਦਿਨ ਤਕ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅੰਗਰੇਜ ਸਰਜੰਟ ਜੋ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸੈਨਾ ਨੂੰ ਪਰੇਡ ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਰਿਹੈ, ਉਸਦਾ ਸੰਗਠਨ ਕਰ ਰਿਹਾ, ਉਹੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸੈਨਾ ਵਿਦੇਸੀਆਂ ਦੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਚਾਏਗੀ, ਬਲਕਿ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿਵਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰੇਗੀ। ਅਖਬਾਰ ਤੇ ਛਾਪਾਖਾਨਾ ਨਵਾਂ-ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਬੜੇ ਹੀ ਜਬਰਦਸਤ ਹਥਿਆਰ ਨੇ ਜੋ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ, ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪੱਛਮੀ ਵਿੱਦਿਆ ਸਿੱਖ ਰਹੇ ਨੇ, ਉਹ ਰਾਜ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਕੰਮ ਤੇ ਪੱਛਮ ਦੀ ਸਾਇੰਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਹੋ ਰਹੇ ਨੇ, ਇਹ ਵੀ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਐ। ਭਾਫ ਦੇ ਇੰਜਣ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਤੋਂ ਯੂਰਪ ਜਾਣ-ਆਉਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਐ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ-ਮੁੱਖ ਬੰਦਰਗਾਹਾਂ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀਆਂ ਬੰਦਰਗਾਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਈਆਂ, ਜਿਸਦੇ ਕਾਰਨ ਹੁਣ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਤੇ ਉਹ ਜੜ੍ਹ ਨੂੰ ਅਸਲ ਤੋਂ ਉਖਾੜ ਸੁੱਟੇਗਾ। ਉਹ ਦਿਨ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਭਾਫ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ ਰੇਲ, ਜਹਾਜ ਮਿਲ ਕੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਨੂੰ ਅੱਠ ਦਿਨ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਲੈ ਆਉਣਗੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵੀ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ ਬਣ ਜਾਏਗਾ। ਵਿਲਾਇਤ ਦੀ ਰਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਜਮਾਤ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕੁੱਝ ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਅਣਜਾਣੇ ਤੇ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਸਵਾਰਥ ਲਈ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੂੰ ਲੁੱਟਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ ਤੇ ਪੂੰਜੀਪਤੀ ਗਲਾਕਟੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ।... ਹੁਣ ਮਿਲਸ਼ਾਹ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰੇਲਾਂ ਦਾ ਜਾਲ ਵਿਛਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਐ ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਕੇ ਰਹਿਣਗੇ...। ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਪੂੰਜੀਪਤੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਰੇਲ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਵਿਛਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਐ ਕਿ ਬਹੁਤ ਥੋੜੇ ਖਰਚ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਕਪਾਹ ਤੇ ਦੂਜੇ ਚੰਗੇ ਮਾਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲੈ ਜਾਣ, ਅੰਗਰੇਜ ਅਜਿਹੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਲ-ਮਸ਼ੀਨ ਨੂੰ ਲੈ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਕੋਇਲਾ ਤੇ ਲੋਹਾ ਹੋਵੇ। ਫੇਰ ਕੋਇਲੇ-ਲੋਹੇ ਦੇ ਧੰਦੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਕੌਣ ਰੋਕ ਸਕਦਾ?... ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਨੇ ਜੋ ਕਲ-ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਪੂੰਜੀ ਵੀ ਜਮਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਨੇ, ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡਾ ਦਿਮਾਗ ਵੀ ਐ; ਇਹ ਇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਹਿਸਾਬ ਜਿਹੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਹੁੰਦੇ ਐ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਬੜੀ ਤੇਜ ਐ।'

ਪੱਛਮ ਦੀ ਸਾਇੰਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਹੋ ਰਹੇ ਨੇ, ਇਹ ਵੀ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਐ। ਭਾਫ ਦੇ ਇੰਜਣ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਤੋਂ ਯੂਰਪ ਜਾਣ-ਆਉਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਐ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ-ਮੁੱਖ ਬੰਦਰਗਾਹਾਂ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀਆਂ ਬੰਦਰਗਾਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਈਆਂ, ਜਿਸਦੇ ਕਾਰਨ ਹੁਣ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਤੇ ਉਹ ਜੜ੍ਹ ਨੂੰ ਅਸਲ ਤੋਂ ਉਖਾੜ ਸੁੱਟੇਗਾ। ਉਹ ਦਿਨ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਭਾਫ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ ਰੇਲ, ਜਹਾਜ ਮਿਲ ਕੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਨੂੰ ਅੱਠ ਦਿਨ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਲੈ ਆਉਣਗੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵੀ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ ਬਣ ਜਾਏਗਾ। ਵਿਲਾਇਤ ਦੀ ਰਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਜਮਾਤ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕੁੱਝ ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਅਣਜਾਣੇ ਤੇ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਸਵਾਰਥ ਲਈ

ਕੀਤਾ। ਉਸਨੂੰ ਲੁੱਟਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ ਤੇ ਪੂੰਜੀਪਤੀ ਗਲਾਕਟੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ।... ਹੁਣ ਮਿੱਲਸ਼ਾਹ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰੇਲਾਂ ਦਾ ਜਾਲ ਵਿਛਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਐ ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਕੇ ਰਹਿਣਗੇ...। ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਪੂੰਜੀਪਤੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਰੇਲ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਵਿਛਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਐ ਕਿ ਬਹੁਤ ਥੋੜੇ ਖਰਚ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਕਪਾਹ ਤੇ ਦੂਜੇ ਚੰਗੇ ਮਾਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲੈ ਜਾਣ, ਅੰਗਰੇਜ ਅਜਿਹੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਲ-ਮਸ਼ੀਨ ਨੂੰ ਲੈ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਕੋਇਲਾ ਤੇ ਲੋਹਾ ਹੋਵੇ। ਫੇਰ ਕੋਇਲੇ-ਲੋਹੇ ਦੇ ਧੰਦੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਕੌਣ ਰੋਕ ਸਕਦਾ?... ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਨੇ ਜੋ ਕਲ-ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਪੂੰਜੀ ਵੀ ਜਮਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਨੇ, ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡਾ ਦਿਮਾਗ ਵੀ ਐ; ਇਹ ਇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਹਿਸਾਬ ਜਿਹੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਹੁੰਦੇ ਐ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਬੜੀ ਤੇਜ ਐ।'

ਦੁਖਰਾਮ: ਮਾਰਕਸ ਨੇ ਦੇਖ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅੱਖ ਜਰੂਰ ਖੁੱਲੇਗੀ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਵਿਦਿਆ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਭਲਾਈ, ਆਪਣੀ ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਵਰਤਣਗੇ।

ਭਰਾ: ਬਾਬੇ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਸੋਚ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਅਜਾਦ ਕਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਵਿੱਚ ਵਿਲਾਇਤੀ ਮਜਦੂਰ ਵੀ ਸਹਾਇਤਾ ਜਰੂਰ ਕਰਨਗੇ।

ਦੁਖਰਾਮ: ਕੀ ਵਿਲਾਇਤ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਾਰਕਸ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਐ।

ਭਰਾ: ਮਾਰਕਸ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀਆਂ ਦੁਖ ਭਰਾ। ਵਿਲਾਇਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲੱਖ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਖਾਸ ਲੋਕ ਨੇ। ਉਥੋਂ ਦੀਆਂ ਜੋਂਕਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਹੁਤ ਘਬਰਾਈਆਂ ਕਿ ਲੜਾਈ ਖਤਮ ਹੁੰਦੇ ਕਿਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵੀ ਤਖਤਾ ਨਾ ਉਲਟ ਜਾਏ। ਮਾਰਕਸ ਨੇ 91 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ - ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਖ਼ੁਦ ਵਿਲਾਇਤ 'ਚ ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਮਜਦੂਰ ਆਪਣੇ ਜੋਂਕ ਰਾਜ ਨੂੰ ਹਟਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਨਾ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲੈਣ ਜਾਂ ਖ਼ੁਦ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਹੀ ਇੰਨੇਂ ਮਜਬੂਤ ਨਾ ਹੋ ਜਾਣ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜਾਂ ਦੇ ਜੂਲੇ ਨੂੰ ਉਤਾਰ ਸੁੱਟਣ (ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਲਈ ਉਹ ਸੁੰਦਰ ਦਿਨ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੇ)। ਚਾਹੇ ਕੁੱਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਥੋੜੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਜਿਆਦਾ, ਦੂਜੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਦਿਨ ਜਰੂਰ ਆਉਗਾ, ਜਦੋਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਮਨੋਹਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਵਾਂ ਜਨਮ ਹੋਏਗਾ। ਉਹ ਦੇਸ਼ ਜਿਸਦੇ ਨਰਮ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲੇ ਨਿਵਾਸੀਆਂ 'ਚ ਅੱਜ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ 'ਚ ਵੀ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਅਭਿਮਾਨ ਐ। ਆਲਸੀ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਤੇ ਵੀ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਹਾਦਰੀ ਨਾਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਸਾਡੇ ਕਥਨਾਂ ਦਾ, ਸਾਡੇ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਮੂਲ ਸਰੋਤ ਰਿਹਾ, ਜਿਸਦੇ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਬਹਾਦਰੀ ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਣੇ ਜਰਮਨਾਂ ਜਿਹੇ ਨੇ, ਜਿਸਦੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਗਿਆਨ 'ਚ ਪੁਰਾਣੇ ਯੂਨਾਨੀਆਂ ਜਿਹੇ ਐਂ, ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਜਰੂਰ ਇਨਕਲਾਬ ਹੋ ਕੇ ਰਹੇਗਾ।'

ਸੰਤੋਖੀ: ਮਾਰਕਸ ਕੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ 'ਚ ਆਏ ਸੀ ਭਰਾ?

ਭਰਾ: ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨਹੀਂ ਆਏ ਸੀ ਪਰ ਸੈਂਕੜੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਬਾਰੇ ਲਿਖ-ਲਿਖ ਕੇ ਢੇਰ ਲਾਏ ਸੀ, ਉਸ ਸਾਰੇ ਨੂੰ ਮਾਰਕਸ ਨੇ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਤੋਂ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਆਦਮੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ, ਉਸਤੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਪਤਾ ਲੱਗੀ। ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਰੋਗ ਤੇ ਦਵਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਰੋਗ ਹੈ ਇਹੀ ਜੋਂਕਾਂ, ਜਿਸ 'ਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਐ-ਇਹ ਪੂੰਜੀਪਤੀ, ਮਿਲ ਮਾਲਿਕ, ਕਾਰਖਾਨੇ ਵਾਲੇ ਜੋ 75 ਪੈਸੇ ਦੇ 20 ਰੁਪਏ ਬਣਾਉਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਵਿਲਾਇਤ ਦੇ ਮਜਦੂਰਾਂ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਜੋਂਕਾਂ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਪੱਕਾ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ ਪੇਟ ਕੱਟਿਆ ਜਾਵੇ, ਬੇਕਸੂਰ ਆਦਮੀ ਕੱਢੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਭਲਾ ਉਹ ਚੁੱਪ ਕਿਵੇਂ ਰਹਿਣ? (ਚਲਦਾ)

ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ: ਰਵਿੰਦਰ ਰਾਹੀ ਜੈਤੋ

ਸ਼ੋਕ ਮਤਾ

ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪੰਜਾਬ (ਰਜਿ.), ਇਕਾਈ ਰੋਪੜ ਦੇ ਆਗੂ ਮਾਸਟਰ ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੁਮਾਰ, ਸਰੀਰ ਪ੍ਰਦਾਨੀ ਸੂਬੇਦਾਰ ਸਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਇਕਾਈ ਧਾਰੀਵਾਲ ਭੋਜਾ (ਜ਼ੋਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ ਸਰਗਰਮ ਮੈਂਬਰ ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ ਧਾਰੀਵਾਲ ਭੋਜਾ ਦੀ ਮਾਤਾ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਕਰਨ ਰਾਜ ਸਿੰਘ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਇਕਾਈ ਆਗੂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚਵਿੰਡਾ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਮਲਕੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਬੇਵਕਤ ਮੌਤ 'ਤੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਪਟਨਾ ਵਿਖੇ ਅਰਜਕ ਸੰਘ ਦੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਨਫਰੰਸ

ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸ਼ਨਾਲਿਸ਼ਟ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਮੈਂਬਰ ਜਥੇਬੰਦੀ ਅਰਜਕ ਸੰਘ ਦੀ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਨਫਰੰਸ 9 ਅਤੇ 10 ਮਈ ਨੂੰ ਗੇਟ ਪਬਲਿਕ ਲਾਇਬਰੇਰੀ, ਪਟਨਾ ਵਿਖੇ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਬਲਵਿੰਦਰ ਬਰਨਾਲਾ ਕੌਮੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਫੀਰਾ ਅਤੇ ਮੁਖੀ ਕੌਮੀ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਿਭਾਗ, ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਬਤੌਰ ਮਹਿਮਾਨ ਸਪੀਕਰ ਵਜੋਂ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ। 400 ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਡੈਲੀਗੇਟ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਟੇਟਾਂ ਤੋਂ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ। ਸ਼ੈਸਨ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਉਦਘਾਟਨੀ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਐਸ.ਆਰ. ਸਿੰਘ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਰਜਕ ਸੰਘ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨੀ ਭਾਸ਼ਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਰਜਕ ਸੰਘ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਮਨੋਜ ਕੁਮਾਰ ਝਾਰਖੰਡ ਸਕੱਤਰ ਫੀਰਾ ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜਾਰੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਹਨਾਂ ਦਲਿਤ ਕਬਾਇਲੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦਾ ਭਾਰੀ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਅੱਜ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਯੁਗ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨਹੀਂ। ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਜਾਹਰ ਕਰਦਿਆਂ ਬਹੁਤੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਜਾਤੀ ਪ੍ਰਥਾ ਅਤੇ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਖਿਲਾਫ਼ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਤੀਵਾਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਮਜਬੂਤ ਪਲੇਟਫਾਰਮ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਲੜਨ ਦੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਰਜਕ ਸੰਘ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਚੁਣੇ ਗਏ ਡੈਲੀਗੇਟਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੇ 18 ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸ੍ਰੀ ਐਸ.ਆਰ. ਸਿੰਘ ਮੁੜ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣੇ ਗਏ, ਮਨੋਜ ਕੁਮਾਰ ਝਾਰਖੰਡ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਸਿਵਨੰਦਨ ਪ੍ਰਸਾਦ ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਨੰਦਨ ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਬਿਹਾਰ ਖਜਾਨਚੀ, ਚੰਦਨਭਾਨ ਪਟੇਲ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਸੀਆ ਰਾਮ ਬਿਹਾਰ ਸਕੱਤਰ ਚੁਣ ਲਏ ਗਏ। ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਵਰਤਮਾਨ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਪਿਛੜੇ, ਦੱਬੇ ਕੁਚਲੇ, ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ, ਆਦਿਵਾਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ੋਸਿਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਆ ਦੇ ਮਿਆਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਪਰ ਮਹਿਮਾਨ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖੇ ਗਏ। ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਫੀਰਾ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦਿਆਂ ਬਲਵਿੰਦਰ ਬਰਨਾਲਾ ਨੇ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਰਜਕ ਸੰਘ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਾਤੀ ਪ੍ਰਥਾ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਕਲੰਕ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਫਰੰਟ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਫਰੰਟ 'ਤੇ ਵੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਿਦਿਅਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਭਾਰੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਲੇਬਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿਥ ਨੂੰ ਪੁਰਾਤਨ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਪੁਠ ਚਾੜ੍ਹਕੇ ਘਸੋੜਨ ਦੀ ਹਰਗਿਜ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਬਰਨਾਲਾ ਨੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸਲੇਬਸਾਂ ਨੂੰ ਮਿਆਰੀ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਆਧਾਰ ਵਾਲੇ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮਹੱਤਵ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਹੀ ਗ਼ਰੀਬ ਅਤੇ ਪਛੜੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਚੇਤਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਗਏ ਫੀਰਾ ਦੇ ਕੌਮੀ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਹਰਚੰਦ ਭਿੰਡਰ ਨੇ ਵੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਭਾਰਤੀ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਸ਼ੱਕੀ ਰੋਲ 'ਤੇ ਕਿੰਤੂ ਕੀਤੀ। ਸੋਸਲ ਮੀਡੀਆ ਬਾਰੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਤਰਾਰ ਮੀਡੀਆ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਸਾਨੂੰ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਅਚਾਰੀਆ ਰਾਮਲਾਲ, ਉਪ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਬਿਹਾਰ ਸਰਕਾਰ ਜੀਵਨੇਸ਼ਵਰ ਰਜਕ, ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਬਿਹਾਰ ਸਰਕਾਰ ਮੁੰਦਰਾ ਸਿੰਘ ਯਾਦਵ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਕੀਲ ਮਾਲਾ ਦਾਸ ਅੰਬੇਦਕਰ ਮਿਸ਼ਨ, ਸ੍ਰੀ ਰਘੂਨਾਥ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਰਜਕ ਸੰਘ, ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਬਾਬੂ ਸੰਪਾਦਕ 'ਅਰਜਕ' ਸਪਤਾਹਿਕ, ਪ੍ਰੋ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸਿੰਘ, ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਕੁੰਵਰ ਸਿੰਘ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਦਿਆਲਿਆ ਆਦਿ ਨੇ ਇਸ ਬਹਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ।

- ਹਰਚੰਦ ਭਿੰਡਰ

ਇੰਟਰਨੈਟ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਸੋਸ਼ਲ ਸਾਈਟਸ ਜਿਵੇਂ ਫੇਸਬੁੱਕ, ਟਵੀਟਰ ਆਦਿ 'ਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਨਾਂ ਨਾਲ ਕਈ ਗਰੁੱਪ/ਪੇਜਜ਼ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਰਜਿ.) ਵੱਲੋਂ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਈਟਸ 'ਤੇ ਪਾਈ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਲਈ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ। ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀ ਇੰਟਰਨੈਟ 'ਤੇ ਇੱਕ ਹੀ ਅਧਿਕਾਰਤ ਵੈਬਸਾਈਟ ਹੈ - **www.tarksheel.org**

ਸਿਵਿਆਂ ਦਾ ਭੂਤ

ਭੂਤ ! ਭੂਤ ! ਹਾਇ ਭੂਤ ! ਕਰਦਾ ਕਰਦਾ ਉਹ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਮੰਜੇ ਵਿੱਚ ਪੈ ਕੇ ਮਰ ਗਿਆ । ਗੱਲ ਅੱਜ ਤੋਂ ਚਾਲੀ-ਪੰਜਾਹ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਹੈ । ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਅੱਧੀ ਛੁੱਟੀ ਵੇਲੇ ਰੋਟੀ ਖਾਂਦਿਆਂ ਮੇਰੇ ਸਾਥੀ ਗੁਰਬੰਸ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਦੱਸੀ । ਉਸ ਨੇ ਗੱਲ ਅੱਗੇ ਤੋਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਿਛਲੇ ਪਿੰਡ ਤੀਹ ਕੁ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਬੰਦਾ ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ ਆਪਣਾ ਬਲਦ ਗੱਡਾ ਜੋੜ ਕੇ ਖੇਤ ਬਰਸੀਮ ਬਗੈਰਾ ਲੈਣ ਗਿਆ । ਕਣਕ ਦੀ ਵਾਢੀ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਸੀ । ਪਸ਼ੂਆਂ ਲਈ ਨੀਰਾ-ਚਾਰਾ ਲਿਆ ਕੇ ਬੰਦਾ ਬੇ ਫਿਕਰ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਕਣਕ ਵੱਢ ਸਕਦਾ ਸੀ । ਇਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਾ ਆਮ ਰਵੀਰਾ ਸੀ । ਹੋਇਆ ਕੀ? ਪਿੰਡ ਦੀ ਕੋਈ ਮਾਈ ਜੋ ਬਿਮਾਰ ਸੀ ਤੇ ਬਹੁਤਾ ਤੁਰ ਫਿਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦੀ । ਸਵੇਰੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਗੜਬੀ ਲੈ ਕੇ ਪਿੰਡੋਂ ਬਾਹਰ ਖੇਤਾਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ । ਉਹ ਉਸ ਮੂੰਹ ਹਨੇਰ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਗੱਡੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਬੈਠ ਗਈ । ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ । ਜਦੋਂ ਸਿਵੇ ਲੰਘ ਕੇ ਉਹ ਅਛੋਪਲੇ ਜਿਹੇ ਗੱਡੇ 'ਚੋਂ ਉੱਤਰੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗੱਡੇ ਦੇ ਜੂਲੇ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਪਿੱਛੇ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ । ਉਹ ਡਰ ਗਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਭੂਤ ਮੇਰੇ ਗੱਡੇ ਤੋਂ ਸਿਵਿਆਂ ਵੱਲ ਉੱਤਰੀ ਹੈ । ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਕਿਵੇਂ ਉਹ ਖੇਤ ਤਾਂ ਅੱਪੜ ਗਿਆ । ਉਥੇ ਬਰਸੀਮ ਦੇ ਵਾਢੇ ਵਾਲੇ ਕਿਆਰੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹਰਾ ਵੱਢਦਾ ਡਿੱਗ ਗਿਆ । ਕਾਫੀ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਤੱਕ ਜਦ ਉਹ ਘਰ ਨਾ ਮੁੜਿਆ ਤਾਂ ਘਰ ਦਿਆਂ ਨੂੰ ਫਿਕਰ ਹੋਇਆ । ਜਦੋਂ ਖੇਤ ਅੱਪੜੇ ਤਾਂ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਬੁਖਾਰ ਨਾਲ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਸੀ ਤੇ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ 'ਭੂਤ-ਭੂਤ' ਕਹਿ ਕੇ ਬੁੜਬੁੜਾਉਂਦਾ ਸੀ । ਮਾਪੇ ਘਰ ਲੈ ਆਏ । ਇਧਰੋਂ-ਉਧਰੋਂ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਇਆ ਪਰ ਕੋਈ ਆਰਾਮ ਨਾ ਆਇਆ । ਗੱਲ ਆਈ ਗਈ ਹੋ ਗਈ । ਹੁਣ ਕਈ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਦੋ ਮਾਸਿਕ 'ਤਰਕਸ਼ੀਲ' ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਕਈ ਵਾਰ ਸੱਤਵੀਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਸੁਣੀ ਗੱਲ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਰਹੀ । ਜਦੋਂ "'ਤੇ ਫਿਰ ਅੱਗ ਲੱਗਣੋਂ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ" ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੋਰ ਵੀ ਸਾਫ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਜੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੋਈ ਸਮਝਦਾਰ ਬੰਦਾ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚੋਂ ਭੂਤ ਦਾ ਕਾਲਪਨਿਕ ਡਰ ਕੱਢ ਦਿੰਦਾ ਤਾਂ ਸਾਇਦ ਉਹ ਬਚ ਜਾਂਦਾ । ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਤੁਰੀ ਸੀ ਕਿ ਫਲਾਣਿਆਂ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਭੂਤ ਚੰਬੜ ਗਈ ਅਤੇ ਮੰਜੇ 'ਚ ਪਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਮਾਈ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਗੱਡੇ ਵਿੱਚ ਬੈਠੀ ਸੀ ਨੇ ਵੀ ਜਾ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੁੱਤ ਮੈਂ ਬਿਮਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਫਲਾਣੇ ਦਿਨ ਸਿਵੇ ਲੰਘ ਕੇ ਤੇਰੇ ਗੱਡੇ ਤੋਂ ਉੱਤਰੀ ਸੀ । ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚੋਂ ਉਹ ਕਲਪਿਤ ਡਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਨਿਕਲਿਆ । ਹੁਣ ਡਾਕਟਰੀ ਵਿਗਿਆਨ ਤੇ ਹੋਰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਚਿੰਤਨ ਵਾਲੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ, ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦੇ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਸੁਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਇੱਟਾਂ-ਰੋੜੇ ਵਜਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਕੋਈ ਸ਼ੈਅ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਨੋਂ ਨਹੀਂ ਟਲਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਟੂਣੇ ਟੋਟਕਿਆਂ ਜਾਂ ਧਾਗੇ ਤਵੀਤਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਭਾਈ ਕੋਈ ਸਿਆਣੇ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਦਿਖਾਓ ਜਾਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਤੋਂ ਸਲਾਹ ਲਵੋ ।

- ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਮਛਾਣਾ, ਬਠਿੰਡਾ, 80544-44844

ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਭਵਨ ਵਿਖੇ ਹਾਲ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਆਰਥਿਕ ਸਹਾਇਤਾ ਸਬੰਧੀ ਅਪੀਲ

ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪੰਜਾਬ ਰਜਿ: ਵੱਲੋਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਭਵਨ ਬਰਨਾਲਾ ਵਿਖੇ ਉਸਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਲ ਉੱਪਰ ਲਗਭਗ 35 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚਾ ਹੋਵੇਗਾ । ਇਹ ਹਾਲ 300 ਕੁਰਸੀਆਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ । ਇਸ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਪਾਰਕਿੰਗ, ਨਾਲ ਹੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਮਰੇ ਹੋਣਗੇ । ਸਾਰੇ ਜ਼ੋਨਾਂ, ਇਕਾਈਆਂ, ਭਰਾਤਰੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਪਾਠਕਾਂ, ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਅਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸ਼ੁਭ-ਚਿੰਤਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਰਥਿਕ ਸਹਾਇਤਾ ਭੇਜਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਹਾਇਤਾ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਲੜੀਵਾਰ ਛਾਪੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ । ਸਹਾਇਤਾ ਚੈੱਕ, ਡਰਾਫਟ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪੰਜਾਬ ਰਜਿ: ਦੇ ਨਾਮ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਨਕਦ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਖਾਤਾ ਨੰਬਰ 0044000100282234 (IFS Code : PUNB0004400) ਪੰਜਾਬ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਸਿੱਧੇ ਵੀ ਸਹਾਇਤਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਪਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ ਨੂੰ ਫੋਨ 'ਤੇ ਜ਼ਰੂਰ ਸੂਚਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ।

ਵੱਲੋਂ : ਸੂਬਾ ਕਮੇਟੀ

ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ

ਸੰਪਾਦਕ 'ਤਰਕਸ਼ੀਲ'
ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ,
ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪੰਜਾਬ (ਰਜਿ.)
ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਭਵਨ, ਸੰਘੇੜਾ ਬਾਈਪਾਸ
ਬਰਨਾਲਾ-148101 (ਪੰਜਾਬ)
E-mail : tarkshiloffice@gmail.com

'ਤਰਕਸ਼ੀਲ' ਦੇ ਜੁਲਾਈ-ਅਗਸਤ 2014 ਦੇ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਆਗੂ ਹੇਮ ਰਾਜ ਸਟੈਨੋ ਦੇ ਲੇਖ 'ਕੀ ਵਧਦੀ ਆਬਾਦੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਹੈ', ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਜੋਂ ਲੇਖਕ ਗੁਰਚਰਨ ਨੂਰਪੁਰ ਦੇ ਛਪੇ ਲਿਖੇ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਮੁੜ ਸਟੈਨੋ ਜੀ ਦੇ ਛਪੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਦਾਰੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਪੱਤਰਾਂ ਨੂੰ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਤੱਤ-ਸਾਰ ਅਤੇ ਮੂਲ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਛਾਪਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। **-ਅਦਾਰਾ**

ਮਈ-ਜੂਨ 2015 ਅੰਕ ਮਿਲਿਆ। ਪੜ੍ਹਿਆ, ਵਿਚਾਰਿਆ। ਸੰਪਾਦਕੀ ਬਹੁਤ ਗਿਆਨ ਭਰਪੂਰ ਲੱਗੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਦੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਵਿੱਚ ਲੁੱਟੇ ਪੁੱਟੇ ਤੇ ਲਤਾੜੇ ਜਾਂਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਕਹਿਣੀ ਤੇ ਕਰਨੀ ਵਿੱਚ ਅਮਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹੇਮ ਰਾਜ ਸਟੈਨੋ ਦਾ ਲੇਖ 'ਧਾਰਾ 66-ਏ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ' ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵੀ ਕਾਫੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ। ਡਾ. ਅਰਵਿੰਦ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੇ ਅੰਸ਼ 'ਚੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਵਿਗਿਆਨੀ ਨੂੰ ਕਿੱਤੇ ਪੱਖੋਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਪੱਖੋਂ ਵਿਗਿਆਨੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਚੰਗਾ ਲੱਗਿਆ। ਜੁਲਾਈ-ਅਗਸਤ 2014 ਵਿੱਚ ਛਪੇ ਹੇਮ ਰਾਜ ਸਟੈਨੋ ਦੇ ਲੇਖ "ਕੀ ਵਧਦੀ ਆਬਾਦੀ ਸਭ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਹੈ" ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਜੋਂ ਮਾਰਚ-ਅਪ੍ਰੈਲ 2015 ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਗੁਰਚਰਨ ਨੂਰਪੁਰ ਦਾ ਲੇਖ ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਸੀ ਕਿ 'ਵਧ ਰਹੀ ਆਬਾਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨਹੀਂ?' ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਜੋਂ ਹੁਣ ਹੇਮ ਰਾਜ ਸਟੈਨੋ ਦਾ ਲੇਖ ਛਪਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਲੱਗਾ। ਸਾਡੇ ਜਮਾਤੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਵੀ ਲਿਖਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਲੁਟੇਰੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਲੁੱਟੇ ਜਾਂਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ। ਪੁਸਤਕ-ਰੀਵਿਊ, "ਮਹੌਲ, ਮਨ ਤੇ ਸਾਹਿਤ" ਵੀ ਚੰਗਾ ਲੱਗਿਆ। ਅਦਾਰਾ ਵਧਾਈ ਦਾ ਪਾਤਰ ਹੈ। **-ਸਤਨਾਮ (ਬੁਰਜ ਹਰੀਕਾ)**

ਮਾਰਚ-ਅਪ੍ਰੈਲ 2015 ਦੇ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਛਪੇ ਗੁਰਚਰਨ ਨੂਰਪੁਰ ਦੇ ਲੇਖ "ਕੀ ਵਧ ਰਹੀ ਆਬਾਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨਹੀਂ?" ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਜੋਂ ਮਈ-ਜੂਨ 2015 ਅੰਕ ਦੇ ਸਫਾ 39 ਉੱਤੇ ਹੇਮ ਰਾਜ ਸਟੈਨੋ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਿਆ ਜਵਾਬ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜੋ ਕਿ ਸਿਰਫ ਰੁੱਖਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੌੜਾ ਵੀ ਲੱਗਿਆ। ਕਿਸੇ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਿਧਾਂਤਕ ਗਲਤੀ ਲੱਗ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਸਮਝ ਦੂਜੇ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕਿਸੇ ਚਿੰਤਕ ਵੱਲੋਂ ਦੂਜੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਇਹੋ-ਜਿਹੀਆਂ ਤਿੱਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ। **-ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਨਗਾਰੀ (ਖਰੜ)**

ਮਈ-ਜੂਨ 2015 ਦੇ ਅੰਕ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਪੰਨਾ ਕਾਫ਼ੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸੀ, ਇੱਕ ਦੇਗਚੇ ਵਿੱਚ ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਪਾ ਕੇ ਤਬਾਹੀ ਦਾ ਨੁਸਖਾ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਦਿਲ ਖਿੱਚਵਾਂ ਸੀ, ਸਾਰਾ ਮੈਟਰ ਵਧੀਆ ਲੱਗਾ, ਪਰ ਜੋ ਪੇਜ਼ 39 'ਤੇ "ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ" ਸੀ, "ਕੀ ਵਧਦੀ ਆਬਾਦੀ ਸਭ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਹੈ?" ਸਟੈਨੋ ਦੁਆਰਾ ਗੁਰਚਰਨ ਨੂਰਪੁਰ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਸਾਰੂ ਅਲੋਚਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। **-ਲਖਵਿੰਦਰ ਸ਼ਰੀਂਹ ਵਾਲਾ**

'ਕੀ ਵਧਦੀ ਆਬਾਦੀ ਸਭ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਹੈ?' ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਜੋਂ ਗੁਰਚਰਨ ਨੂਰਪੁਰ ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਤੱਥ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਲਈ ਹੇਮ ਰਾਜ ਸਟੈਨੋ ਜੀ ਨੇ ਮਈ-ਜੂਨ 2015 ਦੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜੋ ਸਾਰੀ ਅਸਲੀਅਤ ਸਮਝਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕਾਰਗਰ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਵਧਦੀ ਆਬਾਦੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਥੋਂ ਦਾ ਲੁਟੇਰਾ ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ। ਕਈ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵੀ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤ ਦੀ ਸੋਚੀ ਸਮਝੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਮੰਨ ਬੈਠਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਇਹ ਗੱਲ ਵਿਸਾਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪੈਦਾਵਾਰੀ ਸਾਧਨਾਂ 'ਤੇ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਕਦੀ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਚਾਹੇਗੀ ਕਿ

ਇਹ ਸਾਧਨ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਜਾਂਦੇ ਰਹਿਣ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਵੰਡ (ਬਰਾਬਰ) ਅਤੇ ਲੁਟੇਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਖਤਮ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਹਰ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਹੇਮ ਰਾਜ ਸਟੈਨੋ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਉਭਾਰਿਆ ਵੀ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੱਖਾਂ ਟਨ ਅਨਾਜ ਗੁਦਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਗਲ-ਸੜ ਜਾਣਾ, ਪਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਵਾਧੂ ਪਏ ਅਨਾਜ 'ਚੋਂ ਕੁੱਝ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਵੰਡਣਾ ਵੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਨੀਤ ਅਤੇ ਨੀਤੀ ਹੈ। **- ਜਸਵੰਤ ਜੀਰਖ**

'ਤਰਕਸ਼ੀਲ' ਦਾ ਮਈ-ਜੂਨ ਅੰਕ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਵਧ ਰਹੀ ਆਬਾਦੀ ਉੱਪਰ ਹੇਮ ਰਾਜ ਸਟੈਨੋ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਕੋਲ ਤਰਕ ਹੋਵੇ ਪਰ ਗੱਲ ਉਹ ਤਰਕ ਵਿਹੂਣੀ ਕਰੇ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਜਸਵੰਤ ਮੋਹਾਲੀ ਵੱਲੋਂ ਡਾ. ਅਰਵਿੰਦ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦਿਲਚਸਪ ਸੀ। ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਰੱਬ 'ਚ ਯਕੀਨ ਸੰਬੰਧੀ ਪੁੱਛਿਆ ਸਵਾਲ ਗੈਰ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਸੀ ਤੇ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੀ ਲੈਅ ਨੂੰ ਤੋੜਦਾ ਜਾਪਿਆ। ਅਜਿਹੇ ਸਿੱਧੇ ਸਵਾਲ ਦੀ ਥਾਂ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿੱਚੋਂ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 'ਇੰਡੀਅਨ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਸਾਇੰਸ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਰਿਸਰਚ ਸੰਸਥਾ' ਸੰਬੰਧੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪਵਾਉਂਦੇ ਰਿਹਾ ਕਰੋ ਤਾਂ ਜੋ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਇਸ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲੈ ਸਕਣ।

- ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਮਲੋਟ)

ਮੈਂ 'ਤਰਕਸ਼ੀਲ' ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦਾ ਇਸ ਦੇ ਛਪਣ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦਾ ਪਾਠਕ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸੈਨਿਕ ਜੀਵਨ ਦੀ ਔਖ-ਸੌਖ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਪੰਨਾ ਤੇ ਰੰਗਦਾਰ ਪੰਨੇ ਵਿਚਲਾ ਮੈਟਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮਨ ਨੂੰ ਟੁੰਬਦਾ ਹੈ। ਲੇਖ ਹਰ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨੂੰ ਨੀਰਸ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਤਾਂ ਇਹੋ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਮੈਟਰ ਤੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਤੁਸੀਂ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਣ ਦਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਐਡੀਟਿੰਗ ਵੀ ਨਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਬੂਤ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਮਾਰਚ-ਅਪ੍ਰੈਲ 2015 ਦੇ ਅੰਕ 'ਚ ਛਪੇ ਪੁਸਤਕ ਰੀਵਿਊ ਵਿੱਚ 'ਜ਼ੰਜੀਰਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ' ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਲੇਖਕ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦੇ ਪੁਲ ਹੀ ਬੰਨ੍ਹੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸ ਦਾ ਰੀਵਿਊ ਨਾਲ ਕੋਈ ਦੂਰ ਦਾ ਵੀ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤਾਜ਼ਾ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਆਖਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਰੰਗਦਾਰ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਬਲਾਗਰ ਤੇ ਲੇਖਕ ਅਵੀਜੀਤ ਅਤੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਜੁਝਾਰੂ ਔਰਤ ਫਰਖੰਦਾ ਬਾਰੇ ਛਪਿਆ ਮੈਟਰ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਲਹਿਰ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਰੈਗੂਲਰ ਛਪਦੇ ਕਾਲਮ-ਮਨੋਰੋਗ ਮਾਹਿਰ ਦੀ ਕਲਮ ਤੋਂ, ਹਵਾ 'ਚ ਲਿਖੇ ਹਰਫ਼, ਖੋਜ ਖ਼ਬਰ ਤੇ ਵੰਨਗੀ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਤੋਰਦੇ ਹਨ। ਮਈ-ਜੂਨ 2015 ਦੇ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਹੇਮ ਰਾਜ ਸਟੈਨੋ ਦੁਆਰਾ ਗੁਰਚਰਨ ਨੂਰਪੁਰ ਦੇ ਵਧਦੀ ਆਬਾਦੀ ਸੰਦਰਭ 'ਚ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਵਾਬ ਬੌਧਿਕ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ। **- ਮੇਜਰ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਕਾਲੇਵਾਲਾ)**

'ਤਰਕਸ਼ੀਲ' ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਅੰਕ ਜੁਲਾਈ-ਅਗਸਤ 2014 ਵਿੱਚ ਛਪੀ ਹੇਮ ਰਾਜ ਸਟੈਨੋ ਦੀ ਲਿਖਤ 'ਕੀ ਵਧਦੀ ਆਬਾਦੀ ਸਭ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਹੈ?' ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਲਿਖਤ ਸੀ, ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾੜੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਦੇ ਅਸਲ ਕਾਰਨ ਟਿੱਕਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਲਿਖਤ ਪੜ੍ਹਕੇ ਬਹੁਤ ਸਾਥੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਏ ਕਿ ਰਾਜ ਕਿਵੇਂ ਢਾਂਚਾਗਤ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਨੂੰ ਛੁਪਾਕੇ ਕਿਰਤੀ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਮਾੜੀਆਂ ਜਿਊਣ ਹਾਲਤਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵਧਦੀ ਆਬਾਦੀ ਸਿਰ ਮੜ੍ਹਕੇ ਆਪ ਸੁਰਖਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਟੈਨੋ ਦਾ ਮਈ-ਜੂਨ 2015 ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਗੁਰਚਰਨ ਨੂਰਪੁਰ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਤੁਸੀਂ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਛਾਪਕੇ ਵਧੀਆ ਕੀਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਗੁਰਚਰਨ ਨੂਰਪੁਰ ਵੱਲੋਂ ਮਾਰਚ-ਅਪ੍ਰੈਲ 2015 ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਰਾਹੀਂ ਪਾਠਕਾਂ ਵਿੱਚ ਭੇਜੇ ਗਏ ਨਾ ਠੀਕ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਢੁਕਵਾਂ ਜੁਆਬ ਹੈ। ਗੁਰਚਰਨ ਹੁਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਂਗ ਮਾੜੀਆਂ ਜਿਊਣ ਹਾਲਤਾਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਵਧਦੀ ਆਬਾਦੀ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਅਸਿੱਧੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਟਿੱਕਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਅਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਸਾਡੇ ਸਮੇਂ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਤੌਰ

’ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰਹੀਏ । ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ੂ ਉੱਤੇ ਜੋ ਰਾਜ ਦਾ ਮੱਤ ਹੈ ਜੇਕਰ ਸਾਡਾ ਵੀ ਉਹੀ ਮੱਤ, ਉਹੀ ਸ਼ਬਦ ਹਨ ਤਾਂ ਜਰੂਰ ਸਾਡੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਬਿਖੇੜਾ ਹੈ । ‘ਤਰਕਸ਼ੀਲ’ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪ੍ਰਸਾਰ ਤੇ ਕਿਰਤੀ ਵਰਗ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੇਧ ਦੇਣ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਹੈ । **-ਜਸਵਿੰਦਰ ਪਟਵਾਰੀ**

ਜੁਲਾਈ-ਅਗਸਤ 2014 ਵਿੱਚ ‘11 ਜੁਲਾਈ ਆਬਾਦੀ ਦਿਵਸ ’ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ’ ਲੇਖ, ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਸਾਥੀ ਹੇਮ ਰਾਜ ਸਟੈਨੋ ਦਾ ਪੜ੍ਹਿਆ । ਸਾਥੀ ਸਟੈਨੋ ਨੇ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਵਧਦੀ ਆਬਾਦੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਨਾ ਬਰਾਬਰੀ ਵਾਲਾ ਲੁਟੇਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ । ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਰਤ ਸਮਾਜਿਕ ਹੈ ਤੇ ਮਾਲਕੀ ਨਿੱਜੀ ਹੈ । ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮਾਲਕੀ ਵੀ ਸਮਾਜਿਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ ਹੀ । ਅਗਲੀ ਗੱਲ ਇਸ ਲੇਖ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਜੋਂ ਮਾਰਚ-ਅਪ੍ਰੈਲ 2015 ਵਿੱਚ ਗੁਰਚਰਨ ਨੂਰਪੁਰ ਜੀ ਦਾ ਲੇਖ ‘ਕੀ ਵਧ ਰਹੀ ਆਬਾਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨਹੀਂ?’ ਪੜ੍ਹਿਆ । ਨੂਰਪੁਰ ਜੀ ਦੇ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਆਪਾ-ਵਿਰੋਧੀ ਗੱਲਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ’ਚ ਆਈਆਂ । ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਨੂਰਪੁਰ ਜੀ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਲੋੜ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਬਾਦੀ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ । ਨੂਰਪੁਰ ਜੀ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਸਾਥੀ ਸਟੈਨੋ ਦਾ ਲੇਖ ਗਹੁ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਆਪ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਾ ਪੈਂਦੀ । ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਥੀ ਹੇਮ ਰਾਜ ਲੇਖ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੁਲਾਈ 11 ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਵਸੋਂ-ਦਿਵਸ ਮਨਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ । ਲੇਖ ਦੇ ਆਖੀਰ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ-ਪੱਖੀ ਢਾਡੀਆਂ ਦੇ ਆਬਾਦੀ-ਦਿਵਸ ’ਤੇ ਆਬਾਦੀ ਘਟਾਉਣ ਦੇ ਗੁੰਮਰਾਹ-ਕਰੂ ਅਤੇ ਮਗਜ਼-ਖਾਊ ਨਾਹਰੇ ਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਹੇਕ ’ਚ ਹੇਕ ਮਿਲਾਉਂਦਿਆਂ ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਖ਼ਰਾਬ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ । **-ਚਰਨਜੀਤ ਪਟਵਾਰੀ (ਭਵਾਨੀਗੜ੍ਹ)**

ਮਈ-ਜੂਨ 2015 ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਹੇਮ ਰਾਜ ਸਟੈਨੋ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਸੰਬੰਧੀ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ, ਪਿਛਲੇ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ “ਗੁਰਚਰਨ ਨੂਰਪੁਰ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ” ਦੇ ਜਵਾਬ ਨੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੇ ਪੱਧਰ ਅਤੇ ਸੰਪਾਦਕੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਕਾਰਜਸ਼ੈਲੀ ’ਤੇ ਸਵਾਲੀਆ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ । ਕੋਈ ਵੀ ਪਾਠਕ ਉਕਤ ਲੜੀ ਅਧੀਨ ਛਪੀਆਂ ਤਿੰਨੋਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰ ਕੇ ਉਕਤ ਦੋਹਾਂ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅੰਤਰ ਦਾ ਭਲੀਭਾਂਤ ਪਤਾ ਲਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਮੇਰੀ ਮਨਸ਼ਾ ਕਿਸੇ ਦੀ ਹੇਠੀ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਾਤੀ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ ਗਲਤ-ਠੀਕ ਅਤੇ ਸੱਚ-ਝੂਠ ਦਾ ਨਿਤਾਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹੀ ਸੋਝੀ ਹੈ । ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਦਾ ਮਿਆਰ ਬਣਾਈ ਰੱਖੋਗੇ...... ਇਸੇ ਆਸ ਨਾਲ । ਆਲੋਚਨਾ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤਵੱਜੋਂ ਨਾ ਦੇਵੋ ਅਤੇ ਬਹਿਸ਼ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਵੋ । **-ਸਤੇਸ਼ ਭੂੰਦੜ (ਫਰੀਦਕੋਟ)**

‘ਤਰਕਸ਼ੀਲ’ ਦਾ ਮਈ-ਜੂਨ 2015 ਅੰਕ ਪੜ੍ਹਿਆ । ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਾਂਗ ਲਾਹੇਵੰਦ ਸੀ ਪਰ ਵਧਦੀ ਆਬਾਦੀ ਸੰਬੰਧੀ ਹੇਮਰਾਜ ਸਟੈਨੋ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਨੇ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ । ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਚਰਨ ਨੂਰਪੁਰ, ਹੇਮ ਰਾਜ ਸਟੈਨੋ ਤੇ ਸਮੁੱਚਾ ਅਦਾਰਾ ਵਧਾਈ ਦਾ ਪਾਤਰ ਹੈ ਕਿ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੂ ਬਹਿਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ । ਪਾਠਕਾਂ ਤੱਕ ਸੱਚਾਈ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਗਲਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਬਹਿਸ ਚਲਾਉਣੀ ਇੱਕ ਸਾਰਥਕ ਕਦਮ ਹੈ, ਇਹੋ ਸੱਚੀ ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ ਹੈ । ਅਜਿਹੀਆਂ ਬਹਿਸਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਠਕ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਧੀਆ ਸਿੱਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾ ਦੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਰਮ ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਵੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਬਹਿਸਾਂ ਪੜ੍ਹਣ ਨੂੰ ਮਿਲਣਗੀਆਂ । ਜਿੱਥੇ ਤੱਕ ਬਹਿਸ ਵਿਚਲੇ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਚਰਨ ਨੂਰਪੁਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਹਨ ਤੇ ਕਈ ਭਰਮਾਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ । ਹੇਮ ਰਾਜ ਸਟੈਨੋ ਜੀ ਨੇ ਤਰਕਾਂ ਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਸਮੇਤ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਨੂਰਪੁਰ ਜੀ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਚਾਰਵਾਦੀ ਹੈ, ਪਦਾਰਥਵਾਦੀ ਨਹੀਂ । ਇਹ ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ ਨਹੀਂ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੀ ਹੈ । **-ਪ੍ਰਿੰਸ ਕੁਮਾਰ (ਮਾਨਸਾ)**

ਸਬੰਧਤ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਜੋ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਹੇਮ ਰਾਜ ਸਟੈਨੋ ਜੀ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ‘ਕੀ ਵਧਦੀ ਆਬਾਦੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਹੈ’ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਬਹੁਤ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਹੋਈ । ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੇ

ਆਰਟੀਕਲ, ਜੋ ਕਿ ਅਕਸਰ ਹੀ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਸਿਧਾਂਤਕ ਪਹੁੰਚ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਜੋ ਸ਼ੈਲੀ ਵਰਤੀ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਸਭਿਅਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਤਾਰੇ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ । ਗੁਰਚਰਨ ਨੂਰਪੁਰ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਜੋ ਕਿ ਮਾਰਚ-ਅਪ੍ਰੈਲ 2015 ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੇ ਪੰਨਾ ਨੰ. 39 ਉੱਪਰ ਛਪਿਆ ਹੈ, ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਪੱਖੋਂ ਗਲਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਹੇਮ ਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਨੂਰਪੁਰ ਜੀ ਦੀ ਗਲਤ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਤੋੜਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਨੂਰਪੁਰ ਵੱਲ ਵਧੇਰੇ ਉਤੇਜਿਤ ਹੈ । ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਛਪੇ ਸ੍ਰੀ ਹੇਮ ਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ ਦਾ ਸਾਰੰਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਧਦੀ ਆਬਾਦੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਕਾਰਨ ਸਰਮਾਏ ਦੀ ਅਸਾਵੀਂ ਵੰਡ ਹੈ । ਇਸ ਅਸਾਵੀਂ ਵੰਡ ਪ੍ਰਤੀ ਸ੍ਰੀ ਹੇਮ ਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਵਾਜਿਬ ਹੈ, ਪਰ ਕੀ ਇਸ ਅਸਾਵੀਂ ਵੰਡ ਨੂੰ (ਵੰਡ ਕਾਰਨ) ਵਧੇਰੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮਾਣ ਰਹੀ 'ਜਮਾਤ' ਦਰੁਸਤ ਕਰੇਗੀ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਹ (ਬਹੁਗਿਣਤੀ) ਜੋ ਵਰਗਲਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਅਖੌਤੀ' ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ ਆਪਣੀ 'ਆਬਾਦੀ' ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ? ਇਹ ਵਧੀਆਂ ਹੋਈਆਂ 'ਆਬਾਦੀਆਂ' ਦੇ ਆਪਸੀ ਭੇੜਾਂ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਦੇ ਡਰੋਂ, ਸਾਡਾ ਸਾਹ ਤਾਂ ਔਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਯਥਾ-ਸ਼ਕਤੀ ਵਰਤ ਕੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਾਂ । ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਚਰਚਾ ਅੱਗੇ ਚੱਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਗੱਲ ਸਾਫ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਤੁਰੇਗੀ ਕਿ ਕਿਹੜੀ ਆਬਾਦੀ, ਕਿੰਨੀ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨਦਾਇਕ ਹੈ । **-ਵੇਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੋਨੀ (ਜੀਰਾ)**

ਮਈ-ਜੂਨ ਦਾ ਸੰਪਾਦਕੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾਯੋਗ ਸੀ । ਫਰਾਂਸ ਅਤੇ ਰੂਸ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬ ਲਿਆਉਣ ਵਿੱਚ ਉਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਪੱਖੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ, ਲੇਖਕਾਂ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ, ਨਾਟਕਕਾਰਾਂ, ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਦਾ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਸੀ । ਦੇਸ਼ ਵਿਚਲੇ ਮੌਜੂਦਾ ਫਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ, ਲੁਟੇਰੇ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਗਿਆਨਕ ਚੇਤਨਾ ਅਤੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਚਿਣਗ ਜਗਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਕਲਮਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤਿੱਖੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ । ਅਵਤਾਰ ਗੋਂਦਾਰਾ ਵੱਲੋਂ ਡਾ. ਤਰਲੋਕ ਚੰਦ ਤੁਲਸੀ ਦੀ ਅਨੁਵਾਦਤ ਕੀਤੀ ਪੁਸਤਕ 'ਮਾਹੌਲ, ਮਨ ਤੇ ਸਾਹਿਤ' ਦਾ ਰੀਵਿਊ ਖ਼ੁਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣਾ ਤਰਕ ਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਇਹ ਰੀਵਿਊ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਕੋਲੋਂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ । ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਆਮ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮੁੱਲਵਾਨ ਹੈ ਪਰ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਬਹੁਤ ਔਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਾਠਕ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚਲੀ ਰੌਚਿਕਤਾ ਘਟਦੀ ਹੈ । ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਡਾ. ਸ਼ਾਮ ਸੁੰਦਰ ਦੀਪਤੀ, ਹੇਮ ਰਾਜ ਸਟੈਨੋ, ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ, ਡਾ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਜਸਵੰਤ ਜੀਰਖ ਦੇ ਲੇਖ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਭਰਪੂਰ ਅਤੇ ਕਾਬਿਲੇ ਤਾਰੀਫ ਸਨ । ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿਚਲੇ ਨਿਯਮਤ ਕਾਲਮ ਪਾਠਕਾਂ ਵਿੱਚ ਰੌਚਿਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਸੰਪਾਦਕੀ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਜਰੂਰ ਦਿਆ ਕਰੋ । ਵਧਦੀ ਆਬਾਦੀ ਸਬੰਧੀ ਗੁਰਚਰਨ ਨੂਰਪੁਰ ਅਤੇ ਹੇਮ ਰਾਜ ਸਟੈਨੋ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਪੜ੍ਹੇ । ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦੋ ਰਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਵਧਦੀ ਆਬਾਦੀ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਗੰਭੀਰ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਵਧਦੀ ਆਬਾਦੀ ਹੀ ਸਭ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਹੈ । ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚਲੀ ਗ਼ਰੀਬੀ, ਭੁੱਖਮਰੀ, ਮਹਿੰਗਾਈ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਬਿਮਾਰੀਆਂ, ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ, ਹਾਦਸੇ, ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਆਦਿ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਲਈ ਵਧਦੀ ਆਬਾਦੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਲੁਟੇਰਾ ਰਾਜਸੀ, ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜਕ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਾਬਰਾਬਰੀ, ਕਿਰਤ ਦੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਲੁੱਟ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਅਧਿਆਤਮਵਾਦੀ ਕੂੜ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਗਲਬਾ ਆਦਿ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ । ਗੁਰਚਰਨ ਨੂਰਪੁਰ ਨੇ ਸੁਧਾਰਵਾਦੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਵਾਧੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਤਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸਨੇ ਵਧਦੀ ਆਬਾਦੀ ਸਮੇਤ ਦੂਜੀਆਂ ਹੋਰ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਤੇ ਲੋਟੂ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਾਸਾ ਵੱਟਿਆ ਹੈ । ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸਨੇ ਆਬਾਦੀ ਵਧਣ ਲਈ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਕਾਰਨ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ

ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਗੈਰ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਧਰ ’ਤੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ, ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ । ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਵਾਧੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਫਿਕਰਮੰਦੀ ਜਾਹਿਰ ਕਰਨਾ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਹੈ ਪਰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਪੈਂਤੜੇ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਈ ਜਾਣਾ ਕਿ ਵਧਦੀ ਆਬਾਦੀ ਹੀ ਹਰ ਸਮੱਸਿਆ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਹੈ (ਜਿਹਾ ਕਿ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਇਹੋ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ) ਨਾ ਸਿਰਫ ਲੇਖਕ ਵੱਲੋਂ ਸਾਮਰਾਜਪੱਖੀ ਅਤੇ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ, ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਜਗਤ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਣਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਅਸਲ ਹਕੀਕਤ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਫੇਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ । ਹੇਮ ਰਾਜ ਸਟੈਨੋ ਦੇ ਪਦਾਰਥਵਾਦੀ ਫਲਸਫੇ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਅਨੁਸਾਰ ਵਧਦੀ ਆਬਾਦੀ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਲੁਟੇਰੇ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ ਇੱਕ ਲੁੱਟ ਰਹਿਤ, ਇਨਸਾਫ ਪਸੰਦ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰੀ ’ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਕਰਨੀ ਸਾਡੀ ਮੁੱਖ ਤਰਜੀਹ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ਹਾਲਾਂਕਿ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਸੋਚ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸਮੂਹ ਜਮਹੂਰੀ ਅਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਧਿਰਾਂ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਹਨ ਪਰ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਗੰਭੀਰ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੋਈ ਹਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। **-ਸੁਮੀਤ ਸਿੰਘ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ)**

‘ਤਰਕਸ਼ੀਲ’ ਦੇ ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੀ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਾਂ । ਹੈਰਾਨੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਕਰੀਬ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੇ ਸਫ਼ਰ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਏਨਾ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ, ਜਿੰਨਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ । ਉਂਝ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੇ ਪੱਧਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਡਾ. ਸ਼ਿਆਮ ਸੁੰਦਰ ਦੀਪਤੀ, ਡਾ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੱਧੂ ਦੇ ਛਪਦੇ ਲੇਖ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਰਾਹ ਦਰਸਾਵਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । ਹੇਮ ਰਾਜ ਸਟੈਨੋ ਭਾਵੇਂ ਸਿਧਾਂਤਕ ਪੱਧਰ ’ਤੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਪਰ ਹਰ ਵਾਰ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਉਹੋ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ । ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਣਿਆ ਤੇ ਉਸ ’ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । **-ਪ੍ਰੋ. ਅਰੀਤ ਪਾਲ ਸੁਧੀਰ (ਮੰਡੀ ਡੱਬਵਾਲੀ)**

ਲੇਖਕ ਸਟੈਨੋ ਜੀ ਦੀ ਵਧਦੀ ਜਨਸੰਖਿਆ ’ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ । ਖਿਆਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸਮਾਜਵਾਦ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਬਣਾ ਕੇ ਜਨਸੰਖਿਆ ਦੇ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਸਮੱਸਿਆ ਨਾ ਸਮਝਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ । ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਨੂਰਪੁਰ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਹਿੰਗਾਈ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਲਿਖੇ ਜਨਸੰਖਿਆ ਦੇ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਗਲਤ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਹੈ । **-ਗੋਰਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰੀ (ਮੋਹਾਲੀ)**

ਮਈ-ਜੂਨ 2015 ਦਾ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਅੰਕ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਵਿਚਾਰਿਆ । ਸੰਪਾਦਕੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਬਹੁਤ ਉੱਚਾ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਜਿੱਥੇ ਸੰਪਾਦਕੀ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਪੱਖ ਤੋਂ ਬਾ ਕਮਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਥੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨਾਲ ਮਾਲਾਮਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਨ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਲੋਚਦਾ ਹੈ । ਹੇਮ ਰਾਜ ਸਟੈਨੋ ਹਰ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਚਲੰਤ ਮਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇੱਕ ਲੇਖ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਆਹ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਜਨ ਸੰਖਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ, ਰੋਲਟ ਐਕਟ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਵੇ । ਇਹ ਅੰਕ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੀ ਹੈ । ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ “ਧਾਰਾ 66-ਏ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ” ਲੇਖ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਛਪਿਆ ਹੈ । ਸੱਚਮੁੱਚ ਸਟੈਨੋ ਜੀ ਨੇ 66-ਏ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਜੋ ਵਿਚਾਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਉਹ ਵਿਚਾਰਨਯੋਗ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਨੂੰ ਹਰ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ, ਹਰ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਜਮਾਤੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਹੀ ਦੇਖਣ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ । ਵੈਸੇ ਵੀ ਜਮਾਤੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਅਸਪੱਸ਼ਟ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਲੁਕਵਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਇਸਨੂੰ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕੇ । ਇਹ ਤਾਂ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਖਣਾ ਤੇ ਕਿਹੜਾ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨਾ ਹੈ । ਕਿਸ ’ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿਸ ਨੂੰ ਛੋਟ ਦੇਣੀ ਹੈ । 66-ਏ ਅਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਮੁਕੰਮਲ ਨਹੀਂ । 69-ਏ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਜੁਲਦਾ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਕਲਮ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਟੈਨੋ ਜੀ ਸੱਚਮੁੱਚ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਲਹਿਰ ਦੇ ਚਿੰਤਨ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਪੱਖ ਨੂੰ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ । ਬਾਕੀ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਦਾ ਪੂਰੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸੰਪਾਦਕੀ ਮੰਡਲ ਮੈਟਰ ਪੱਖ ਤੋਂ ਵਧਾਈ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ । ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਵਾਧੇ ਬਾਰੇ ਸਟੈਨੋ ਜੀ ਦੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਪਹੁੰਚ ਦਰੁਸਤ ਹੈ । **-ਜੁਝਾਰ ਲੌਂਗੋਵਾਲ**

ਮਈ-ਜੂਨ 15 ਅੰਕ ਬਹੁਤਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ। ਸੰਪਾਦਕੀ ਵਧੀਆ ਲੱਗੀ।ਅਨੁਵਾਦਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਛਾਪਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। 'ਇੰਝ ਪੜ੍ਹੀਏ ਪੁਸਤਕਾਂ' ਕਾਲਮ ਵੀ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਪਰਚੇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਪੰਨਾ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਿੱਚ-ਭਰਪੂਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਮਈ-ਜੂਨ ਅੰਕ ਨੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਇੰਝ ਬਣਨਾ ਸੀ:-

- ਮੁੱਖ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਜਾਦੂ ਵਾਲੀ ਗਾਗਰ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਹੁੰਦੀ।
- ਮੁੱਖ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਦੀ ਲੋਅ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੱਝ ਲਾਈਨਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਜਿਵੇਂ,

"ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਭੋਲੇ ਭਾਲੇ ਲੋਕ ਲੜਾ ਛੱਡੇ,
ਭਾਈਚਾਰਾ ਕੀਤਾ ਤਾਰੋ-ਤਾਰ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ।"

- ਅੰਤਰ ਝਾਤ ਇੰਝ ਹੁੰਦੀ:-
  - ਜਾਦੂ ਵਾਲੀ ਗਾਗਰ ਦਾ ਰਹੱਸ
  - ਮੌਤ ਦਾ ਡਰ
  - ਧੋਖੇਬਾਜ਼-ਪਾਖੰਡੀ ਤਾਂਤਰਿਕ ਨੂੰ 9 ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ
  - ਕਸਰ
  - ਆਓ ਜਾਦੂ ਸਿੱਖੀਏ

ਪਰਚੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਸ਼ਾਇਰ/ਕਵੀ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ, ਸ਼ੇਅਰ, ਗੀਤ, ਗਜ਼ਲ ਆਦਿ ਦੀਆਂ 4 ਲਾਈਨਾਂ ਦੇਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਸ ਲੇਖਕ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਵੀ ਮੁੱਖ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਇਆ ਕਰੇ। ਜਿਵੇਂ ਉਦਾਸੀ, ਪਾਸ਼, ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਦਿ। ਮੁੱਖ ਪੰਨੇ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ ਹੁੰਦਾ ਰਹੇ ਤਾਂ ਨਵਾਂਪਣ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। **-ਅਜੀਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ੀ**

ਡੀ.ਵੀ.ਡੀ. (ਹਨੇਰੇ ਤੋਂ ਚਾਨਣ ਵੱਲ) ਰਲੀਜ਼

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਭੈੜੀ ਆਦਤ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਲਈ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਇਟੀ ਪੰਜਾਬ (ਰਜ਼ਿ) ਦੀ ਪਟਿਆਲਾ ਇਕਾਈ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦਕ ਮੁਖੀ ਕੁਲਵੰਤ ਕੌਰ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਵੀ.ਡੀ.ਓ. ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਇਹ ਵੀਡਿਓ D.V.D.. ਹਨੇਰੇ ਤੋਂ ਚਾਨਣ ਵੱਲ, ਭਾਸ਼ਾ ਭਵਨ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਮਿਤੀ 17 ਮਈ 2015 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜੀਵ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋ. ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਅਤੇ ਰਜਿੰਦਰਾ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁੱਖੀ ਡਾ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਸੂਬਾ ਆਗੂ ਸ਼੍ਰੀ ਰਜਿੰਦਰ ਭਦੌੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਟਿਆਲਾ ਇਕਾਈ ਕਈ ਵਿੱਲਖਣ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੇ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮਾਣ ਹੈ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ ਕੁਮਾਰ ਢੱਕੜੱਬਾ,ਚਰਨਜੀਤ ਪਟਵਾਰੀ, ਜਾਗਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਨਕ ਰਾਜ ਨੇ ਵੀ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀ ਰਮਣੀਕ ਸਿੰਘ, ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਬੰਗ,ਡਾ.ਏ.ਕੇ.ਸ਼ਰਮਾ,ਸੁਰਿੰਦਰ ਪਾਲ ਨੇ ਵੀ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ। ਆਪਣੇ ਸੰਬੋਧਨ ਵਿਚ ਬੀਬੀ ਕੁਲਵੰਤ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਡੀ.ਵੀ.ਡੀ. ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਡਾ.ਸਿੱਧੂ, ਪ੍ਰੋ. ਅਮਰਜੀਤ ਕੋਰ, ਜਨਕ ਰਾਜ,ਕਿਰਨ ਅਤੇ ਹੈਪੀ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਟੇਟ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਕਾਲਜ ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਪ੍ਰੋ.ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਦਾ ਕੰਮ ਬਾਖੂਬੀ ਨਿਭਾਇਆ। -ਰਮਣੀਕ ਸਿੰਘ

ਧਰਤੀ ਦੇ ਬਨਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਤੇ ਫਿਰ ਅਜੋਕੇ ਮਨੁੱਖ ਤੱਕ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੜਾਵਾਂ ਤੇ ਜੀਵਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵੰਨਗੀਆਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਭੂਗੋਲ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਉਸਦਾ ਛੋਟਾ ਰੂਪ ਨਕਸ਼ਾ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮੇਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਅਸੀਂ ਚਾਰ ਅਰਬ ਸਾਲਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਬਰਾਬਰ ਮੰਨ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਸਾਲ ਪਹਿਲੀ ਜਨਵਰੀ ਰਾਤ ਬਾਰਾਂ ਵਜੇ ਧਰਤੀ ਬਣਦੀ ਹੈ।ਮਾਰਚ 29 ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੈਲੇ ਜੀਵ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਜੋ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਰਹੇ। 16 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਬਹੁ-ਸੈਲੇ ਜੀਵਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਫਿਰ 27 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਮੱਛੀ ਅਤੇ ਚਾਰ ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਡੱਡੂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ। ਡਾਇਨਾਸੌਰ 15 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਕੇ 26 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਲੁਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।28 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਪਸ਼ੂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਅਤੇ ਬਣਮਾਨਸ 31 ਦਸੰਬਰ ਸ਼ਾਮ ਸਵਾ ਛੇ ਕੁ ਵਜੇ। ਬਣ ਮਾਨਸ ਤੇ ਅਜੋਕੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਵਡੇਰੇ 31 ਦਸੰਬਰ ਰਾਤ 12 ਵੱਜ ਕੇ 45 ਮਿੰਟ 'ਤੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਅਤੇ ਅਜੋਕਾ ਮਨੁੱਖ ਰਾਤ 12 ਵੱਜ ਕੇ 59 ਮਿੰਟ 'ਤੇ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ।

- ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ

ਉੱਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਤੇ ਇੰਡੋ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਵਰਕਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ: ਗ਼ਦਰੀ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਉੱਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਅਤੇ ਇੰਡੋ-ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਵਰਕਰਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਬਰੈਂਪਟਨ ਦੇ ਪੀਅਰਸਨ ਥੀਏਟਰ ਵਿੱਚ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਜੋਂ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿੰਗ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਲੋਕ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੰਚ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੋ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰੇ ਹਨ ਵੱਲੋਂ ਲੜੀਵਾਰ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਲੰਘੇ ਵੀਕ-ਐਂਡ ਉਹਨਾਂ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਸੀਨੀਅਰਜ਼ ਕਲੱਬਜ ਦੀ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ । ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਆਗੂ ਬਲਰਾਜ ਸ਼ੌਕਰ ਵੱਲੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਮਗਰੋਂ ਉਹਨਾਂ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ । ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਪਰਮਜੀਤ ਵੜਿੰਗ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸਭ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ । ਇਸੇ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਹੈਮਿਲਟਨ ਵਿੱਚ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਐਂਡ ਫਰੈਂਡਜ਼ ਕਲਚਰਚ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਪਿਕਨਿਕ ਅਤੇ ਬਰੈਂਟਫੋਰਡ ਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਬਿਆਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਹਲ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ । ਇਹਨਾਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਆਗੂ ਬਲਦੇਵ ਰਹਿਪਾ ਨੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਵਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ । ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ "ਕਲਮਾਂ ਦਾ ਕਾਫਲਾ" ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ । ਇਥੇ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਿਹਾ ਤੇ ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਮਈ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ । ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਡਾ. ਬਲਜਿੰਦਰ ਸੇਖੋਂ ਨੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ । ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੰਚ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ । ਮੰਚ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਦੇਵ ਸਹਿਦੇਵ ਨੇ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ । ਇਹਨਾਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਨਛੱਤਰ ਬਦੇਸ਼ਾ, ਨਿਰਮਲ ਸੰਧੂ, ਨਵਕਿਰਣ ਸਿੱਧੂ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਢਿੱਲੋਂ ਅਤੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਹੋਤਾ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ ਜੋ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹਨ । ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਮੁੱਖ ਆਕਰਸ਼ਣ ਨਾਟਕ 'ਚਾਨਣ ਬਗਾਵਤ ਕਰ ਰਿਹੈ' ਹੋਵੇਗਾ । ਇਸ ਨਾਟਕ ਨੂੰ ਲੋਕ ਕਲਾ ਮੰਚ, ਮੁੱਲਾਂਪੁਰ ਤੋਂ ਆਏ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਹਰਕੇਸ਼ ਚੌਧਰੀ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਮੌਕੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਨਾਟਕ 'ਪਾਤਸ਼ਾਹ', ਅਗਾਂਹ ਵਧੂ ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ, ਕੋਰੀਓਗ੍ਰਾਫੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਜਾਦੂ ਦੇ ਟਰਿੱਕ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ । ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਇਹ ਸ਼ਤਾਬਦੀ, ਕਨੇਡਾ ਨਿਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ, ਵਿਸ਼ੇਸ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਬਗਾਵਤ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਕਨੇਡਾ, ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਰਹਿੰਦੇ ਸਰਗਰਮ ਪੰਜਾਬੀਆਂ, ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਗਈ । ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਆਏ 6000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਗ਼ਦਰੀ, ਕਈ ਆਪਣੇ ਚੰਗੇ ਚਲਦੇ ਕੰਮਕਾਰ ਛੱਡ ਕੇ, ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਏ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਵੱਡੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਖਿਲਾਫ਼ ਗ਼ਦਰ ਦਾ ਬਿਗਲ ਬਜਾ ਦਿੱਤਾ । ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਫੌਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਮਯਾਬ ਨਾ ਹੋਈ ਪਰ ਇਸ ਨੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲਈ ਇੱਕ ਐਸੀ ਚਿਣਗ ਸੁੱਟੀ ਜੋ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਭਾਂਬੜ ਬਣੀ ਤੇ ਆਖਿਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਭਾਰਤ ਛੱਡਣ 'ਤੇ ਮਜਬੂਰ ਹੋਏ । ਗ਼ਦਰ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 291 ਭਾਰਤੀਆਂ 'ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਲਾਹੌਰ ਸਾਜਿਸ਼ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਗ਼ਦਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 42 ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ, 114 ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਅਤੇ 93 ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ । ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਸੌ ਸਾਲ ਬੀਤ ਜਾਣ 'ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਾਲ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਇਸੇ ਕੜੀ ਵਿੱਚ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਅਤੇ ਇੰਡੋ ਕਨੇਡੀਅਨ ਵਰਕਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਲ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ।

- ਬਲਜਿੰਦਰ ਸੇਖੋਂ/ਹਰਜੀਤ ਬੇਦੀ

ਮਾਝਾ ਜ਼ੋਨ : ਜ਼ੋਨ ਪੱਧਰੀ ਸੈਮੀਨਾਰ (ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਉਂ) :- ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਮਾਝਾ ਜ਼ੋਨ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸੈਮੀਨਾਰ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ 'ਚ ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਉਂ? ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਵਿਰਸਾ ਵਿਹਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ੋਨ ਦੀਆਂ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ । ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਅਤੇ ਰਜਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬਾਗੜੀਆਂ ਨੇ ਕੀਤੀ । ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਵਕਤਾ ਕਾਮਰੇਡ ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਮੈਂਬਰ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਜਲੰਧਰ ਸਨ । ਕਾਮਰੇਡ ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਲਹਿਰ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਤੇ ਸਹੀ ਸੇਧ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਲਗਾਤਾਰ ਆਪਣੇ ਕਦਮ ਵਧਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਤਰਕ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੋਚੀਏ ਤਾਂ ਹਰ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਲੱਭਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਰ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ, ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਗਿਆਨ ਹੋਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਖੌਤੀ ਰੱਬ ਦਾ ਜਨਮ ਧਰਮਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਇਆ, ਧਰਮ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਹਨ ਪਰ ਧਰਮ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਗੈਰ ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਤੇ ਝੂਠੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਮੀਡੀਆ ਤੇ ਫੈਲਾ ਕੇ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਖੁੰਢਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਆਮ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਹਰ ਗੱਲ ਨੂੰ ਤਰਕ ਦੇ ਕੇ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੰਦੀਪ ਧਾਰੀਵਾਲ ਭੋਜਾ, ਮੁਖਤਾਰ ਸਿੰਘ ਗੋਪਾਲਪੁਰਾ, ਮੁਖਵਿੰਦਰ ਚੋਹਲਾ ਅਤੇ ਰਜਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬਾਗੜੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਵਹਿਮਾਂ ਭਰਮਾਂ, ਅਫਵਾਹਾਂ, ਭੂਤ-ਪ੍ਰੇਤ ਆਦਿ

ਵਰਗੀਆਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਹੱਲ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸਮਾਜ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਖੰਡੀ ਸਾਧਾਂ-ਸੰਤਾਂ, ਤਾਂਤਰਿਕਾਂ ਤੇ ਜੋਤਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀਆਂ ਨਿਰੰਤਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਜਾਰੀ ਹਨ । ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਨਰਿੰਦਰ ਸੇਖਚੱਕ ਤਰਨ ਤਾਰਨ, ਜਾਦੂਗਰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ, ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਡੇਹਰੀਵਾਲ, ਵਰਿੰਦਰ ਪੰਨੂ, ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ ਧਾਰੀਵਾਲ ਭੋਜਾ, ਜਸਪਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਸੁਖਮੀਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਅਮਨਦੀਪ ਗੋਗੋਮਾਹਲ, ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਗੋਗੋਮਾਹਲ, ਸਤਨਾਮ ਜੰਡਿਆਲਾ, ਪ੍ਰਿੰਸਪਾਲ ਜੰਡਿਆਲਾ, ਜਸਬੀਰ ਖਿਲਚੀਆਂ, ਕਾਮਰੇਡ ਬਲਕਾਰ ਦੁਧਾਲਾ, ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਅਦਲੀਵਾਲ, ਸੁਖਚੈਨ ਖਾਰਾ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਗੋਪਾਲਪੁਰ ਆਦਿ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇਕਾਈਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ । **- ਰਜਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬਾਗੜੀਆਂ**

ਜ਼ੋਨ ਬਰਨਾਲਾ-ਪਟਿਆਲਾ :- ਸਿਖਲਾਈ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਆਯੋਜਿਤ : ਦੋਵੇਂ ਜ਼ੋਨਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਸਿਖਲਾਈ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਅਫਸਰ ਕਲੋਨੀ ਸੰਗਰੂਰ ਵਿਖੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ । ਇਸ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਦੇ ਮਾਸਟਰ ਟ੍ਰੇਨਰ ਜਥੇਬੰਦਕ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸੂਬਾ ਮੁਖੀ ਮਾਸਟਰ ਰਾਜਿੰਦਰ ਭਦੌੜ, ਕੌਮੀ ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸੂਬਾ ਮੁਖੀ ਬਲਵਿੰਦਰ ਬਰਨਾਲਾ ਤੇ 'ਤਰਕਸ਼ੀਲ' ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਬਲਬੀਰ ਚੰਦ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਸਨ । ਇਸ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਵਿੱਚ ਜ਼ੋਨ ਬਰਨਾਲਾ-ਸੰਗਰੂਰ ਦੀਆਂ 9 ਤੇ ਜ਼ੋਨ ਪਟਿਆਲਾ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਇਕਾਈਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ । ਜ਼ੋਨ ਬਰਨਾਲਾ-ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸਹਿਣਾ, ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ, ਸੁਖਦੇਵ ਧੂਰੀ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖੋਖਰ ਤੇ ਪਟਿਆਲਾ ਜ਼ੋਨ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਰਾਮ ਕੁਮਾਰ, ਹਰਚੰਦ ਭਿੰਡਰ ਤੇ ਚਰਨਜੀਤ ਪਟਵਾਰੀ ਨੇ ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ, ਸਿਹਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੇ ਜਨਤਕ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨੁਕਤੇ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ । ਇਸ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਆਗੂ ਮਾਸਟਰ ਪਰਮਵੇਦ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸਿਖਲਾਈ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਵਾਰੋ-ਵਾਰੀ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ । ਜਾਦੂ ਸ਼ੋਅ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਨਿਪੁੰਨ, ਖਿੱਚ ਭਰਪੂਰ ਤੇ ਸਿੱਖਿਆਦਾਇਕ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਰਾਮ ਕੁਮਾਰ ਪਟਿਆਲਾ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਓਖਲਾ, ਹਰਚੰਦ ਭਿੰਡਰ ਤੇ ਮਾਸਟਰ ਰਾਜਿੰਦਰ ਭਦੌੜ ਨੇ ਦਿੱਤੀ । ਦੂਜੇ ਸ਼ੈਸਨ ਵਿੱਚ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਦੇ ਮਾਸਟਰ ਟ੍ਰੇਨਰਾਂ ਨੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਹੀਆਂ ਤੁਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦੇ ਨੁਕਤੇ ਸੁਝਾਏ । ਇਸ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਾਜ਼ਰੀਨ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਜ਼ੋਨ ਵੱਲੋਂ ਜੁਝਾਰ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਕੀਤਾ ਤੇ ਸਟੇਜ ਸੰਚਾਲਨ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸਹਿਣਾ ਨੇ ਬਾਖੂਬੀ ਕੀਤਾ । ਇਸ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਵਿੱਚ ਭਦੌੜ ਇਕਾਈ ਤੋਂ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਬਰਨਾਲਾ ਤੋਂ ਪਰਸ਼ੋਤਮ ਬੱਲੀ, ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਤੋਂ ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿੱਕੀ, ਬੀਰਬਲ ਸਿੰਘ, ਸੁਨਾਮ ਤੋਂ ਰਾਜ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਕਰਮ ਸਿੰਘ, ਮੂਨਕ ਤੋਂ ਬਲਵਿੰਦਰ ਮਨਿਆਣਾ, ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਪ, ਰਤਨ ਸਿੰਘ, ਮਹਿਲ ਕਲਾਂ ਤੋਂ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਦਿੜ੍ਹਬੇ ਤੋਂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ, ਹਰਮੇਸ਼ ਮੇਸ਼ੀ, ਕੌਰ ਸਿੰਘ, ਸੰਗਰੂਰ ਤੋਂ ਚਮਕੌਰ ਸਿੰਘ, ਧਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਖੋਖਰ, ਲੈਕਚਰਾਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਵੰਤ ਕੌਰ, ਸਮਾਣਾ ਤੋਂ ਬਹਾਦਰ ਅਲੀ, ਘਨੌਰ ਤੋਂ ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ, ਨੂਪ ਰਾਮ ਤੇ ਚੰਨੋਂ ਤੋਂ ਰਾਣਾ ਸਿੰਘ, ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ। **- ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਹਿਣਾ/ਪਰਮਵੇਦ**

ਵਿਸਾਖੀ ਮੇਲਾ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਵਿਖੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕਾਨਫਰੰਸ : ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪੰਜਾਬ (ਰਜਿ.) ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਲਿਆਂ ਲੰਬਿਆਂ ਸਮਿਆਂ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਪਿਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਹਿਮਾਂ, ਭਰਮਾਂ, ਅਖੌਤੀ ਤਾਂਤਰਿਕਾਂ, ਗੈਬੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਅਖੌਤੀ ਧਰਮ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸਾਖੀ ਮੇਲਾ 2015 ਉੱਪਰ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ । ਸਟੇਜ ਸੰਚਾਲਕ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਮੀਡੀਆ ਮੁਖੀ ਬਲਰਾਜ ਸਿੰਘ ਮੌੜ ਅਤੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਮੁਖੀ ਇਕਾਈ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਦੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗੁਰੂਸਰੀਆਂ ਨੇ ਨਿਭਾਈ । ਮਾਸਟਰ ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਜਲਾਲਆਣਾ (ਹਰਿਆਣਾ), ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨਿਰਮਾਣ ਚੁੱਘੇ ਕਲਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਕਰੀਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਕੀਤਾ। ਸੁਖਦੇਵ ਮਲੂਕਪੁਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਾਦੂ ਦੇ ਟਰਿੱਕ ਵਿਖਾ ਕੇ ਇਹ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਕਿ "ਜਾਦੂ ਨਾ ਕਾਲਾ ਨਾ ਚਿੱਟਾ, ਜਾਦੂ ਹੱਥ ਸਫਾਈ ਦਾ ਸਿੱਟਾ"। ਇਕਾਈ ਭੰਗੂ (ਸਿਰਸਾ) ਤੋਂ ਆਈਆਂ ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਬੱਚੀਆਂ ਨੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਨੇਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕਟਾਖਸ ਕਰਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਕਵੀਸ਼ਰੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ । ਲੋਕ ਸੰਗੀਤ ਮੰਡਲੀ ਜੀਦਾ ਵੱਲੋਂ ਸਾਥੀ ਜਗਸੀਰ ਜੀਦਾ ਨੇ ਗ਼ਰੀਬਾਂ, ਕਿਸਾਨਾਂ, ਮਜਦੂਰਾਂ ਤੇ ਧੀਆਂ ਦੇ ਦਰਦਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀਆਂ ਚੀਸਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਤੇ ਬੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਗਾ ਕੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਸੋਚੀਂ ਪਾ ਦਿੱਤਾ । ਪੱਤਰਕਾਰ ਜਗਦੀਪ ਗਿੱਲ ਐਂਡ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਵਿਤਾ "ਹਰ ਚੀਜ਼ ਬਣੀ ਹੈ ਬੰਦੇ ਤੋਂ, ਹਰ ਚੀਜ਼ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ" ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ । ਇਕਾਈ ਬਠਿੰਡਾ ਵੱਲੋਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਸਟਾਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਲਗਾਈ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਾਸਟਰ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ, ਜੰਟਾ ਸਿੰਘ ਰਾਮਪੁਰਾ, ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕਾਲਾਂਵਾਲੀ, ਮਾਸਟਰ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਭਾਗੀਬਾਂਦਰ, ਯੋਗਰਾਜ ਸਿੰਘ, ਅਜੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਗਤ, ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਤਿਓਣਾ, ਮਹਿਮਾ ਸਿੰਘ ਧਿੰਗੜ ਤੇ ਹੋਰ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਆਗੂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਅਤੇ ਸਟਾਲ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ । ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਦੀ ਸਟੇਜ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਅਤੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬੈਨਰਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ । ਇਸ ਵਾਰ ਟੈਕਸੀ ਸਟੈਂਡ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰ ਡਰਾਇਵਰ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਸਟੇਜ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਕਾਨਫਰੰਸ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇ ਦਿੱਤੀ । ਟੈਕਸੀ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਸਾਥੀ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਫੌਜੀ ਲਗਾਤਾਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ । ਲੋਕ ਕਲਾ ਮੰਚ ਮਲਕਾਨਾਂ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਮਾਸਟਰ ਮੋਤੀ ਰਾਮ ਦੀ ਟੀਮ, ਜੋ ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਬਾਲੜਿਆਂ

ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੋਰੀਓਗ੍ਰਾਫੀਆਂ ਵਿਖਾ ਕੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।ਜਸਵੀਰ ਸੋਨੀ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਤੀਲੀ ਤੋਂ ਅੱਗ ਜਲਾ ਕੇ ਵਿਖਾਈ। **ਮੇਲੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕਾਈ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ, ਮੌੜ, ਭਾਗੀਬਾਂਦਰ ਨੇ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਦੀ ਲੇਲੇਵਾਲਾ ਰੋਡ 'ਤੇ ਬਣੀ ਉਹ ਕੋਠੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦੇ ਗਲਤ ਅਨਸਰਾਂ ਨੇ ਭੂਤਾਂ ਵਾਲੀ ਕੋਠੀ ਦਾ ਨਾਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲਿਆ।ਉਕਤ ਇਕਾਈਆਂ ਦੇ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ ਨੇ ਉਸ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਕੋਠੀ ਵਿੱਚ ਕਈ ਰਾਤਾਂ ਬਿਤਾਈਆਂ ਤੇ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਨੇ ਪੂਰਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਕੋਠੀ ਵਿੱਚ ਜੋ ਵੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿੱਛੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਥ ਹਨ ਕਿਸੇ ਭੂਤ ਦਾ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ।ਇਸ ਕੋਠੀ ਬਾਰੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੇ ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੋਕਲ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਵੀ ਦਰਖਾਸ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ।ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਪੂਰਾ ਖੁਲਾਸਾ ਮਿਤੀ 13/4/2015 ਨੂੰ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਛਪਦੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਨਵਾਂ ਜਮਾਨਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸੁਰਖੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ "ਆਸਕਾਂ, ਚੋਰ ਉਚੱਕਿਆਂ ਤੇ ਨਸ਼ੇੜੀਆਂ ਦਾ ਰੈਣ ਬਸੇਰਾ ਬਣੀ ਭੂਤਾਂ ਵਾਲੀ ਕੋਠੀ" ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਛਪਿਆ।ਇਸ ਖ਼ਬਰ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਛਪਵਾਕੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਕਾਮਿਆਂ ਨੇ ਪੂਰੀ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਦੇ ਜਨਤਕ ਥਾਵਾਂ ਉੱਪਰ ਚਿਪਕਾਈਆਂ।** ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਸਫਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਮੁਖੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗੁਰੂ ਸਰੀਆਂ, ਦਰਸ਼ਨ ਬਾਈ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੱਪੀ, ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਮੌੜ, ਟੈਕਸੀ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਡਰਾਇਵਰ ਸਾਥੀ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਫੌਜੀ, ਯੋਗਰਾਜ ਭਾਗੀਬਾਂਦਰ, ਜਗਦੀਪ ਗਿੱਲ, ਅਜੀਤਪਾਲ ਸੰਗਤ, ਮਹਿਮਾ ਸਿੰਘ ਧਿੰਗੜ, ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਤਿਉਣਾ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਵਕੀਲ, ਮੀਡੀਆ ਮੁਖੀ ਜ਼ੋਨ ਬਠਿੰਡਾ ਬਲਰਾਜ ਮੌੜ, ਬਲੌਰ ਸਿੰਘ ਭਾਗੀਬਾਂਦਰ, ਨੈਬ ਸਿੰਘ ਭਾਗੀਬਾਂਦਰ ਅਤੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਹੋਰ ਹਮਦਰਦ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਨੂੰ ਭਰਪੂਰ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ।

- ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗੁਰੂ ਸਰੀਆਂ

ਇਕਾਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ : ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਸੈਮੀਨਾਰ : ਵਿਰਸਾ ਵਿਹਾਰ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਏ ਇਸ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿੱਚ ਸੂਬਾਈ ਆਗੂ ਸ੍ਰੀ ਹੇਮ ਰਾਜ ਸਟੈਨੋ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਫ਼ਾਸੀਵਾਦ ਵੱਲ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਫਿਰਕੂ ਦੰਗੇ ਕਰਵਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਮਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫਿਰਕੂ ਫਸਾਦਾਂ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਅਸਲੀ ਕਾਰਨ ਆਰਥਕ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਕੇਵਲ ਫਿਰਕੂ ਦੰਗੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੇ ਬਲਕਿ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ-ਮੁਰਦਾਬਾਦ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਲਗਾਇਆ ਸੀ। ਅੱਜ ਵੀ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਸਾਮਰਾਜੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਦੇ ਹਿਤ ਪੂਰਨ ਲਈ ਉਦੋਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਨੀਤੀਆਂ ਲਾਗੂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਆਮ ਕਿਰਤੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਭੈੜੀ ਤੋਂ ਭੈੜੀ ਜੂਨ ਹੰਢਾਉਣ ਵੱਲ ਧੱਕ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਹਰੇ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।ਅੰਤ 'ਚ ਸਟੈਨੋ ਜੀ ਨੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਏ ਸੁਆਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵੀ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉੱਘੇ ਲੇਖਕ ਤੇ ਚਿੰਤਕ ਡਾ. ਸ਼ਿਆਮ ਸੁੰਦਰ ਦੀਪਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਅਧਿਐਨ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪਰਿਪੱਕਤਾ ਲਿਆਂਦੀ ਸੀ। ਜਿਸ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਸਮਾਜਿਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਹਰ ਕੁਰਬਾਨੀ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਵਿਰਸਾ ਵਿਹਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਨਾਇਕ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਮਾਨਤਾ ਦਾ ਮੋਹਤਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ।ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ੋਨ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੰਦੀਪ ਧਾਰੀਵਾਲ ਭੋਜਾ ਨੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲਬਾਤ ਨੂੰ ਸਮੇਟਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਲੋਕ ਬੋਲੀ 'ਚ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੈਮੀਨਾਰ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਇਕਾਈ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੁਮੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਮਰਜੀਤ ਬਾਈ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਿਸ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਦਾ ਡਟ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ, ਸਾਡੀਆਂ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਗੂੜ੍ਹੀਆਂ ਸਾਂਝਾਂ ਪਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਹੋਈ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਵਿੱਚ ਬੀ.ਐਮ. ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਕਾਮਰੇਡ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਸਬੀਰ ਝਬਾਲ ਅਤੇ ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਝਬਾਲ, ਉੱਘੇ ਸ਼ਾਇਰ ਅਜਾਇਬ ਹੁੰਦਲ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਸਬੰਧੀ ਇੱਕ ਕਵਿਤਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਮੈਂਬਰਾਂ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਰਨ ਉਪਰੰਤ ਸਰੀਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਵਸੀਅਤਨਾਮੇ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਗੁਪਾਲਪੁਰਾ ਇਕਾਈ ਵੱਲੋਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਵੀ ਲਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਮੋਗਾ ਵਿਖੇ ਵਾਪਰੇ ਦਰਦਨਾਕ ਬੱਸ ਕਾਂਡ ਅਤੇ ਨੇਪਾਲ ਵਿੱਚ ਭੂਚਾਲ ਨਾਲ ਮਾਰੇ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋ ਮਿੰਟ ਦਾ ਮੌਨ ਧਾਰ ਕੇ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਮੰਤਰੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੱਖੜਾ ਦੇ ਗੈਰ ਮਨੁੱਖੀ ਬਿਆਨ ਕਿ ਔਰਬਿਟ ਬੱਸ ਕਾਂਡ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਮਰਜੀ ਨਾਲ ਵਾਪਰਿਆ ਹੈ, ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕਾਬੁਲ (ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ) ਵਿੱਚ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਕੱਟੜਵਾਦ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੜਣ ਵਾਲੀ ਜਾਂਬਾਜ ਔਰਤ ਫਰਖੰਦਾ ਦੇ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਕਤਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿੱਚ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਆਗੂ ਮੁੱਖਵਿੰਦਰ ਚੋਹਲਾ, ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ, ਜਸਪਾਲ ਬਾਸਰਕੇ, ਧਰਵਿੰਦਰ ਕੁਹਾਲੀ, ਡਾ. ਮੋਹਨ, ਡਾ. ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ, ਊਸ਼ਾ ਦੀਪਤੀ, ਕਾਮਰੇਡ ਬਲਕਾਰ ਦੁਧਾਲਾ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ, ਬਲਦੇਵ ਰਾਜ ਵੇਰਕਾ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਬੱਲ, ਕੁਲਜੀਤ ਵੇਰਕਾ, ਡਾ. ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ, ਜਗਤਾਰ ਗਿੱਲ, ਹਰੀ ਸਿੰਘ, ਸਰਬਜੀਤ ਸੰਧੂ, ਮਲਵਿੰਦਰ, ਵਰਿੰਦਰ ਬੋਪਾਰਾਏ, ਇੰਜ: ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋਹਲੀ, ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ, ਰਮੇਸ਼ ਯਾਦਵ, ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਗੀ,

ਕਲਿਆਣ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੀ, ਨਾਗਰ ਮੱਲ, ਕਾਮਰੇਡ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਰਾਏ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੀਤਲ, ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਅਦਲੀਵਾਲ, ਪ੍ਰਿੰ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਣਖੀ, ਸੁਖਮੀਤ ਸਿੰਘ, ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਸੁਲੱਖਣ ਬੱਲ, ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਬੁੱਟਰ ਆਦਿ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਏ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਇਕਾਈ ਮੁਖੀ ਸੁਮੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਨਿਭਾਈ ਗਈ।

-ਸੁਮੀਤ ਸਿੰਘ

ਇਕਾਈ ਰੋਪੜ : 23 ਮਾਰਚ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ : ਨੰਗਲ ਚੌਂਕ ਵਿਖੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ 23 ਮਾਰਚ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਂਟ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ 500 ਦੇ ਲਗਭਗ ਸਾਲਾਨਾ ਕਲੰਡਰ ਰੋਪੜ ਅਤੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹਿੱਤ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਪਹਿਲੀ ਟੀਮ ਵਿੱਚ ਇਕਾਈ ਮੁਖੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ, ਅਮਰਨਾਥ, ਹਰਨੇਕ ਚੱਕ ਕਰਮਾਂ, ਦਵਿੰਦਰ ਸਰਥਲੀ, ਹਰਵਿੰਦਰ ਸੁਖਰਾਮਪੁਰੀ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਏ। ਨੂਰਪੁਰ ਬੇਦੀ ਅਤੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ। ਦੂਸਰੀ ਟੀਮ ਵਿੱਚ ਅਜੀਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ੀ, ਜਸਪਾਲ ਮਾਜਰੀ, ਬਲਵੀਰ ਖੈਰਾਬਾਦ, ਧਰਮ ਚੰਦ ਅਤੇ ਅਸ਼ੋਕ ਰੋਪੜ, ਟੈਕਨੀਕਲ ਸਰਵਿਸ ਯੂਨੀਅਨ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਡੀ. ਵਰਕ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਮੋਰਿੰਡਾ ਦੁਸਹਿਰਾ ਗਰਾਊਂਡ ਵਿਖੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ, ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਸਟਾਲ ਲਗਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅਜੀਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ੀ ਅਤੇ ਅਸ਼ੋਕ ਰੋਪੜ ਨੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ, ਮੋਮਬੱਤੀ ਜਲਾ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਹੱਥ ਦੀ ਸਫਾਈ ਦੇ ਹੋਰ ਟਰਿਕ ਜਿਵੇਂ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚੋਂ ਗੇਂਦਾਂ ਕੱਢਣੀਆਂ, ਤਾਸ਼ ਦੇ ਪੱਤੇ ਸਾਫ ਕਰਨੇ, ਰੱਸੀ ਕੱਟ ਕੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨੀ ਆਦਿ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਾਦੂ ਹੱਥ ਦੀ ਸਫਾਈ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਾਂਤਰਿਕ, ਪਖੰਡੀ ਸਾਧ ਸੰਤ, ਜੋਤਸ਼ੀ ਅਤੇ ਅਖੌਤੀ ਬਾਬਿਆਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵੀ ਗੈਬੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਸਪਾਲ ਮਾਜਰੀ ਨੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਗੀਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਤੇ ਚੇਤਨਾ ਕਲਾ ਮੰਚ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਨਾਟਕ ਅਤੇ ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਚਤਾਮਲੀ ਨੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਗੀਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਜਗਦੀਸ਼ ਅਤੇ ਮਲਗਰ ਸਿੰਘ ਖਮਾਣੋ ਯੂਨੀਅਨ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। **-ਅਸ਼ੋਕ ਰੋਪੜ**

ਇਕਾਈ ਸਰਹਿੰਦ : ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਮੇਲਾ : ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਗੁਰੂ ਅਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਪਿੰਡ ਤਰਖਾਣ ਮਾਜਰਾ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਹਿਮਾਂ ਭਰਮਾਂ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮਾਜਿਕ ਬੁਰਾਈਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਪਿੰਡ ਤਰਖਾਣ ਮਾਜਰਾ ਵਿੱਚ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਮੇਲਾ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਆਗੂ ਬਲਦੇਵ ਜਲਾਲ ਵੱਲੋਂ ਜਾਦੂ ਟਰਿਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੇਧ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਬਲਵਿੰਦਰ ਬਸੰਤਪੁਰਾ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਨਾਟਕ 'ਜਦੋਂ ਬੁੱਤ ਜਾਗ ਪਿਆ', 'ਲਾਰੇ' ਅਤੇ 'ਫਾਂਸੀ' ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜੋ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਸੀ। ਦੀਪਕ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਅਤੇ ਬਹਾਦਰ ਵੱਲੋਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਬੁੱਕ ਸਟਾਲ ਵੀ ਲਗਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਇਕਾਈ ਦੇ ਮੁਖੀ ਮਾਸਟਰ ਹਰਜੀਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਗੈਬੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਵੀ ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਚੈਲੰਜ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹਰਪਾਲ, ਗੁਰਸੇਵਕ, ਮਨਦੀਪ, ਜਸਪ੍ਰੀਤ, ਪਰਵਿੰਦਰ ਆਦਿ ਮੈਂਬਰ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

-ਬਲਦੇਵ ਜਲਾਲ

ਇਕਾਈ ਸੰਗਰੂਰ: ਪਿੰਡ ਉੱਪਲੀ ਵਿਖੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ : ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਰਤ ਸਭਾ ਪੰਜਾਬ ਪਿੰਡ ਉੱਪਲੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੇਠ ਪਿੰਡ ਉੱਪਲੀ ਦੀ ਰਵਿਦਾਸ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਵਿਖੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੂਬਾ ਜਥੇਬੰਦਕ ਮੁਖੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਭਦੌੜ, ਇਕਾਈ ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ ਮੁਖੀ ਮਾਸਟਰ ਪਰਮਵੇਦ, ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਆਗੂ ਚਮਕੌਰ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭਦੌੜ ਤੇ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸੋਨੀ ਨੇ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਰਾਜਿੰਦਰ ਭਦੌੜ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਮਾਸਟਰ ਪਰਮਵੇਦ ਨੇ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੋਚਣ ਢੰਗ ਵਿਗਿਆਨਕ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ। ਰਾਜਿੰਦਰ ਭਦੌੜ, ਜਸਵੀਰ ਸੋਨੀ ਤੇ ਚਮਕੌਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਾਦੂ ਸ਼ੋਅ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ ਤੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਗੀਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਚਾਨਣ ਵਿਖੇਰਿਆ। ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਰਤ ਸਭਾ ਪਿੰਡ ਉੱਪਲੀ ਵੱਲੋਂ ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਟੀਮ ਸਮੇਤ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਰਿਹਾ।

- ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਉੱਪਲੀ, ਪਰਮਵੇਦ

ਇਕਾਈ ਲੁਧਿਆਣਾ : "ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਕਾ": ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਤਹਿਤ ਕਸਬਾ ਜੋਧਾਂ ਨੇੜੇ ਪਿੰਡ ਖੰਡੂਰ ਦੇ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਜ਼ੋਨ ਮੁਖੀ ਜਸਵੰਤ ਜੀਰਖ, ਯੂਨਿਟ ਮੁਖੀ ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸੱਚਦੇਵਾ, ਵਿੱਤ ਮੁਖੀ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ (ਰਿਟਾ:) ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਂਬਰ ਮੋਹਨਜੀਤ ਥਰੀਕੇ ਵੱਲੋਂ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਚਿਤਵੇ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਧਰਮਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪਹੁੰਚ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਿਆਂ ਮੌਜੂਦਾ ਬੇਈਮਾਨ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੀ ਡੇਰੇਦਾਰ ਬਾਬਿਆਂ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸਾਂਝਭਿਆਲੀ ਬਾਰੇ ਵੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਸਕੂਲ ਦੀ ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕਾ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਨਵਕਿਰਨ ਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਿਆਂ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੀਵਾਰਕ ਤਜ਼ਰਬੇ ਵੀ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ।

ਇਕਾਈ ਕੋਹਾੜਾ : ਸ.ਸ.ਸ.ਸ. (ਕੁੜੀਆਂ) ਕਟਾਣੀ ਕਲਾਂ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ, ਸਮੂਹ ਸਟਾਫ, ਸਕੂਲ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦ ਸੁਖਦੇਵ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ 'ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਵਹਿਮ-ਭਰਮ ਕੀ ਅਤੇ ਕਿਉਂ' ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਸੈਮੀਨਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਮਨਜੀਤ ਘਣਗਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਗੀਤ ਨਾਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ। ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰੇ ਮਾ. ਤਰਲੋਚਨ ਸਮਰਾਲਾ ਸੂਬਾ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿਭਾਗ ਮੁਖੀ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦ ਸੁਖਦੇਵ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਦਿੱਤੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ

ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਵਿਸਤਰਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਪਨਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦਿੱਤੀ । ਜ਼ੋਨ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਮੀਡੀਆ ਵਿਭਾਗ ਮੁਖੀ ਦਲਬੀਰ ਕਟਾਣੀ ਨੇ ਮੀਡੀਆ ਵੱਲੋਂ ਫੈਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੋਂ ਚੇਤਨ ਰਹਿਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦਿੱਤੀ । ਇਕਾਈ ਦੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਮੁਖੀ ਰੁਪਿੰਦਰ ਪਾਲ ਨੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਕੰਮ ਢੰਗ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ । ਦੀਪ ਦਿਲਬਰ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸਾਹਿਤ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦਿੱਤੀ । ਰਜਿੰਦਰ ਜੰਡਿਆਲੀ ਨੇ ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਅਤੇ ਜਾਦੂ ਦੇ ਟ੍ਰਿੱਕ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਜਾਦੂ ਮੰਤਰਾਂ ਬਾਰੇ ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ । ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਹਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਇਸ ਉਪਰਾਲੇ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ । ਇਸ ਮੌਕੇ ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕ ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਮੈਡਮ ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਸ਼ੀਤਲ ਕਟਾਣੀ, ਮਾ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੋਹਾੜਾ, ਕਾ. ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਗ ਖਾਨ ਆਦਿ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ ।

ਇਕਾਈ ਰੋਪੜ : ਸਕੂਲਿੰਗ :- ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ.ਹ. ਸਕੂਲ ਬੱਤਾ, ਸ.ਹ. ਸਕੂਲ ਗੜ੍ਹਬਾਗਾ, ਸ.ਹ. ਸਕੂਲ ਕੋਟਲਾ ਨਿਹੰਗ, ਸ.ਹ. ਸਕੂਲ ਹਫਜਾਬਾਦ, ਸ.ਹ. ਸਕੂਲ ਗਰੇਆਲ ਫੂਲ, ਸ. ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸਕੂਲ ਕੋਟਲੀ, ਕੰਗ ਯਾਦਗਾਰੀ ਦਿਹਾਤੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਬਸੀ ਗੁੱਜਰਾਂ ਅਤੇ ਸ.ਹ. ਸਕੂਲ ਧਨੌਰੀ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ । ਅਜੀਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਜਾਦੂ ਦੇ ਸ਼ੋਅ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਜਾਦੂ ਪਿੱਛੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ । ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਪਵਨ ਰੱਤੋ ਵੱਲੋਂ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਫੈਲੇ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਵਿਗਿਆਨਕ ਦਲੀਲਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ । ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ 200 ਦੇ ਕਰੀਬ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਖਰੀਦੇ ਗਏ । ਸਕੂਲ ਦੇ ਸਟਾਫ ਵੱਲੋਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਟੀਮ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ।

ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਵਰਕਸ਼ਾਪ :- ਇਕਾਈ ਰੋਪੜ ਵੱਲੋਂ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗਾਂ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਣ ਲਈ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਖਾਲਸਾ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰ. ਸਕੂਲ ਰੋਪੜ ਵਿਖੇ ਲਗਾਈ ਗਈ । ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਜਸਪਾਲ ਮਾਜਰੀ ਅਤੇ ਦਵਿੰਦਰ ਸਰਥਲੀ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਗੀਤਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈ । ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਵਿੱਚ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਤੇ ਚੇਤਨਾ ਵਿਭਾਗ ਮੁਖੀ ਪੰਜਾਬ ਚੰਨਣ ਵਾਂਦਰ ਜੀ ਮੁੱਖ ਵਕਤਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ । ਚੰਨਣ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਜਿਵੇਂ ਵਾਤਾਵਰਨ, ਜੱਦੀ ਜਾਂ ਪੁਸ਼ਤੈਨੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਰਸਾਇਣਕ ਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਗਾੜਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਵਿੱਚ ਜ਼ੋਨ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀਆਂ ਲਗਭਗ ਸਾਰੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ ਗਈ । ਅਜੀਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ੀ, ਅਮਰਨਾਥ, ਸਤਨਾਮ ਦਾਊ, ਜਰਨੈਲ ਕ੍ਰਾਂਤੀ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਨਗਾਰੀ ਆਦਿ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਵਾਲ-ਜਵਾਬ ਵੀ ਕੀਤੇ ਗਏ । ਸਟੇਜ਼ ਸੰਚਾਲਨ ਇਕਾਈ ਮੁਖੀ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ । ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਨਗਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ।

ਜ਼ੋਨ ਲੁਧਿਆਣਾ : ਨਰਸਿੰਗ ਕਾਲਜ ਵਿਖੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ :- ਨਾਈਟਿੰਗੇਲ ਨਰਸਿੰਗ ਕਾਲਜ ਨਾਰੰਗਵਾਲ ਦੀਆਂ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਲੁਧਿਆਣਾ ਜ਼ੋਨ ਮੁਖੀ ਜਸਵੰਤ ਜੀਰਖ ਨੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਫੈਲੇ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ, ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੈਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਖੌਤੀ ਬਾਬਿਆਂ, ਜੋਤਸ਼ੀਆਂ, ਤਾਂਤਰਿਕਾਂ ਦੇ ਅਸਲ ਚਿਹਰੇ ਬੇਪਰਦ ਕੀਤੇ । ਮੋਹਨਜੀਤ ਥਰੀਕੇ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਜਾਦੂ ਦੇ ਟ੍ਰਿੱਕ ਵਿਖਾ ਕੇ ਇਹ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਰ ਜਾਦੂ ਦੀ ਆਈਟਮ ਪਿੱਛੇ ਵਿਗਿਆਨ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਸਤੀਸ਼ ਸੱਚਦੇਵਾ ਮਾਸ ਮੀਡੀਆ ਅਫਸਰ (ਰਿਟਾ.) ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਉਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ, ਉੱਥੇ ਸਿਹਤ ਸਬੰਧੀ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਕਾਲਜ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਡਾ. ਸਰਵਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਲਜ ਦੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਲਈ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਸੈੱਟ ਲੈ ਕੇ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ।

- ਜਸਵੰਤ ਜੀਰਖ

ਜ਼ੋਨ ਲੁਧਿਆਣਾ : ਸਕੂਲ ਪੱਧਰੀ ਸੈਮੀਨਾਰ :- ਉੱਚ ਮੈਰਿਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਰਿਹਾਇਸੀ ਸਕੂਲ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਵੱਲੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਨਪ ਰਹੇ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ, ਸਿਹਤ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ 8 ਮਈ 2015 ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੈਮੀਨਾਰ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰੇ ਸਤੀਸ਼ ਸਚਦੇਵਾ, ਸਾਬਕਾ ਸੂਬਾਈ ਮਾਸ ਮੀਡੀਆ ਅਫਸਰ (ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਭਲਾਈ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ) ਅਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜ਼ੋਨ ਆਗੂ ਜਸਵੰਤ ਜੀਰਖ ਸਨ । ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਅਤੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਨਾ ਸਫਾਈ ਯੁਕਤ ਆਦਤਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ । ਡਾ. ਹਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸਿਵਲ ਸਰਜਨ ਨੇ ਸੰਤੁਲਤ ਭੋਜਨ ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ । ਸਕੂਲ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਅਨੂਪ ਕੁਮਾਰ ਪਾਸੀ ਵੱਲੋਂ ਬਹੁਮੁੱਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ।

ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸਾਹਿਤ ਵੈਨ ਦਾ ਸਫ਼ਰ

ਇਕਾਈ ਭਦੌੜ :- 20 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਦੇ ਪੂਰਨ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਗੋਬਿੰਦ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਭਦੌੜ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ । ਸੂਬਾ ਆਗੂ ਰਜਿੰਦਰ ਭਦੌੜ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜਸਵੀਰ ਸੋਨੀ ਨੇ ਜਾਦੂ ਟ੍ਰਿਕ ਦਿਖਾਏ । ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ । ਇਹਨਾਂ ਹੀ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ 22 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਸੁਪਰ ਮਾਡਲ ਸਕੂਲ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਅਤੇ ਨਵੋਦਿਆ ਵਿਦਿਆਲਯ, ਲੁਹਾਰਾ

ਵਿਖੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਿੱਤਾ ।25 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਹਿਣਾ (ਜ਼ੋਨ ਆਗੂ ਬਰਨਾਲਾ) ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਪੁੱਤਰੀ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ ਸਹਿਣਾ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।26 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਵੈਨ ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਯਾਦਗਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਮੌਕੇ ਸ਼ਕਤੀ ਕਲਾ ਮੰਦਿਰ, ਬਰਨਾਲਾ ਵਿਖੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ।

ਆਦਰਸ਼ ਸਕੂਲ, ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ :- ਇਕਾਈ ਭਦੌੜ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ 28 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਇਸ ਸਕੂਲ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਰਜਿੰਦਰ ਭਦੌੜ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ, ਜਸਵੀਰ ਸੋਨੀ ਨੇ ਜਾਦੂ ਟ੍ਰਿਕ ਵਿਖਾਏ ।ਅਮਰਜੀਤ ਨੰਗਲ ਨੇ ਪੂਰਨ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ ।

ਸ.ਸ.ਸ.ਸ. ਮੂੰਮ (ਬਰਨਾਲਾ) :- ਮਾਸਟਰ ਰਜਿੰਦਰ ਭਦੌੜ ਅਤੇ ਜਸਵੀਰ ਸੋਨੀ 'ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਟੀਮ ਨੇ 29 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਇਸ ਸਕੂਲ ਵਿਖੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਟਾਫ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ।

ਇਕਾਈ ਗੁਰੂਸਰ ਸੁਧਾਰ :- 30 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਰੂੜਕੇ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ।ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਵਿੱਚ ਸਮੁੱਚੇ ਸਟਾਫ, ਰਾਮ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰਣਜੀਤ ਭਦੌੜ (ਵੈਨ ਡਿਊਟੀ) ਦਾ ਪੂਰਨ ਸਹਿਯੋਗ ਰਿਹਾ ।

ਪੰਜਾਬੀ ਭਵਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ :- ਮਈ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਇਥੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ਵੈਨ 'ਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਆਗੂ ਰਜਿੰਦਰ ਭਦੌੜ, ਜਸਵੀਰ ਸੋਨੀ ਅਤੇ ਰਣਜੀਤ ਭਦੌੜ ਨੇ ਵੈਨ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਈ । 3 ਮਈ ਨੂੰ ਜ਼ੋਨ ਬਰਨਾਲਾ ਅਤੇ ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਵਰਕਸ਼ਾਪ (ਵਿਸ਼ਾ :- ਨਵੇਂ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ) ਮੌਕੇ ਸੰਗਰੂਰ ਪੁੱਜੀ ਵੈਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਹਿਣਾ, ਰਣਜੀਤ ਭਦੌੜ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਭਦੌੜ ਨੇ ਕੀਤੀ ।

ਇਕਾਈ ਭਦੌੜ :- ਚਾਰ ਮਈ ਨੂੰ ਸ.ਸ.ਸ.ਸ. ਲੋਪੋਕੇ ਅਤੇ ਸ.ਹ.ਸ. ਮੀਨੀ ਵਿਖੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ । ਰਜਿੰਦਰ ਭਦੌੜ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ, ਜਸਵੀਰ ਸੋਨੀ ਨੇ ਜਾਦੂ ਦੇ ਟ੍ਰਿਕ ਵਿਖਾਏ ਅਤੇ ਰਣਜੀਤ ਭਦੌੜ ਨੇ ਵੈਨ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਈ । 7 ਮਈ ਨੂੰ ਵੈਨ ਰਾਮ ਬਾਗ, ਬਰਨਾਲਾ ਵਿਖੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ।

ਇਕਾਈ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ :- 8 ਮਈ ਨੂੰ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਮੇਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹਿਤ ਵੈਨ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਚੌਂਕਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਈ ਗਈ ।ਜਸਵੀਰ ਸੋਨੀ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਰਹੀ । 9 ਮਈ ਨੂੰ ਇਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਧਾਲੀਵਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਵੈਨ ਨੇ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ ।10 ਮਈ ਨੂੰ ਇਸ ਇਕਾਈ ਵੱਲੋਂ ਹਨੂੰਮਾਨ ਚੌਂਕ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਏ ਮੇਲੇ ਨੂੰ ਸੂਬਾ ਆਗੂ ਰਜਿੰਦਰ ਭਦੌੜ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ।

ਇਕਾਈ ਸੰਗਰੂਰ :- 11 ਮਈ ਨੂੰ ਵੈਨ ਸਮੇਤ ਸ.ਸ.ਸ. ਸਕੂਲ ਸਾਰੋ. ਵਿਖੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।ਸਕੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਡਾ. ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਅਧਿਆਪਕ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਗਾਗਾ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਸਮੁੱਚੇ ਸਟਾਫ ਨੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸਾਹਿਤ ਖਰੀਦਣ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ । ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਇਹ ਵੈਨ ਸਰਕਾਰੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਪਲਾਸੌਰ ਪਹੁੰਚੀ । ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕਾ ਸ਼ੁਸਮਾ ਰਾਣੀ, ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਪੂਰੇ ਸਟਾਫ ਨੇ ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ ।ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਇਹ ਵੈਨ ਸੰਗਰੂਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਨਾਭਾ ਗੇਟ ਬਾਹਰ ਖੜ੍ਹੀ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣੀ ।

12 ਮਈ ਨੂੰ ਵੈਨ ਸ.ਸ.ਸ. ਸਕੂਲ, ਸੰਗਰੂਰ ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚੀ । ਇੰਚਾਰਜ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਮੇਵਾ ਸਿੰਘ, ਲੈਕਚਰਾਰ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਸਮੇਤ ਸਮੂਹ ਸਟਾਫ ਨੇ ਵੈਨ ਦਾ ਭਰਵਾਂ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ । ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸਾਹਿਤ ਵੈਨ ਸਰਕਾਰੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚੀ ।ਸਕੂਲ ਇੰਚਾਰਜ ਮੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਰਪੂਰ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ ।

ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸੂਬਾਈ ਆਗੂ ਰਜਿੰਦਰ ਭਦੌੜ ਅਤੇ ਇਕਾਈ ਮੁਖੀ ਪਰਮਵੇਦ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ।ਜਸਵੀਰ ਸੋਨੀ ਅਤੇ ਚਮਕੌਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਾਦੂ ਦੇ ਟ੍ਰਿਕ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ । ਇਕਾਈ ਆਗੂਆਂ ਲੈਕਚਰਾਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਹੈੱਡ ਮਾਸਟਰ ਸੁਰਜੀਤ ਭੱਠਲ, ਰਾਮ ਸਰੂਪ ਭਵਾਨੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਮਾਸਟਰ ਰਾਹੁਲ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਰਿਹਾ ।ਰਣਜੀਤ ਭਦੌੜ ਨੇ ਬਾਖੂਬੀ ਵੈਨ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਈ ।

ਇਕਾਈ ਛਾਜਲੀ :- 13 ਮਈ ਨੂੰ ਸ.ਸ.ਸ.ਸ. ਗੰਢੂਆਂ ਅਤੇ ਸ.ਹ.ਸ. ਕਣਕਵਾਲ ਵਿਖੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਵੈਨ ਨੇ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ । ਇਕਾਈ ਆਗੂ ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਛਾਜਲਾ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ, ਜਸਵੀਰ ਸੋਨੀ ਨੇ ਜਾਦੂ ਦੇ ਟ੍ਰਿਕ ਵਿਖਾਏ ।ਰਣਜੀਤ ਭਦੌੜ ਨੇ ਵੈਨ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਈ ।ਬਸ ਸਟੈਂਡ ਲਹਿਰਾਗਾਗਾ ਵਿਖੇ ਵੀ ਵੈਨ ਰੁਕੀ ।

14 ਮਈ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਹੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ.ਸ.ਸ.ਸ. ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ ਖੋਖਰ ਅਤੇ ਸ.ਸ.ਸ.ਸ. ਛਾਜਲੀ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਿੱਤੇ ।ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਵਿੱਚ ਇਕਾਈ ਮੁਖੀ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ, ਰਾਜ ਸਿੰਘ ਛਾਜਲੀ, ਜੱਗੀ ਸਿੰਘ ਛਾਜਲੀ ਨੇ ਭਰਪੂਰ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ ।

ਇਕਾਈ ਦਿੜ੍ਹਬਾ :- ਸ.ਸ.ਸ. ਸਕੂਲ ਦਿੜ੍ਹਬਾ ਵਿਖੇ 15 ਮਈ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਮੇਂ ਵੈਨ ਇੰਚਾਰਜ ਜਸਵੀਰ ਸੋਨੀ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ।ਜਾਦੂ ਦੇ ਟ੍ਰਿਕ ਵੀ ਵਿਖਾਏ ।ਇਕਾਈ ਦਿੜ੍ਹਬਾ ਦੇ ਆਗੂ ਨੈਬ ਸਿੰਘ, ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਰਾਣਾ, ਜਥੇਬੰਦਕ ਮੁਖੀ ਹਰਮੇਸ਼ ਮੇਸੀ, ਸੁਖਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਗਟ ਸਿੰਘ, ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਰਿਹਾ । ਰਣਜੀਤ ਭਦੌੜ ਨੇ ਵੈਨ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਈ । ਇਸੇ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਭਵਾਨੀਗੜ੍ਹ ਇਕਾਈ ਵੱਲੋਂ ਵੈਨ ਬਸ ਸਟੈਂਡ ਭਵਾਨੀਗੜ੍ਹ, ਗਊਸ਼ਾਲਾ ਚੌਂਕ, ਸਬਜ਼ੀ ਮੰਡੀ ਵਿਖੇ ਲਾਈ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਹਾਦਰ ਅਲੀ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਯੋਗਦਾਨ ਰਿਹਾ ।

ਇਕਾਈ ਪਟਿਆਲਾ :- 16 ਮਈ ਨੂੰ ਸ.ਸ.ਸ.ਸ. ਵਜੀਦਕੇ ਅਤੇ ਸ.ਹ.ਸ. ਬਨੇਰ ਖੁਰਦ ਵਿਖੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ । ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਸੂਬਾਈ ਆਗੂ ਰਜਿੰਦਰ ਭਦੌੜ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ, ਜਸਵੀਰ ਸੋਨੀ ਨੇ ਜਾਦੂ ਦੇ ਟ੍ਰਿਕ ਵਿਖਾਏ ।ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਵੈਨ ਮੇਨ ਬਾਜ਼ਾਰ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਲਗਾਈ ਗਈ । ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਵਿੱਚ ਇਕਾਈ ਆਗੂ ਕੁਲਵੰਤ ਕੌਰ, ਮਿਸਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਯੋਗਦਾਨ ਰਿਹਾ ।

ਇਕਾਈ ਸਮਾਣਾ :- 18 ਮਈ ਨੂੰ ਸ.ਹ.ਸ. ਬੰਮਣਾ ਅਤੇ ਸ.ਸ.ਸ.ਸ.

ਗਾਜੀਪੁਰ ਵਿਖੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ।ਜਸਵੀਰ ਸੋਨੀ ਨੇ ਜਾਦੂ ਟ੍ਰਿਕ ਵਿਖਾਏ ।ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਪਿੰਡ ਚੰਨੋ ਵਿਖੇ ਪੈਪਸੀਕੋ ਫੈਕਟਰੀ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਲਾਈ ਗਈ । ਇਸ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਅਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਸੂਬਾਈ ਆਗੂ ਰਜਿੰਦਰ ਭਦੌੜ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ । ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਸਫਲ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਬਹਾਦਰ ਅਲੀ, ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ, ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਪੈਪਸੀ ਵਰਕਰ ਯੂਨੀਅਨ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਸਹਿਯੋਗ ਰਿਹਾ ।

19 ਮਈ ਨੂੰ ਸ.ਸ.ਸ.ਸ. ਕੁਲਬੁਰਛਾ ਅਤੇ ਸ.ਸ.ਸ.ਸ. ਨਦਾਮਪੁਰ ਵਿਖੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ । ਜਸਵੀਰ ਸੋਨੀ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਾਦੂ ਦੇ ਟ੍ਰਿਕ ਵਿਖਾਏ ।ਵੈਨ ਸਮਾਣਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲਾਈ ਗਈ ।ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਵਿੱਚ ਬਹਾਦਰ ਅਲੀ, ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਸਮਾਣਾ, ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਰਪੂਰ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ ।

ਇਕਾਈ ਪਟਿਆਲਾ :- 20 ਮਈ ਨੂੰ ਸ.ਸ.ਸ.ਸ. ਕੌਲੀ ਅਤੇ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਸਕੂਲ, ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ।ਜ਼ੋਨ ਆਗੂ ਰਾਮ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ, ਜਸਵੀਰ ਸੋਨੀ ਨੇ ਜਾਦੂ ਦੇ ਟ੍ਰਿਕ ਵਿਖਾਏ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਇਕਾਈ ਆਗੂ ਕੁਲਵੰਤ ਕੌਰ ਨੇ ਕੀਤੀ । ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰਣਜੀਤ ਭਦੌੜ ਨੇ ਵੈਨ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਈ ।ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਵੈਨ ਬਸ ਸਟੈਂਡ ਨੇੜੇ ਪਾਰਕ ਵਿੱਚ ਲਾਈ ।

21 ਮਈ ਨੂੰ ਸ.ਸ.ਸ.ਸ. ਸਿਵਲ ਲਾਇਨ ਪਟਿਆਲਾ, ਸ.ਹ.ਸ. ਬਾਰਨ ਵਿਖੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ।ਇਕਾਈ ਆਗੂ ਕੁਲਵੰਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਵੈਨ ਇੰਚਾਰਜ ਜਸਵੀਰ ਸੋਨੀ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ।ਜਾਦੂ ਟ੍ਰਿਕ ਵੀ ਵਿਖਾਏ ਗਏ ।ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਵੈਨ ਤ੍ਰਿਪੁੜੀ ਚੌਂਕ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਲਾਈ ਗਈ ।ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰਣਜੀਤ ਭਦੌੜ ਨੇ ਵੈਨ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਈ । ਰਾਮ ਕੁਮਾਰ, ਡਾ. ਏ.ਕੇ. ਸ਼ਰਮਾਂ, ਪ੍ਰੋ. ਪਰਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੂਰਨ ਸਹਿਯੋਗ ਰਿਹਾ ।

ਇਕਾਈ ਸਮਾਣਾ :- 22 ਮਈ ਨੂੰ ਮਾਡਲ ਸਕੂਲ, ਸੁਤਰਾਣਾ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਾਡਲ ਸਕੂਲ ਵਿਖੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ । ਜਸਵੀਰ ਸੋਨੀ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਸ਼ ਭਾਨ ਨੇ ਜਾਦੂ ਦੇ ਟ੍ਰਿਕ ਵਿਖਾਏ ।ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਵੈਨ ਸਬਜ਼ੀ ਮੰਡੀ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਲਾਈ ਗਈ। ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰਣਜੀਤ ਭਦੌੜ ਨੇ ਵੈਨ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਈ । ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਵਿੱਚ ਕੁਲਵੰਤ ਕੌਰ, ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਸਮਾਣਾ, ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ, ਰੁਲਦੂ ਰਾਮ, ਬ੍ਰਿਸ਼ ਭਾਨ ਦਾ ਪੂਰਨ ਸਹਿਯੋਗ ਰਿਹਾ ।

ਇਕਾਈ ਪਟਿਆਲਾ :- 23 ਮਈ ਨੂੰ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਗਰਲਜ ਸਕੂਲ, ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਸ.ਸ.ਸ. ਸਕੂਲ ਅਜਨੌਂਦਾ ਵਿਖੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ । ਇਕਾਈ ਆਗੂ ਕੁਲਵੰਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਜਸਵੀਰ ਸੋਨੀ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ । ਸਤੀਸ ਕੁਮਾਰ ਆਲੋਵਾਲ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਰਿਹਾ ।ਜਾਦੂ ਦੇ ਟ੍ਰਿਕ ਵੀ ਵਿਖਾਏ ਗਏ । ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰਣਜੀਤ ਭਦੌੜ ਨੇ ਵੈਨ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਈ ।

ਇਕਾਈ ਭਦੌੜ :- 24 ਮਈ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਕਲੱਬ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਨਾਟਕ ਮੇਲੇ ਵਿੱਚ ਵੈਨ ਨਾਲ ਪੁਸਤਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਲਾਈ ਗਈ ।ਮਾਸਟਰ ਰਜਿੰਦਰ ਭਦੌੜ, ਜਸਵੀਰ ਸੋਨੀ, ਰਣਜੀਤ ਭਦੌੜ ਨੇ ਵੈਨ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਈ ।

ਇਕਾਈ ਘਨੌਰ :- 25 ਮਈ ਨੂੰ ਸ.ਸ.ਸ. ਸਕੂਲ ਘਨੌਰ, ਸ.ਸ.ਸ. ਸਕੂਲ ਉਲਾਣਾ ਵਿਖੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ।ਸ਼ਾਮ ਸਮੇਂ ਪਿੰਡ ਲਾਛੜੂ ਕਲਾਂ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ । ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਸੂਬਾ ਆਗੂ ਰਜਿੰਦਰ ਭਦੌੜ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ । ਜਸਵੀਰ ਸੋਨੀ ਨੇ ਜਾਦੂ ਦੇ ਟ੍ਰਿਕ ਵਿਖਾਏ । ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਵਿੱਚ ਮਾਸਟਰ ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ, ਮਾਸਟਰ ਨੂਪ ਰਾਮ, ਡਾ. ਵਿਜੈਪਾਲ ਦਾ ਪੂਰਨ ਸਹਿਯੋਗ ਰਿਹਾ । ਰਣਜੀਤ ਭਦੌੜ ਨੇ ਵੈਨ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਈ ।

26 ਮਈ ਨੂੰ ਸ.ਹ.ਸ. ਘੱਗਰ ਸਰਾਏ, ਸ.ਸ.ਸ.ਸ ਸਕੂਲ ਮਰਦਾਂਪੁਰ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ । ਇਥੇ ਜਗਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਰਿਹਾ ।ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 27 ਮਈ ਨੂੰ ਇਸ ਇਕਾਈ ਨੇ ਸ.ਸ.ਸ. ਸਕੂਲ ਕਪੂਰੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਪਾ ਪਬਲਿਕ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿਖੇ ਵੈਨ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਨਾਲ ਵੈਨ ਸਮੇਤ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਵਾਏ ।ਸ਼ਾਮ ਸਮੇਂ ਵੈਨ ਘਨੌਰ ਬਸ ਸਟੈਂਡ 'ਤੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ।

28 ਮਈ 2015 :- ਇਕਾਈ ਘਨੌਰ ਵੱਲੋਂ ਸ.ਹ. ਸਕੂਲ ਲਾਛੜੂ ਕਲਾਂ ਅਤੇ ਸ.ਹ.ਸ. ਜੰਡ ਮਘੌਲੀ ਵਿਖੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ।ਜਸਵੀਰ ਸੋਨੀ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ । ਮਾਸਟਰ ਹਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨੂਪ ਰਾਮ ਦਾ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਰਿਹਾ । ਸ਼ਾਮ ਸਮੇਂ ਵੈਨ ਪਟਿਆਲਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਖੇ ਲਾਈ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਕਾਈ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਆਗੂਆਂ, ਮੈਂਬਰਾਂ ਕੁਲਵੰਤ ਕੌਰ, ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ, ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਏ.ਕੇ. ਸ਼ਰਮਾਂ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਈ ।ਰਣਜੀਤ ਭਦੌੜ ਨੇ ਵੈਨ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਈ ।

ਇਕਾਈ ਸਮਾਣਾ :- 29 ਮਈ ਨੂੰ ਸ.ਸ.ਸ. ਸਕੂਲ ਗਜੂ ਮਾਜਰਾ ਅਤੇ ਸ.ਸ.ਸ. ਸਕੂਲ ਭੜੋ ਵਿਖੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ । ਜਸਵੀਰ ਸੋਨੀ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ।ਜਾਦੂ ਦੇ ਟ੍ਰਿਕ ਵੀ ਵਿਖਾਏ ।ਸ਼ਾਮ ਸਮੇਂ ਵੈਨ ਨਦਾਮਪੁਰ ਵਿਖੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ।ਬਹਾਦਰ ਅਲੀ ਅਤੇ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੂਰਨ ਸਹਿਯੋਗ ਰਿਹਾ ।

30 ਮਈ ਨੂੰ ਸ.ਸ.ਸ. ਸਕੂਲ ਨਾਭਾ ਵਿਖੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ । ਸ਼ਾਮ ਸਮੇਂ ਪਿੰਡ ਖੁੱਡੀ ਕਲਾਂ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ।ਦੋਵੇਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਸੂਬਾਈ ਆਗੂ ਰਜਿੰਦਰ ਭਦੌੜ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ, ਜਸਵੀਰ ਸੋਨੀ ਨੇ ਜਾਦੂ ਦੇ ਟ੍ਰਿਕ ਵਿਖਾਏ । ਨਾਭਾ ਵਿਖੇ ਬਹਾਦਰ ਅਲੀ, ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਖੁੱਡੀ ਕਲਾਂ ਵਿਖੇ ਸੁਖਵੀਰ ਜੋਗਾ ਦਾ ਪੂਰਨ ਸਹਿਯੋਗ ਰਿਹਾ ।

ਧੰਨਵਾਦ :- ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪੰਜਾਬ (ਰਜਿ.), ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਕੂਲ/ਕਾਲਜ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ, ਮੁਖੀਆਂ, ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ, ਮਾਪਿਆਂ, ਕਲੱਬਾਂ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਉਸਾਰੂ ਸਾਹਿਤ ਘਰ-ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਸਹਿਯੋਗ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦੀ, ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਭਰਵੇਂ ਸਹਿਯੋਗ ਦੀ ਆਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ।

ਅੱਜ ਦੇ ਨੇਤਾ

ਫਿਰਕੂ ਜ਼ਹਿਰ ਫੈਲਾਉਂਦੇ ਲੀਡਰ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੜਾਉਂਦੇ ਲੀਡਰ।
ਭੁੱਖੀ ਨੰਗੀ ਫਿਰਦੀ ਜਨਤਾ, ਮਹਿਫ਼ਲਾਂ ਨਿੱਤ ਸਜਾਉਂਦੇ ਲੀਡਰ।
ਲੋਕਾਂ ਵਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨਾ ਖ਼ਾਲੀ, ਆਪਣੇ ਭੱਤੇ ਵਧਾਉਂਦੇ ਲੀਡਰ।
ਵੋਟਾਂ ਵੇਲੇ ਜੀ-ਜੀ ਕਰਦੇ, ਫੇਰ ਨਾ ਮੂੰਹ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਲੀਡਰ।
ਦੇਸ਼ ਦਾ ਬੜਾ ਵਿਕਾਸ ਹੋ ਰਿਹਾ, ਖ਼ਬਰਾਂ ਰਹਿਣ ਲਗਾਉਂਦੇ ਲੀਡਰ।
ਵਾਰੋਂ-ਵਾਰੀ ਭੇਸ ਬਦਲ ਕੇ, ਵਿੱਚ ਸੱਤਾ ਦੇ ਆਉਂਦੇ ਲੀਡਰ।
ਮੂੰਹੋਂ ਰਾਮ ਬਗਲ ਵਿੱਚ ਛੁਰੀਆਂ, ਰਹਿੰਦੇ ਰੰਗ ਵਟਾਉਂਦੇ ਲੀਡਰ।
ਸੱਚ ਬੋਲਣ ਤੇ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ, ਫੜ ਪੁੱਠਾ ਲਟਕਾਉਂਦੇ ਲੀਡਰ।
ਵੋਟਾਂ ਖਾਤਰ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਪੱਕੀ ਯਾਰੀ ਪਾਉਂਦੇ ਲੀਡਰ।
'ਗਿੰਦਰ ਕਿਲ੍ਹਾ ਨੌਂ ਵਾਲਾ' ਕਹਿੰਦਾ, ਸੱਚ ਨੂੰ ਝੂਠ ਬਣਾਉਂਦੇ ਲੀਡਰ।

- **ਜੁਗਿੰਦਰਪਾਲ 'ਗਿੰਦਰ' (ਕਿਲ੍ਹਾ ਨੌਂ)**, 98155-92951

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਰਾਹ

ਹਰ ਬੰਦਾ ਅੱਜ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਤੇਰਾ ਵਾਰਸ ਬਣਨਾ ਲੋਚ ਰਿਹਾ।
ਜ਼ੁਲਮ, ਗੁਲਾਮੀ ਗਲੋਂ ਲਾਹੁਣ ਲਈ,
ਹਰ ਕੋਈ ਲੜਣਾ ਸੋਚ ਰਿਹਾ।
ਅਖੌਤੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪਿੱਛੋਂ ਦੇਸ਼ ਵੰਡਿਆ,
ਰਲ ਗੋਰਿਆਂ ਕਾਲਿਆਂ ਨੇ।
ਘਰ-ਘਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਸੱਥਰ ਵਿਛਾਏ, ਮਿਲ ਧਰਮਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ।
ਹੰਝੂ ਟਪਕਣ ਵਾਘੇ ਉੱਤੇ, ਹਰ ਬੀਤੇ ਨੂੰ ਕੋਸ ਰਿਹਾ.......
ਹਰ ਬੰਦਾ.......
ਅੱਜ ਵੀ ਦੋਵੇਂ ਵਤਨਾਂ ਅੰਦਰ, ਸੱਚਿਆਂ ਲਈ ਸਲੀਬਾਂ ਨੇ।
ਤੇਰੀ ਬਰਸੀ 'ਤੇ ਲਾਹਾ ਲੈ ਲੈਂਦੇ, ਪਿੱਛੋਂ ਟੁਕਦੀਆਂ ਜੀਭਾਂ ਨੇ।
ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਵਾਲਾ ਰਾਖਸ, ਸਾਡੀ ਚਮੜੀ ਨੋਚ ਰਿਹਾ.......
ਹਰ ਬੰਦਾ ....
ਲੋਟੂ ਟੋਲੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਮਾੜਿਆਂ ਤੋਂ ਹੱਕ ਖੋਹ ਲੈਂਦੇ।
ਕੋਈ ਦਲੀਲ ਅਪੀਲ ਨਾ ਚਲਦੀ, ਹਰ ਬੂਹਾ ਉਹ ਢੋਹ ਬਹਿੰਦੇ।
ਆਪੇ ਕਾਜ਼ੀ ਆਪੇ ਮੁਨਸ਼ਫ, ਆਪੇ ਟੁਕੜੇ ਬੋਚ ਰਿਹਾ.......
ਹਰ ਬੰਦਾ ....

- **ਰਜਿੰਦਰ ਰਾਜਨ, ਸੰਗਰੂਰ**, 98761-84954

ਟੱਪੇ

ਕੋਠੇ 'ਤੇ ਕਾਗ ਚੰਨਾਂ, ਲੁੱਟ ਲਿਆ ਪਖੰਡੀਆਂ ਨੇ,
ਸੁੱਤਾ ਹੁਣ ਤਾਂ ਜਾਗ ਚੰਨਾਂ।
ਸਾਡਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ 'ਮਹਾਨ' ਬੜਾ, 'ਕੰਜਕਾਂ' ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦਾ,
ਹੈ ਧੀਆਂ ਕੁੱਖ ਵਿੱਚ ਮਾਰ ਰਿਹਾ।
ਮੋਰ ਪੈਲਾਂ ਪਾਉਂਦਾ ਏ, ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ,
ਬਾਬਾ 'ਔਡੀ' ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਏ।
ਅੱਜ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਕਰੋ, ਛੱਡੋ ਖਹਿੜਾ ਰਾਹੂ-ਕੇਤੂ ਦਾ,
ਹੱਥੀਂ ਆਪਣੇ ਨਸੀਬ ਘੜੋ।

- **ਲਵਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ 'ਫੇਰੋਕੇ'** (+2), 88726-31504

ਕਿਹਦੇ ਕੋਲ ਜਵਾਬ?

ਕਿਉਂ ?ਰੋ ਰਹੇ ਨੇ ਮਨੁੱਖ, ਤੇ ਦਿਲ ਵੀ ਉਦਾਸ ਹੈ।
ਮੇਰੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ, ਕਿਹਦੇ ਕੋਲ ਜਵਾਬ ਹੈ?
ਪੇਟ ਭਰਨ ਲਈ ਨਾ ਰੋਟੀ, ਤੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਘਰ ਕੋਈ ਨਾ,
ਇਹ ਮੁਰਝਾਏ ਚਿਹਰੇ ਨੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦੇ ਮਾਰੇ।
ਬਦਲੇਗੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੀ ਇੱਕ ਦਿਨ,
ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਮੁਸਕਾਨ ਹੋਵੇਗੀ ਇੱਕ ਦਿਨ,
ਇੱਕ ਦਿਨ ਜਰੂਰ ਪੂਰਾ ਹੋਵੇਗਾ ਹਰ ਸੁਪਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ,
ਇਹ ਸਮਾਂ ਜਲਦੀ ਆਵੇਗਾ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਆਸ ਹੈ।
ਇਸ ਲਈ ਪਰ ਦੁਹਰਾਣਾ ਪਵੇਗਾ ਸੰਘਰਸ਼ਮਈ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ।

- **ਅਨੀਤਾ ਦੇਵੀ , ਚਚਰਾੜੀ (ਜਲੰਧਰ)**

ਸਰੀਰ ਪ੍ਰਦਾਨੀ ਸੂਬੇਦਾਰ ਸਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਮਿਹਨਤੀ, ਮਦਦ ਲਈ ਤਤਪਰ, ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ, ਦ੍ਰਿੜ ਇਰਾਦਾ ਤੇ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਵਰਗੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਪਿੰਡ ਕੱਲਾ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਸੂਬੇਦਾਰ ਸਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਤਰਨਤਾਰਨ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿਸਾ ਲੈਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਦਕਾ ਸਾਲ 2007 ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦੇ ਆਜ਼ਮ-ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜਨਮ ਸ਼ਤਾਬਦੀ 'ਤੇ 30 ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਮਰਨ ਉਪਰੰਤ ਸਰੀਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਫਾਰਮ ਭਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਉਹ ਤਰਨਤਾਰਨ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਰੀਰ ਪ੍ਰਦਾਨੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰੀਰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਸਮੇਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਕਰਨਲ, ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਕ ਮੈਨੇਜਰ, ਸਪੁੱਤਰੀ ਨਿਰਮਲਜੀਤ ਕੌਰ, ਭਤੀਜੇ ਲੈਕਚਰਾਰ ਗੁਰਭੇਜ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਆਗੂ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਖ ਚੱਕ, ਸੁਮੀਤ ਸਿੰਘ, ਮੁਖਵਿੰਦਰ ਚੋਹਲਾ, ਮੁਖਤਾਰ ਗੋਪਾਲਪੁਰਾ, ਅਮਰਜੀਤ ਬਾਈ ਅਤੇ ਰਜਵੰਤ ਬਾਗੜੀਆ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਰਨ ਉਪਰੰਤ ਸਰੀਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਮੰਤਵ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਫੈਲੀਆਂ ਕੁਰੀਤੀਆਂ, ਬੇਲੋੜੀਆਂ ਰਸਮਾਂ-ਰਿਵਾਜਾਂ, ਫਜ਼ੂਲ—ਖਰਚੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਖੋਜਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਰਜ ਲੇਖੇ ਲਾਉਣਾ ਹੈ। ਕਾਲਜ ਦੇ ਅਨਾਟਮੀ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਇਸ ਕਾਰਜ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕੀਤੀ। —ਰਜਵੰਤ ਬਾਗੜੀਆਂ

ਮਧ-ਯੁੱਗੀ ਜ਼ਬਰ ਦੀ ਦਰਦਨਾਕ ਦਾਸਤਾਂ

—ਨਰਭਿੰਦਰ

ਸ਼ਾਇਦ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਦੀ ਉਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਬਿਜਲਈ ਮੀਡੀਆ ਉੱਤੇ ਦੇਖਿਆ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਊਦੀ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਨੰਗਾ ਕਰ ਕੇ ਕੋੜੇ ਮਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਘਟਨਾ 15 ਜਨਵਰੀ 2015, ਦਿਨ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਜੱਦਾਹ ਦੀ ਇੱਕ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਬਾਹਰ ਉੱਥੋਂ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਲਸ ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਕੌੜਿਆਂ (ਬੈਂਤਾਂ) ਨਾਲ ਕੁੱਟ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਭੀੜ ਵੇਖ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਨੌਜਵਾਨ ਦਾ ਨਾਂਅ ਰਊਫ ਬਦਾਵੀ (31 ਸਾਲ) ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਪੈਰ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਜਗ੍ਹਾ ਭੀੜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੱਗਭੱਗ 1000 ਕੌੜਿਆਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਸਾਊਦੀ ਨੌਜਵਾਨ ਰਊਫ਼ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਐਨਾ ਕੁ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਲਾਗ ਉੱਤੇ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਦੇ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਅਹੁਦੇ (ਕੱਦ) ਵਾਲੇ ਮੌਲਵੀ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੋਸ਼ 'ਚ ਉਸ ਨੂੰ 17 ਜੂਨ 2012 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਟੀ ਵੀ ਚੈਨਲ ਵੱਲੋਂ ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਸੀ। ਪਿੱਛੋਂ ਦਸੰਬਰ 2012 ਵਿੱਚ ਉਸ ਉੱਤੇ ਧਰਮ ਤਿਆਗਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਲਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਤਾਬਕ ਮੌਤ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਵਕੀਲ ਵਲੀਦ ਅਬੁਲਖੈਰ ਨੇ ਬੀਬੀਸੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰਊਫ ਬਦਾਵੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉੱਤੇ ਲਾਏ ਇਸ ਦੋਸ਼ ਸਬੰਧੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ "ਉਹ ਮੁਸਲਿਮ ਹੈ', ਪਰ ਉਹ ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਇਹ ਚੁਣਨ ਲਈ ਆਜ਼ਾਦ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਅਕੀਦਾ (ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ) ਕਰੇ ਜਾਂ ਨਾ ਕਰੇ।" 30 ਜੂਨ 2013 ਨੂੰ ਅਖਬਾਰ ਨੇ ਖਬਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਰਊਫ ਨੂੰ 600 ਬੈਂਤਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ 30 ਜੁਲਾਈ 2014 ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁੜ 1000 ਬੈਂਤਾਂ ਮਾਰਨ ਅਤੇ 10 ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜੱਦਾਹ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 10 ਲੱਖ ਸਾਊਦੀ ਰਿਆਲ ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਸੁਣਾਈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਹਰ 20 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਬੈਂਤ ਮਾਰਨ ਦੀ ਸਰਵਜਨਕ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਬੈਂਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ। ਏਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਇਨਸਾਫ ਹੈਦਰ ਨੂੰ, ਜਿਹੜੀ ਤਿੰਨ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮਾਂ ਹੈ, ਕੱਟੜਪੰਥੀਆਂ ਨੇ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਉਹ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਛੱਡ ਕੇ ਕਨੇਡਾ ਚਲੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨਿਆ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਵਾਜ਼ ਉਠਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਰਾਊਫ ਬਦਾਵੀ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਦੂਸਰੀ ਵਾਰ 50 ਬੈਂਤਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਹੋਇਆ। ਯੂ ਟਿਊਬ ਉੱਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਦਾ ਲਿਵਿੰਗ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਹਾਰ ਦਾ ਜ਼ਾਹਰਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬੈਂਤ ਮਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਚੁੱਪ ਕਰ ਕੇ ਸਹਿ ਲਏ, ਪਰ ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਖੜੀ ਜਨੂੰਨੀ ਭੀੜ ਧਾਰਮਿਕ ਨਾਹਰੇ ਲਾਉਂਦੀ ਰਹੀ, ਸੀਟੀਆਂ ਅਤੇ ਤਾੜੀਆਂ ਵਜਾਉਂਦੀ ਰਹੀ, ਜਿਵੇਂ ਰੋਮ ਦੇ ਜਾਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਸਾਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

(ਮੋਬਾ. 093544 30211)

ਸਬੰਧਤ ਫੋਟੋ– ਸਾਹਮਣੇ ਪੰਨੇ 'ਤੇ

ਜੌਰਜ ਦੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਸਦਕੇ !

ਵਿਗਿਆਨ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜੀ ਹੈ ਪਰ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਨੇ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬੰਬਾਂ ਜਿਹੇ ਤਬਾਹਕੁੰਨ ਹਥਿਆਰ ਵਿਗਿਆਨ ਤੋਂ ਈਜਾਦ ਕਰਵਾ ਲਏ। ਜਿਸ ਕਾਰਣ ਵਿਗਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਹਰ ਸਹੂਲਤ ਮਾਣਦੇ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਰੋਧੀ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿੰਦਣ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੌਕਾ ਹੱਥੋਂ ਨਹੀ ਜਾਣ ਦਿੰਦੇ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕੰਧਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਬੰਬ ਨੂੰ ਵਿਸਫੋਟ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਗਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀ ਕੈਪਟਨ ਅਬਦੁਲ ਰਹੀਮ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮੇਂ ਨਾਲ ਨਵੇਂ ਹੱਥ ਮਿਲ ਗਏ ਹਨ। ਰਹੀਮ ਨੂੰ ਕੇਰਲਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਕੋਚੀ ਦੇ ਵਾਸੀ 54 ਸਾਲਾ ਜੌਰਜ ਦੇ ਹੱਥ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਹਾਦਸੇ ਮਗਰੋਂ ਦਿਮਾਗੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜੌਰਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਮਰਨ ਉਪਰੰਤ ਆਪਣਾ ਸਰੀਰ ਮੈਡੀਕਲ ਖੋਜ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਦੇਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜਤਾਈ ਸੀ। ਜਿਸ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਪਹਿਲ ਕਦਮੀਂ ਤੇ ਜੌਰਜ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਸਫਲ ਅਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਕੈਪਟਨ ਅਬਦੁਲ ਰਹੀਮ ਨੂੰ ਲਗਾ ਦਿੱਤੇ। ਨਵੇਂ ਹੱਥ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਰਹੀਮ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਨਹੀ ਪਰ ਉਸ ਕੋਲ ਜੌਰਜ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਤਿਆਗ ਤੇ ਹੱਥ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਇਸ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮੇਂ ਦਾ ਰਿਣ ਉਤਾਰ ਸਕੇ। ਸੱਚ ਮੁੱਚ ਹੀ ਜੌਰਜ, ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਡਾਕਟਰ ਸਲਾਮ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ।

ਚੁਣੌਤੀ ਜੋਤਿਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ : ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ ਜੋਤਿਸ਼ ਜਿਹੇ ਫਰਾਡ ਨਾਲ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰਕੇ ਜੋਤਿਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨ ਨੇ ਮੁੜ ਮਾਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਹੱਥ ਦੀਆਂ ਲਕੀਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸਮਤ ਜਿਹੇ ਅਡੰਬਰਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਵਾਲੇ ਜੋਤਿਸ਼ੀ ਹੁਣ ਅਬਦੁਲ ਰਹੀਮ ਦਾ ਹੱਥ ਵੇਖ ਕੇ ਭਲਾ ਜੌਰਜ ਦੀ 'ਕਿਸਮਤ' ਦਾ ਟੇਵਾ ਲਗਾਉਣਗੇ ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਅਬਦੁਲ ਰਹੀਮ ਦੀ 'ਕਿਸਮਤ' ਦਾ। ਵਿਗਿਆਨ ਨੇ ਜੋਤਿਸ਼ ਦੇ ਧੰਦੇ ਨੂੰ ਮਾਤ ਹੀ ਨਹੀ ਦਿੱਤੀ ਬਲਕਿ ਆਪਣੇ ਮਾਨਵ ਹਿਤੂ ਪੱਖ ਨੂੰ ਮੁੜ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਰੂ-ਬ-ਰੂ ਹੁੰਦਿਆਂ

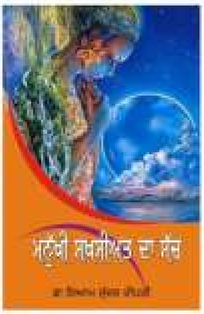

ਮਨੁੱਖੀ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਦਾ ਸੱਚ : ਡਾਕਟਰ ਸ਼ਿਆਮ ਸੁੰਦਰ ਦੀਪਤੀ ਦੀ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਮਨੁੱਖੀ ਸ਼ਖਸ਼ੀਅਤ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਦੀ ਹੈ। ਬਚਪਨ, ਜਵਾਨੀ ਤੇ ਬੁਢਾਪੇ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪੜਾਵਾਂ ਦੇ ਮਨੋਭਾਵਾਂ, ਇੱਛਾਵਾਂ, ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ ਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਬਾਰੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਚਿਤਰਣ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਲਾਹੇਵੰਦਾ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਨਾਲ ਹੀ ਗਿਆਨ ਪਾਸਾਰ ਤੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਮਨੋਬਿਰਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਟੁੰਬਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਡਾਕਟਰੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਤੇ ਸਮਾਜ 'ਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਆਪਣੀ ਘੋਖਵੀਂ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਡਾ. ਦੀਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਦਾ ਕੀਤਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਬਾ ਕਮਾਲ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਚੰਗੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਸਮਾਜ ਤੇ ਲੋਕਾਈ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਕ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰੇਗੀ।

ਰਾਊਫ ਬਦਾਵੀ ਨੂੰ ਕੋੜੇ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸਾਊਦੀ ਅਧਿਕਾਰੀ

ਕਾਲੇ ਇਲਮ ਦੇ ਮਹਿਰ ਦਾ ਸਾਮ੍ਹਣਾ : ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ 'ਚੋਂ ਉਲਝਣਾਂ ਮੇਟਦੀ ਤੇ ਭਰਮ ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਦੇ ਚੱਕਰਵਿਊ 'ਚੋਂ ਕੱਢਦੀ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਸਮਾਜ ਦੀ ਫਿਕਰਮੰਦੀ ਦਾ ਰਾਹ ਫੜ੍ਹਦੀ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਦਾ ਤਰਕ ਨਾਲ ਖੰਡਨ ਕਰਕੇ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਤੇ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦਾ ਲੜ ਫੜਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਤੋਰਨਾ, ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਵਧਾਰੇ-ਪਸਾਰੇ ਤੇ ਜਿਉਣ ਯੋਗ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਰਾਹ ਰੋਕੀ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ, ਜਾਤ ਪਾਤ, ਵਾਤਾਵਰਨ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ, ਗਲਤ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਤੇ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਉੱਪਰ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣੀ ਸੁਰ ਨਾਲ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਲੇਖਕ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਤੇ ਲੋਕ ਹਿਤੂ ਪੈਂਤੜੇ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਲਿਖਤਾਂ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਰੂਪੀ ਮਾਲਾ 'ਚ ਮਣਕਿਆਂ ਵਾਂਗ ਪਰੋਈਆਂ ਹਨ।

ਜਿਲਦ ਨੰ : 12 ਰਜਿ ਨੰ: PUNPUN/2002/5393 ਅੰਕ : 4

ਵਧਦੇ ਕਦਮ

ਪਟਨਾ ਵਿਖੇ ਅਰਜਕ ਸੰਘ ਦੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਨਫਰੰਸ 'ਚ ਹਾਜ਼ਰ ਫੀਰਾ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਅਤੇ ਅਰਜਕ ਸੰਘ ਦੇ ਆਗੂ।

ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਤੋਂ ਪਹੁੰਚੇ ਡੈਲੀਗੇਟਾਂ ਦੀ ਝਲਕ

ਪਹਿਲ ਕਦਮੀ ਦੀ ਰਾਹ

ਡੀ. ਵੀ. ਡੀ. 'ਹਨੇਰੇ ਤੋਂ ਚਾਨਣ ਵੱਲ' ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਡਾ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਅਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਆਗੂ

ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦਾ ਸਨਮਾਨ

'ਦਸ ਸਵਾਲ ਕਾਲਮ' ਦੀ ਜੇਤੂ ਵਿਦਿਆਰਣ ਮਨਵੀਤ ਕੌਰ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਆਗੂ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਸਟਾਫ਼

If undelivered please return to :

Tarksheel
Tarksheel Bhawan, Tarksheel Chowk,
Sanghera Bye Pass, BARNALA-148101
Post Box No. 55
Ph. 01679-241466, Cell. 98769 53561
Web : www.tarksheel.org
e-mail : tarkshiloffice@gmail.com

BOOK POST
(Printed Matter)

To ....

....

....